

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ГРАЂЕВИНАРСТВА, САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРЕ
СЕКТОР ЗА ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ И УРБАНИЗАМ

**ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ
ПРЕДЕЛА ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА
„ОВЧАРСКО-КАБЛАРСКА КЛИСУРА”**

- НАЦРТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА -

ИНСТИТУТ ЗА АРХИТЕКТУРУ И УРБАНИЗАМ СРБИЈЕ
INSTITUTE OF ARCHITECTURE AND URBAN & SPATIAL PLANNING OF SERBIA

Београд, мај 2018. године

ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ
ПРЕДЕЛА ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА „ОВЧАРСКО-КАБЛАРСКА КЛИСУРА”
Нацрт Просторног плана

Носилац израде:

МИНИСТАРСТВО ГРАЂЕВИНАРСТВА, САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРЕ

Извршиоци:

ИНСТИТУТ ЗА АРХИТЕКТУРУ И УРБАНИЗАМ СРБИЈЕ

Директор

др Саша Милијић, научни саветник

GeoGIS konsultanti d.o.o.

Директор

Ђорђе Нинков

ЈУГИНУС

Директор

Ивана Марковић, дипл. инж. грађ.

У Београду, мај 2018. године

<i>РАЗВОЈ ТУРИЗМА И ПРИВРЕДЕ</i>	др Саша Милијић, дипл. просторни планер др Марија Максин, дипл. инж. арх. Милорад Обрадовић, МА, дипл. инж. арх.
<i>РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ РАЗВОЈА, МРЕЖА НАСЕЉА, СТАНОВНИШТВО И СОЦИЈАЛНИ РАЗВОЈ</i>	Александра Гајић, МА дипл. просторни планер Данијела Срњић, МА дипл. просторни планер
<i>ЗАШТИТА И КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА (пољопривреда, шумарство и експлоатација минералних сировина)</i>	Божидар Васиљевић, дипл. географ Љубиша Безбрадица, МА дипл. инж шум. др Јелена Живановић Миљковић, дипл. просторни планер
<i>ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ</i>	мр Јасмина Крунић, дипл. просторни планер Олгица Бакић, дипл. просторни планер Мирјана Пантић, дипл. инж. саоб. Милена Вуловић, дипл. инж. грађ. мр Гвозден Милошевић дипл.инж.електро. Бата Рађеновић дипл.инж.електро. Радован Јовановић дипл. инж. телеком др Божидар Манић, дипл. инж. арх. Милорад Обрадовић, МА, дипл. инж. арх. др Марина Ненковић-Ризнић, дипл. просторни планер Дубравка Павловић дипл. просторни планер
<i>КОРИШЋЕЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ЗА ОДБРАНУ И У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА</i>	др Никола Крунић, дипл. просторни планер
<i>СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА</i>	др Небојша Стефановић, дипл. просторни планер др Саша Милијић, дипл. просторни планер Божидар Васиљевић, дипл. географ др Божидар Манић, дипл. инж. арх. др Никола Крунић, дипл. просторни планер
<i>БАЗА ПРОСТОРНИХ ПОДАТАКА (ГИС), РЕФЕРАЛНЕ КАРТЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА и КАРТЕ ДЕТАЉНЕ РАЗРАДЕ</i>	Олгица Бакић, дипл. просторни планер мр Јасмина Крунић, дипл. просторни планер Александра Гајић, МА дипл. просторни планер Данијела Срњић, МА дипл. просторни планер др Никола Крунић, дипл. просторни планер Божидар Васиљевић, дипл. географ др Божидар Манић, дипл. инж. арх. Милорад Обрадовић, МА, дипл. инж. арх. Маја Христов, дипл. инж. арх.
<i>Снимање терена и израда топографских карата за подручје детаљне разраде GeoGIS konsultanti d.o.o</i>	Ђорђе Нинков, дипл. менаџер Љиљана Стојковић, дипл.инж.геод. Слободанка Георгиев, дипл.инж.геод.

САДРЖАЈ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	1
I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ	4
1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА, ГРАНИЦЕ ЦЕЛИНА И ПОДЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	4
1.1. Територијални обухват подручја Просторног плана	4
1.2. Положај и основне одлике подручја Просторног плана	4
1.3. Граница подручја Просторног плана	10
1.4. Границе целина и потцелина посебне намене	11
1.5. Посебне намене подручја Просторног плана	12
2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ДРУГИХ РАЗВОЈНИХ ДОКУМЕНАТА	13
2.1. Просторни планови	13
2.1.1. Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године, („Службени гласник РС“, 88/10)	13
2.1.2. Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана Златиборског и Моравичког управног округа („Службени гласник РС“, број 1/13)	13
2.1.3. Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд-Јужни Јадран, („Службени гласник РС“, бр. 37/06 и 31/10)	13
2.2. Остали релевантни развојни документи	13
2.3.1. Националне и локалне стратегије, планови и остали документи	13
3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	14
3.1. Посебне намене подручја	14
3.1.1. Заштита природе, природних вредности и предела	14
3.1.2. Заштита непокретних културних добара	15
3.1.3. Туризам	19
3.2. Друге намене на подручју Просторног плана	20
3.2.1. Природни ресурси	20
3.2.2. Становништво, мрежа насеља и јавне службе	22
3.2.3. Инфраструктурни системи	23
3.2.4. Заштита животне средине	26
3.2.5. Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље и у ванредним ситуацијама	29
3.2. Синтезни приказ потенцијала и ограничења просторног развоја подручја посебне намене	29
II ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	31
1. ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА	31
2. ОПШТИ И ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА	31
3. РЕГИОНАЛНИ ПОЛОЖАЈ И АСПЕКТИ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	33
4. КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	33
4.1 Општа концепција	33
4.2 Полазишта и принципи за релативизацију конфликтних интереса	35
III ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	37
1. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ	37
1.1. Заштита подручја Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура“	37
2. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА	41

2.1. Споменичка целина „Овчарско-кабларски манастири”	41
3. ТУРИЗАМ	44
4. УТИЦАЈ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НА РАЗВОЈ ПОЈЕДИНИХ ОБЛАСТИ	46
4.1. Природни ресурси	46
4.1.1. Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде	46
4.1.2. Заштита и коришћење шума и шумског земљишта	47
4.2. Развој насеља, демографски и социјални развој	48
4.3. Инфраструктурни системи	49
4.3.1. Саобраћајна инфраструктура	49
4.3.2. Енергетска инфраструктура	50
4.3.3. Водоснабдевање и одвођење отпадних вода	50
4.3.4. Електронске комуникације и поштански саобраћај	50
4.3.5. Третман комуналног отпада	51
4.4. Заштита животне средине	51
4.5. Намена простора и биланс површина посебне намене	54
IV ПРАВИЛА УПОТРЕБЕ ЗЕМЉИШТА, УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА	56
1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ЗОНЕ СА ПОСЕБНИМ РЕЖИМОМ ЗАШТИТЕ	56
1.1. Зоне заштите природних добара	56
1.2. Зоне заштите непокретних културних добара	56
2. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ПОВРШИНА ДРУГЕ НАМЕНЕ	56
2.1. Правила уређења за објекте туристичке намене	56
3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА У ОБУХВАТУ ДЕТАЉНЕ РАЗРАДЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	57
3.1. Обухват и опис подручја детаљне разраде	57
3.1.1. Манастир Сретење	57
3.1.2. Манастир Свете Тројице	58
3.1.3. Манастир Благовештење	58
3.1.4. Манастир Никоље	58
3.1.5. Манастир Преображење	58
3.1.6. Манастир Успења Пресвете Богородице	59
3.1.7. Манастир Јовање	59
3.1.8. Манастир Ваведење	59
3.1.9. Манастир Вазнесење	60
3.1.10. Врх Овчара	60
3.2. Подела на карактеристичне целине	60
3.2.1. Манастир Сретење	61
3.2.2. Манастир Свете Тројице	62
3.2.3. Манастир Благовештење	62
3.2.4. Манастир Никоље	63
3.2.5. Манастир Преображење	63
3.2.6. Манастир Успења Пресвете Богородице	64
3.2.7. Манастир Јовање	64
3.2.8. Манастир Ваведење	64
3.2.9. Манастир Вазнесење	65
3.2.10. Врх Овчара	65
3.3. Планирана намена простора и врста и намена објеката	65
3.4. Урбанистички услови за површине и објекте јавне намене	67
3.4.1. Саобраћајне површине	67
3.4.2. Инфраструктура	69
3.4.3. Гробље	72
3.4.4. Спорт	72

3.5. Услови за формирање грађевинске парцеле.....	72
3.5.1. Препоруке за формирање грађевинских парцела манастирских порти.....	73
3.6. Остала правила грађења	74
3.7. Смернице за спровођење плана у границама детаљне разраде	74
V ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	76
1. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ И УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ.....	76
2. СМЕРНИЦЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	78
2.1. Смернице за спровођење Просторног плана у другим планским документима и однос према донетим планским документима.....	78
2.2. Смернице за спровођење просторног плана у секторским плановима и програмима	79
3. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ	80
4. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	81

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Приступа се изради Просторног плана подручја посебне намене Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура” (у даљем тексту: Просторни план), на основу Одлуке о изради Просторног плана подручја посебне намене Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура” („Службени гласник РС” број 43/17) и Одлуке о изради Стратешке процене утицаја Просторног плана подручја посебне намене Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура” на животну средину („Службени гласник РС”, број 21/17).

Просторни план је усклађен са принципима/начелима планирања, коришћења, уређења и заштите простора утврђеним чланом 3. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 - исправка, 64/10 - УС, 24/11, 121/12, 42/13 - УС, 50/13 - УС, 98/13 - УС, 132/14 и 145/14) и начелима заштите и одрживог коришћења природних ресурса, вредности и добара утврђених чланом 5. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – исправка и 14/16), Закона о културним добрима („Службени гласник РС”, бр. 71/94, 52/11 – др. закон и 99/11 – др. закон). Поред овога, Просторни план је усклађен са: Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 88/10, у даљем тексту: Просторни план Републике Србије), Правилником о садржини, начину и поступку израде планских докумената („Службени гласник РС”, број 64/2015), Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 и 14/16), Законом о водама („Службени гласник РС”, број 30/10), Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10), Законом о туризму („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 84/15), Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, број 102/10), Уредбом о заштити Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура” („Службени гласник РС”, број 16/00), Уредбом о утврђивању подручја бање „Овчар Бања“ („Службени гласник РС”, број 100/11) и другим важећим одлукама и стратегијама Владе, актима и документима која уређују питања у вези са посебном наменом овог просторног плана.

Непосредни предмет Просторног плана представљају следеће посебне намене: природне и културне вредности заштићеног подручја Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура” (у даљем тексту: ПИО „Овчарско-кабларска клисура”) и туризам, усаглашен са заштитом, уређењем и развојем природних вредности и културних добара. Просторни план се спроводи директно, издавањем локацијских услова, односно садржи десет детаљних регулационих разрада за културна добра – манастире и њихову непосредну околину, као и за врх планине Овчар, укупне површине од око 45 ha.

Доношењем Просторног плана обезбедиће се: заштита и уређење ПИО „Овчарско-кабларска клисура” и будуће просторно културно-историјске целине „Овчарско-кабларски манастири”¹ (у даљем тексту: целина „Овчарско-кабларски манастири”), унапређење инфраструктурне и комуналне опремљености, унапређење квалитета живљења локалног становништва стимулацијом постојећих и развојем нових делатности, задовољење спорско-рекреативних потреба урбаног становништва из окружења, и смернице за институционално-организациону и управно-контролну подршку одрживом коришћењу и заштити ПИО „Овчарско-кабларска клисура”.

Саставни део документације Просторног плана чини и Извештај о Стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину.

У припреми и изради Просторног плана успостављена је сарадња са стручним и другим институцијама и организацијама, као и предузећима која имају надлежности на планском подручју. Посебно је остварена непосредна сарадња и обављен низ консултација са Републичким заводом за заштиту споменика културе из Београда, Епархијом жичком Српске

---

¹ Републички завод за заштиту споменика културе Београд се налази у завршкој фази припреме предлога одлуке о проглашењу Овчарско-кабларских манастира за просторно културно-историјску целину.

православне цркве, Туристичком организацијом Чачка и управом града Чачка, Ваздухопловним савезом Србије и др.

Изради Нацрта просторног плана претходила организација и спровођење раног јавног увида о чему је сачињен Извештај број 350-01-000081/2017-11 од 01.11.2017. године.

Текстуални део Просторног плана садржи:

- 1) Полазне основе (са положајем, просторним обухватом и описом граница подручја Просторног плана, граница целина и потцелина посебне намене; обавезама, условима и смерницама из Закона о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године и других развојних докумената; скраћеним приказом постојећег стања, потенцијала и ограничења и др);
- 2) Принципе, циљеве и општу концепцију просторног развоја ПИО „Овчарско-кабларска клисура” (принципе просторног развоја; опште и оперативне циљеве просторног развоја; регионални аспект развоја подручја посебне намене и функционалне везе и међуодносе са окружењем; општу концепцију развоја подручја ПИО „Овчарско-кабларска клисура”, као и полазишта и принципе за релативизацију конфликтних интереса и др);
- 3) Планска решења просторног развоја подручја посебне намене и других области од значаја за дефинисање планских решења (режиме заштите, уређења и коришћења простора, са анализом утицаја посебне намене на природне системе, привреду, туризам и рекреацију, демографске и социјалне процесе; просторни развој саобраћаја и инфраструктурних система; заштиту животне средине, природних и непокретних културних добара и заштиту од елементарних непогода и акцидената; основну намену простора с билансом површина посебне намене и др);
- 4) Правила употребе земљишта, правила уређења и правила грађења; општа правила уређења и грађења за зоне са посебним режимом заштите; и правила уређења у обухвату регулационе разраде просторног плана;
- 5) Имплементацију Просторног плана (институционални оквир и учеснике у имплементацији; смернице за израду планске документације и спровођење Просторног плана; приоритетна планска решења и пројекте; мере и инструменте за имплементацију Просторног плана и др)

Рефералне карте и графички прилози Просторног плана су:

1. Реферална карта број 1. „Посебна намена простора”, у размери 1:25000;
2. Реферална карта број 2. „Мрежа насеља и инфраструктурни системи”, у размери 1:25000;
3. Реферална карта број 3. „Природни ресурси, туризам, заштита животне средине и природних вредности”, у размери 1:25000;
4. Реферална карта број 4. „Спровођење Просторног плана” у размери 1:25000;
5. Реферална карта број 5. „Карта детаљне разраде”, у размери 1:1000 и то:
  - Карта детаљне разраде I, Манастир Сретење, лист I-1. „Постојећа намена површина“, лист I-2. „Планирана намена површина“, лист I-3. „Регулација и нивелација“, лист I-4. „Синхрон план“.
  - Карта детаљне разраде II, Манастир Свете Тројице, лист II-1. „Постојећа намена површина“, лист II-2. „Планирана намена површина“, лист II-3. „Регулација и нивелација“, лист II-4. „Синхрон план“.
  - Карта детаљне разраде III, Манастир Благовештење, лист III-1. „Постојећа намена површина“, лист III-2. „Планирана намена површина“, лист III-3. „Регулација и нивелација“, лист III-4. „Синхрон план“.
  - Карта детаљне разраде IV, Манастир Никоље, лист IV-1. „Постојећа намена површина“, лист IV-2. „Планирана намена површина“, лист IV-3. „Регулација и нивелација“, лист IV-4. „Синхрон план“.
  - Карта детаљне разраде V, Манастир Преображење, лист V-1. „Постојећа намена површина“, лист V-2. „Планирана намена површина“, лист V-3. „Регулација и нивелација“, лист V-4. „Синхрон план“.

- Карта детаљне разраде VI, Манастир Успење, лист VI-1. „Постојећа намена површина“, лист VI-2. „Планирана намена површина“, лист VI-3. „Регулација и нивелација“, лист VI-4. „Синхрон план“.
- Карта детаљне разраде VII, Манастир Јовање, лист VII-1. „Постојећа намена површина“, лист VII-2. „Планирана намена површина“, лист VII-3. „Регулација и нивелација“, лист VII-4. „Синхрон план“.
- Карта детаљне разраде VIII, Манастир Ваведење, лист VIII-1. „Постојећа намена површина“, лист VIII-2. „Планирана намена површина“, лист VIII-3. „Регулација и нивелација“, лист VIII-4. „Синхрон план“.
- Карта детаљне разраде IX, Манастир Вазнесење, лист IX-1. „Постојећа намена површина“, лист IX-2. „Планирана намена површина“, лист IX-3. „Регулација и нивелација“, лист IX-4. „Синхрон план“.
- Карта детаљне разраде X, Врх Овчара, лист X-1. „Постојећа намена површина“, лист X-2. „Планирана намена површина“, лист X-3. „Регулација и нивелација“, лист X-4. „Синхрон план“.

Просторни план представља плански основ за заштиту, коришћење и уређење ПИО „Овчарско-кабларска клисура” и за одрживи развој обухваћених локалних заједница. Просторни план представља плански основ за издавање локацијских услова, израду урбанистичких пројеката, утврђивање јавног интереса и спровођење поступка експропријације и израду пројеката парцелације и препарцелације, за просторе у обухвату детаљне разраде.

Овај Просторни план јесте плански основ за усклађивање донетих просторних планова за територије града Чачка и општине Лучани и за усклађивање урбанистичких планова за подручје Овчар Бање на територијама града Чачка и општине Лучани чији се обухват налази у целости у границама ПИО „Овчарско-кабларска клисура” и планског подручја према смерницама утврђеним у делу V Просторног плана.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА, ГРАНИЦЕ ЦЕЛИНА И ПОТЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Границе Просторног плана, подручје посебне намене, приказане су на рефералним картама Просторног плана (1-4) и описане, према ситуацији на топографским картама (ТК) размере 1:25000 (Листови ТК25: Чачак 529-1-1, 529-1-2, 529-2-1, 529-2-3, 529-1-3, 529-1-4), као и дигиталној катастарско-топографској подлози у одговарајућим размерама 1:1000 и 1:2500, те на основу ортофото снимака. У случају неслагања са текстом, меродавна је ситуација на рефералним картама.

За потребе детаљне разраде Просторног плана и утврђивања зона извршено је снимање терена из ваздуха мобилним мултиплексним ласерским скенирањем (око 500 ha), а на основу добијених података урађен је топографски план хоризонталне тачности 1-2 cm и висинске тачности 3-5cm (укупне површине око 150 ha) на основу чега су дефинисане границе зона регулационе разраде површине око 45 ha).

1.1. Територијални обухват подручја Просторног плана

Подручје Просторног плана укупне површине 97,53 km² обухвата: ПИО „Овчарско-кабларска клисура“ и целину „Овчарско-кабларски манастири“, чије се границе поклапају, површине од око 22,79 km² и незаштићено подручје од око 74,74 km². Подручје Просторног плана обухвата територије следећих јединица локалних самоуправа (Табела 1), и то:

- града Чачак – целе катастарске општине (КО) Видова, Врнчани, Међувршје, Рошци, и Паковраће;
- општину Лучани - целе катастарске општине (КО) Дљин и Дучаловићи; и
- општину Пожега - цела катастарска општина (КО) Тучково.

Табела 1: Обухват подручја Просторног плана

Територија	Површина у km ²						% општине/града
	Укупно општина/град	Просторни план					
		Подручје ПИО (А)	Ван заштите (Б)	Укупно (А+Б)			
град Чачак	636,36	17,22	27,3%	45,86	72,7%	63,08	9,91
општина Лучани	454,33	5,53	18,8%	23,96	81,3%	29,49	6,49
општина Пожега	426,33	0,04	0,8%	4,92	99,9%	4,96	1,16
Укупно	1517,02	22,79	23,4%	74,74	76,6%	97,53	6,43

1.2. Положај и основне одлике подручја Просторног плана

Подручје Просторног плана налази се у централној Србији, припада регији Западно Поморавље и обухвата долину Западне Мораве, односно Овчарско-кабларску клисуру, између пожешке и чачанске котлине (од ушћа Бјелице до ушћа Каменице) и брдско-планински терен у залеђу клисуре, укључујући и десну долинску страну реке Каменице.

Најмаркантнији елементи рељефа су клисураста, дубоко усечена моравска долина и куполосто засвођена планинска греда Овчар-Каблар у коју је клисура попречно урезана. Овчарско-кабларска клисура представља антецедентну (пробојничку), дискордантну, епигенетску и полифазну речну долину која је у својој морфолошкој еволуцији, функционисала као отока и језероузина између вода пожешког и чачанско-краљевачког

неогеног басена. Усецање долине одвијало се синхронно са издизањем и засвођавањем планинске морфоструктуре тако да је дубина клисуре највећа у њеном средишњем делу и износи 710 m у односу на врх Овчара, односно око 620 m у односу на врх Каблара. Атрактивну, спектакуларну морфолошку особеност клисуре чине изванредно изражени укљештени меандри који су настали вијугањем претече водотока Западне Мораве на широкој и равној обали при ушћу у некадашње чачанско језеро. Планина Овчар (985 m н.в.) је домно узвишење стрмих страна и уског темена са два врха приближно исте висине удаљена око 150 m, док је Каблар (889 m н.в.), представљен степеничasto распоређеним кречњачким литицама на југоисточној страни, према клисури, пространијим теменом са два врха међусобно удаљена око 400 m и блаже нагнутим северозападним падинама. Такође, терени са већим надморским висинама налазе се са обе стране клисуре и узводно од Овчар Бање, у пределу Дебеле горе (Бранојевац – 791 m н.в.), са десне стране и у атару Врнчана, на граници са Тучковом и Папратиштем (Шест – 791 m н.в. и Оровица 856 m н.в.), са леве стране. Максимална висинска диференцираност подручја, између ушћа Каменице и врха Овчара, износи 740 m. У хипсометријском погледу, 49% површине планског подручја је на надморским висинама 500-750 m, 42% на висинама 250-500 m и 9% на надморским висинама већим од 750 m, а само незнатне површине терена (мање од 0,3%), уз водоток Западне Мораве код ушћа Каменице су на висинама мањим од 250 m. На заштићеном подручју предела изузетних одлика хипсометријски односи су нешто другачији: 61% подручја је на надморским висинама 250-500 m, 26% на висинама 500-750 m и 13% подручја на надморским висинама већим од 750 m. Осим долине Бјелице, која је границом подручја просторног плана обухваћена при ушћу у Западну Мораву, значајнији облици флувијалног рељефа су долине Врнчанске реке, потока Асановац и реке Каменице, са леве стране и долине Бањског, Тројичког, Короњског (Сретењског) и Вазнесењског потока са десне стране клисуре, као и долине неколико левих и десних притока Каменице у атару Рожаца (Грабовац, Јововац, Раковица) и притока Бјелице у Дљину (поток Спило). Од флувио-денудационих облика бројне су јаруге, вододерине и плитке долине повремених вододотка којима су највише изрезбарени делови терена изграђени од магматских и метаморфних стена, кредног флиша, седимената дијабаз-ројначке формације и неогених седимената (Видовска коса, Овчарић, долинске стране Западне Мораве у атару Тучкова и Дљина, Острвица, Бећина главица, лева долинска страна Каменице у атару Рожаца и др). На стрмим странама Каблара, и мање Овчара, урезане су суводолине односно точила у чијем су подножју формиране мање сипарске купе. Од карстних облика јављају се вртаче у горњекредним кречњацима Дебеле горе и неколико мањих пећина, јама и поткапина од којих су најпознатије Каћеница, са десне стране Западне Мораве узводно од Овчар Бање, Турчиновац на тешко приступачној литици Каблара, поткапина на Каблару у којој је подигнута капела посвећена Св. Сави. У долини Бањског потока, која је карактеристична по наслагама бигра у облику тераса и басенчића, налази се Врелска пећина, дужине око 70 m.

Од савремених геоморфолошких процеса и облика најзначајнија су клизишта и одрони. Подручје Просторног плана, посебно Овчарско-кабларске клисуре је са високим ризиком појаве клизишта. Углавном се јављају после обилних дуготрајних киша (као што је био случај 2014. године), оштећују путеве и угрожавају друге објекте². Клизшта у појасу ДП ИБ реда број 23 кроз клисуру су честа, утичу на безбедност и режим саобраћаја, а њихова санација је грађевински и финансијски веома захтевна. И на левој страни Западне Мораве, на истом сектору, терен је нестабилан, са честим одронима стеновитих блокова и комада који су изазивали саобраћајне несреће, оштећења коловоза и заштитних путних објеката. Изградњом новог пута и тунела у Овчар Бањи избегнута је ова ризична деоница магистралног пута. Терен

---

² Позната је појава великих клизишта и у прошлости, такође у време интензивних киша, као у случају манастира Св. Тројице у пролеће 1896. године (када је црква оштећена и затворена до 1937. године), а код манастира Св. Сретење и манастира Благовештење крајем октобра исте године. У исто време, у окуци Западне Мораве, низводно од места на коме је брана ХЕ „Овчар Бања” десио се одрон огромне количине стеновито-земљаног материјала на десној долинској страни који је направио привремену брану. Набујала Морава је брану потом пробила и однела изазивајући катастрофални поводањ у Овчар Бањи и Чачку.

на коме се налази манастир Благовештење показује знаке нестабилности (пукотине и слегања на приступном путу, замућивање извора изнад манастира) и ову потенцијалну угроженост треба испитати.

Геолошка грађа подручја веома је сложена и разноврсна у погледу петролошког састава и старости стена и структурних одлика. Највеће распрострањење имају магматске и метаморфне стене јурске старости. У комплекс ових стена који је означен као дијабаз-ројначка формација усечена је клисура од манастира Никоље низводно, приближно до ушћа Каменице. Други по површини коју заузима је комплекс карбонатних, кречњачких седимената, кога чине масивни и мање банковити кречњаци средњег и горњег тријаса и горње креде. На трећем месту по површини су неогени језерски седименти средњег и горњег миоцена, представљени пешчарима, лапорцима, глинцима, лапоровитим кречњацима, мање песковима, шљунковима и песковитим глинама. У геоструктурном погледу, подручје се налази на граници крупних тектонских јединица, Унутрашњих Динарида и Вардарске зоне, која пролази преко Овчар Бање. Радијална тектоника обележена је са две основне групе раседа: уздужним, правца СЗ-ЈИ и попречним, правца СИ-ЈЗ, који су млађи и боље изражени. Ти раседи, односно кретања терена дуж њих, су од посебног значаја за настанак и геоморфолошку еволуцију Овчарско-кабларске клисуре. О интезивним неотектонским процесима, праћеним вертикалним кретањима блокова терена сведочи данашњи висински положај неогених седимената у северозападном залеђу Каблара (до 850 m н.в.) и јужном подножју Овчара (до 650 m н.в.), знатно изнад дна централне језерске равни неогених басена.

Одлике климе, осим општим географским положајем планског подручја у односу на устаљене регионалне правце кретања ваздушних маса, условљене су значајном просторном варијабилношћу климатских чинилаца везаном за висинске разлике, експозиције, нагиб, морфолошки склоп (отвореност или заклоњеност) терена и др. Према подацима метеоролошких осматрања за период 1961-1990. године са ГМС „Пожега“ (310 m н.в.), као најближој планском подручју, затим са МС „Чачак“ (250 m н.в.) у периоду 1961-1985. године и са ГМС „Краљево“ (215 m н.в.) у периоду 1961-1990. године, може се закључити да су температуре ваздуха у чачанско-краљевачкој котлини за 1,0-1,5 °C веће него у пожешкој, и да су делови подручја источно од темена планинске греде Овчар-Каблар топлији од оних који су окренути, односно експонирани према пожешкој котлини. Претпоставка је да се у зависности од надморске висине и експозиција, на подручју Просторног плана, средње годишње температуре ваздуха крећу од 10°C у најнижим, долињским деловима до 8°C на горњим, планинским деловима подручја, на надморским висинама преко 800 m. Такође, и годишње суме падавина се повећавају са надморском висином и у вишим деловима подручја крећу се у распону 800-850 mm. Такође, анализом података метеоролошких осматрања са ГМС „Пожега“ за период 1981-2010. године констатовано је повећање средњих вредности температура ваздуха, годишњих (на 9,7°C), јулских (на 20,0°C) и јануарских (на -1,6°C), као и апсолутног температурног максимума (на 41,0°C) и смањење средње годишње количина падавина (на 726,4 mm) у односу на период 1961-1990. године³.

Главни хидрографски објекти су водоток Западне Мораве и две акумулације настале преграђивањем те реке. До профила бране ХЕ „Овчар Бања“ површина слива Западне Мораве износи 3155 km², а средњи вишегодишњи протицај око 35 m³/s. На основу мерења водостаја на хидролошкој станици „Гугаљски мост“ (престала са радом 1979. године), која се налазила узводно од ушћа Бјелице, прорачунат је и апсолутно максимални протицај од 1250 m³/s који се десио маја 1965. године, у време катастрофалног поводња Западне Мораве. На хидролошкој станици „Кратовска стена“, низводно од ушћа Бјелице (почела са радом 1978. године), докле је површина слива 3077 km², максимални протицај је био 569 m³/s (19.02.1986. године), а минимални свега 2,08 m³/s (12.09.1984. године).

³ Од 2014. године започета су метеоролошка осматрања и на самом подручју Овчарско-кабларске клисуре, са две метеоролошке станице-укључене у глобалну метеоролошку мрежу WeatherLink Network, (једна је у Овчар Бањи, а друга на врху Каблара), које аутоматски прате више параметара (температуре и влажност ваздуха, ваздушни притисак, соларну радијацију и UV зрачење /на Каблару/, ветар и падавине).

Обе бране на Западној Морави подигнуте су педесетих година прошлог века за потребе електропривреде, тако да су уз њих изграђене ХЕ „Међувршје” и ХЕ „Овчар Бања”.

Табела 2. Карактеристике акумулација „Међувршје” и „Овчар Бања”.

	Акумулација „Међувршје”	Акумулација „Овчар Бања”
Укупна запремина	18,5 милиона m ³	3 милиона m ³
Корисна запремина	11,1 милиона m ³	1,1 милион m ³
Кота максималног успора	274 m н.в	295,2 m н.в
Кота нормалног успора	273 m н.в	292,5 m н.в
Кота минималног успора	271 m н.в	291 m н.в
Дубина језера/ услед засипања	23 m, / 12-15 m	7 m, / до 2 m
Дужина језера	11 km	2 km
Површина	170 ha	72 ha

Брана прве, низводне акумулација „Међувршје” је конструисана за испуштање количина воде до 1500 m³/s, а при великом поводњу 1965. године, када су делимично оштећени објекти бране, висина преливног млаза износила је 1,5 m. Тада је вода поплавила и узводну ХЕ „Овчар Бања”. Језеро „Међувршје” било је у првим деценијама експлоатације изложено интензивном засипању. Ти су процеси касније изгубили на снази, али се процењује да је данас преко 70% запремине језера засуто речним наносом и муљем (према подацима из 1987. године запремина акумулације је смањена на 5,6x10⁶ m³).

Узводна акумулација „Овчар бања” је примила главни удар ерозивног рада у сливу и за првих неколико година експлоатације била је засута око 50%. Данас је акумулација готово у потпуности запуњена наносом и у хидролошком погледу сведена је на ујезерен и плитак речни ток чија ширина на деоници узводно од бране, износи 50-60 m, а даље узводно, при коти нормалног успора, ширина језера је око 30 m. У донетом речном материјалу формирана је нова, издигнута наносна равница (алувијална раван) обрасла дрвећем, жбуњем и зељастом вегетацијом влажних станишта у којој је, у атару Тучкова, створена већа ада опкољена са два рукавца Западне Мораве. Акумулација наноса и издизање корита Западне Мораве један су од главних узрока честих катастрофалних поводања у долини Бјелице код Лучана⁴.

Подземне воде везане су за пукотинску издан магматских стена, првенствено дијабаза и серпентинисаних перидотита, односно њихову приповршинску кору распадања, затим за слабо развијену карстну (пукотинско-кавернозну) издан кречњачких терена и слободну, водом доста оскудну издан неогених седимената са интегрануларном порозношћу. Те воде празне се преко великог број извора, при чему извора са издашношћу већом од 0,1 l/s има око 50. Већина извора је захваћена за потребе локалног (појединачног или групног) водоснабдевања. Око 20 извора је уређено у облику јавних чесми⁵ од којих је најјача и најпознатија Матова чесма, крај магистралног пута, испод манастира Преображење. Поједине чесме су сасвим пресушиле (Кандића чесма), а неке остају без воде у време дуготрајнијих суша (код манастира Сретење, под Овчаром, у Дучаловићима, на путу за манастир Сретење и др). Јаких извора са издашношћу 0,2-1,0 l/s има око 15, углавном у неогеним седиментима, највише у Врнчанима, Рошцима и Тучкову, мање у Дљину и Дучаловићима. Извора односно врела чија издашност прелази 1 l/s има свега неколико, и то у кречњацима (извор потока Спило у засеоку Страњани

⁴ Највеће притоке Мораве на подручју Просторног плана су Бјелица, са десне стране, на изласку из појешке котлине и Каменица, са леве стране, на уласку у чачанску котлину. Остале сталне притоке Мораве, Каменице и Бјелице на подручју Просторног плана су хидролошки недовољно изучене и имају мале сливове и бујични карактер. Највеће од њих су Врнчанска река, поток Асановац и Бањски поток, притоке Мораве, потоци Раковица, Јововац и Грабовац, притоке Каменице и поток Спило, притока Бјелице, који настаје од јаког карстног извора испод брда Бранојевац, у Дљину.

⁵ Чувена је Чесма генерала Арачића у Јанчићима, на граници са Врнчанима, изграђена 1937. године у спомен команданта Ужичке војске и његових војника који су на овом простору у децембру 1914. године пробили аустро-угарски фронт у склопу опште контраофанзиве српске војске током легендарне суворборске битке.

у атару Дљина и у долини Бањског потока, испод Врелске пећине, у Дучаловићима) и серпентинитима (са десне стране Врнчанске реке, у Врнчанима). На подручју се налази око 140 копаних бунара, углавном у неогеним седиментима, од чега око 110 у селу Паковраће, при чему већина бунара више није у активној функцији водоснабдевања.

Хидролошку особеност подручја представљају геотермалне воде Овчар Бање⁶ чија је појава везана за уздужни расед правца СЗ-ЈИ, на контакту тријаских кречњака и палеозојских шкриљаца. Природно извориште се карактерисало дифузним истицањем у шљунковити речни нанос у овчар-бањском проширењу, а главни извори су се до 1896. године⁷ налазили са десне стране Западне Мораве (односно испод Овчара - по чему је тако и названа). За коришћење термалних вода израђена су два копана бунара, удаљена међусобно десетак метара, на десној обали одводног канала ХЕ „Овчар Бања”, недалеко од ушћа у Западну Мораву. Из већег бунара, дубине 9,2 m и ширине 2,1 m, ископаног 1953. године, вода се више не црпи, а мањи бунар, дубине око 6,5 m и ширине 2,5 m, који је израђен 1960. године, у функцији је обезбеђења термалне воде за бањско лечилиште које ради као одељење Опште болнице Чачак и велнес центар „Каблар”, као и санитарне воде за један број корисника у Овчар Бањи (Електроморава, манастири Никоље и Благовештење, око 50 станова и др), у укупној количини 12 l/s. Пробним црпљењем бунара утврђен је капацитет изворишта од око 50 l/s, уз снижење нивоа око 2 m и смањење температуре воде са 37,7 °C на 36,5 °C. Дубина воде у бунару је 3 m, а њен статички ниво одговара водостају у одводном каналу. Хидрауличка веза, односно мешање термалне и речне воде је неповољно са становишта квалитета воде у бунару, односно њеног могућег загађења и расхлађивања. Хидрогеолошким истраживањима, уз израду истражних бушотина и бунара са леве стране одводног канала, обављеним у периоду 1978-1983. и 1989-1992. године нису утврђене резерве термалних вода значајнијег капацитета нити веће температуре тако да копани бунари и даље представљају главно извориште. Имајући у виду својства лековитог природног фактора и друге природне и антропогене чиниоце, Влада Републике Србије је 2011. године, на основу Закона о бањама („Службени гласник РС”, број 80/92), уредбом утврдила подручје насеља Овчар Бања за бању, на територији града Чачка и општине Лучани, на површини око 867,5 ha („Службени гласник РС”, бр. 100/11).

Карактеристике педолошког покривача везане су за врсту и структуру матичног супстрата, нагибе терена, надморску висину и хидролошке одлике терена. Главни типови земљишта, по свом распрострањењу су кисела смеђа земљишта, гајњаче и смеђа земљишта на кречњаку. Кисела смеђа земљишта (дистрични камбисол) јављају се претежно на метаморфним стенама (шкриљци, филити, кварцити), седиментима дијабаз-рожначке формације (аренити, глинци, рожнаци и др) и кредном флишу (пешчари конгломерати). Гајњаче (еутрични камбисол) су распрострањене на неогеним седиментима, дијабазима и другим магматским стенама и серпентинисаним перидотитима. Смеђа кречњачка земљишта (калкокамбисол) су развијена на кречњачкој подлози мањег нагиба (делови Дебеле горе и Овчара). Знатне површине стрмих падина Овчара и Каблара су под плитким, скелетним земљиштима типа литосола (на тврдој, више компактној подлози) и регосола или сирозема (на растреситој каменитој подлози). На неколико места, на неогеним седиментима јављају се

---

⁶ У протеклих више од 120 година, од како је 1895. године др М. Т. Леко радио прве анализе бањске воде, физичке, хемијске и медицинске карактеристике термалних воде Овчар Бање биле су предмет испитивања већег броја институција и истраживача. Ради процене могућности коришћења термалне воде, Институт за рехабилитацију из Београда је 2011. године извршио потребне анализе и дао мишљење о терапијској вредности и индикацијама за употребу. Термална вода представља олигоменералну, слабоминерализовану (минерализација 0,6725 g/l) хомеотерму (температура 34,1 °C), са високим садржајем и повољним односом јона калцијума, магнезијума и хидрокарбоната, малим присуством растворених гасова (CO₂ и H₂S) и радиоактивношћу у оквиру прописаних вредности. Може користити у балнеотерапијске сврхе као допунско средство лечења у склопу медицинске рехабилитације купањем на постојећој температури, као и пијењем.

⁷ Те године, у поводњу изазваном изузетно великим водама Мораве и одношењем природне бране формиране одроном стеновитог материјала, око 250 m, низводно од места данашње бране ХЕ „Овчар Бања”, река је променила правац тока, а термални извори су се нашли на левој, кабларској страни Западне Мораве. Међутим, стари назив бање је задржан до данас, иако се она после поплаве називала и Благовештењска бања.

смонице (вертисол), затим алувијално земљиште (флувисол) на речном наносу, рендзине на кречњацима и ранкери на перидотитима на надморским висинама око 800 m. У погледу могућности коришћења, незнатно преовлађују земљишта средњег бонитета (од треће до пете бонитетне класе) погодна за воћарство, делом и виноградарство, вештачке ливаде, гајење малина и кромпира, док су знатне површине под земљиштима лошег бонитета (од шесте до осме бонитетне класе), са потпуном неподесношћу или веома озбиљним ограничењима коришћења за друге намене осим за сточарство (ливаде, пашњаци) и гајење шума.

Живи свет одликује се значајном специјском и екосистемском разноврсношћу заснованом првенствено на разноликости и специфичностима станишта Овчарско-кабларске клисуре. Главни природни вегетацијски облик, у погледу просторне заступљености, су шуме које су представљене лишћарским састојинама храстова, букве, граба и других врста у оквиру десетак шумских и жбунастих заједница, од којих су неке реликтног и рефугијалног карактера. Највећи део подручја припада зони климатогене шуме храста, сладуна и цера у којој је под утицајем локалних станишних услова и човека формирано низ асоцијација и субасоцијација дрвећа и жбуња храстовог појаса, са местимичном појавом букве и других представника брдских букових шума. Главне заједнице храстовог појаса, осим шуме сладуна и цера, су ксеротермна мешовита шума сладуна, цера и грабића, чиста шума цера, шума китњака, граба и цера, шума китњака и цера, чиста шума китњака и шума црног јасена и храстова. У храстовом појасу, на већим надморским висинама, осојним експозицијама и заклоњеним увалама распрострањене су шуме брдске букве, шуме букве и китњака и шуме букве и црног граба. Осим врста које као терцијарни реликти указују на рефугијалност клисуре (црни граб, црни јасен, руј, дрен, цер, ситнолисна липа, клен и др), истичу се и две полидоминантне реликтне заједнице: шума букве и црног граба на северним падинама Овчара, у заклоњеним, влажним долинама Сретењског и Тројичког потока, репрезент вегетацијске инверзије, флористички богата, у којој се осим тих врста јављају јавор, млеч, брдски брест, бели јасен, крупнолисна и ситнолисна липа, дивља трешња, зова, хајдучка опута, ликовач, клокочика и друге врсте и термофилна реликтна полидоминантна заједница кострике и храстова, на северним нижим падинама Каблара, у којој се осим кострике јавља неколико врста храстова (цер, медунац, китњак), црни јасен, грабић, жешља, брекиња, оскоруша, пасдрен и друге врсте. На стеновитим северним кречњачким падинама и литицама при врху Овчара, на месту званом Борјак, очувана је група стабала црног бора, као остатак шуме, такође, реликтног карактера. Дуж обала Западне Мораве и већих притока, као и местимично поред обала акумулација, где се на наносу образовао педолошки покривач, јављају се у облику уског појаса шуме (групације) врба, тополе и јове. Осим шумске и жбунасте вегетације, на стенама и сипарима, шумским пропланцима и пашњацима јављају се специфичне травне заједнице, а на засутим, приобалним деловима акумулације „Међувршје” и у самој води буја мочварна, макрофитна емерзна и субмерзна вегетација са већим бројем врста (шаш, рогоз, дрезга, трска, шевар, жута перуника, трстолика светлица, вошчика, јегуљина трава, мресњак и власаста ресина). Флотантна вегетација представљена је сочивицом, а у новије време дошло је до уношења и размножавања алохтоних инвазивних водених макрофита као што су водени орашак и подводница.

Флору Овчарско-кабларске клисуре, према резултатима досадашњих истраживања, чини око 650 врста васкуларних биљака, са присуством ендемичних, ретких и угрожених таксона. Сигурно да је тај број на подручју клисуре и на подручју Просторног плана већи, а ова претпоставка биће проверена кроз природњачка истраживања за потребе проширења заштићеног подручја. Осим наведених реликтних врста, у списку флоре је и неколико ендемичних биљака, као и већи број ретких врста од којих су поједине строго заштићене (преко 15 таксона - барски раставић, сива суручица, ловоролисни јеремичак, златна папрат, златан и др) или заштићене (око 70 таксона). Посебан значај флори клисуре даје откриће за науку нове биљке која је названа кабларски звончац (*Edraianthus canescens*, из фамилије *Campanulaceae*), стеноендемичне и угрожене биљне врсте представљене популацијом од око 2000 јединки на површини од једног квадратног километра, на локалитету Орлове стене, у

северном подножју Каблара. Такође, једну од флористичких особености подручја представља присуство 23 дивље врсте из породице орхидеја. Биолошко царство гљива одликује се изузетним диверзитетом, а досадашњим истраживањима утврђено је око 270 врста макромикета, од којих су 4 строго заштићене, а 5 заштићене домаћим прописима, неке су од међународног значаја за заштиту, а десетак врста гљива је под режимом контроле сакупљања, коришћења и промета.

У дивљем животињском свету подручја најзначајнија и најпознатија фаунистичка група су птице које су представљене са око 175 врста, од којих су више од половине гнезарице. Оне су везане гнезђењем или исхраном за разноврсна станишта клисуре и околног простора (шумска, ливадско-пашњачка, стеновита, водена, пољопривредна и др). Око 85% врста су строго заштићене, око 5% заштићене, а за 10% врста заштита је обезбеђена прописима из области ловства. Међу грабљивицама се истичу сиви соко, змијар, осичар, патуљаста орао, јастреб, шумска сова, буљина (и повремено сури орао), међу птицама водених станишта сива и мала бела чапља, бела и повремено црна рода, неколико врста гњураца и вранаца, гак, лабуд и повремено црвенокљуни лабуд, више врста дивљих патака и друге врсте, међу врстама шумских, стеновитих и пољопривредних станишта горска и даурска ластва, прдавац, сива жуна, кос камењар, обична црвенрепка, сеница шљиварка, гавран, стрнадица камењарка, виноградска стрнадица, препелица, руси сврчак и многе друге врсте. Сисари су представљени са 40 врста од којих је 15 строго заштићено, 7 заштићено, а десетак врста је под режимом ловстаја. Од ретких и/или строго заштићених врста истичу се водена ровчица, патуљаста миш, пух лешњикар, видра, дивља мачка и десет врста слепих мишева, међу којима су и велики и мали потковичар, водени вечерњак, патуљаста слепи мишић и др. Херпетофауну чини 11 врста гмизаваца и 9 врста водоземаца. Међу гмизавцима су две врсте корњача, четири врсте гуштера и пет врста змија, од којих једна отровница (поскок), а строго заштићене врсте су барска корњача, кратконоги гуштер, смукуља, белоушка, рибарица и смук. Од водоземаца, осам врста је строго заштићено (планински мрмољак, мали мрмољак, шарени даждевњак, жутотрби мукач, велика крастача, крeketуша, велика зелена жаба, шумска жаба и грчка жаба). Досадашњим истраживањима фауне инсеката регистровано је 95 врста дневних лептира (од чега је 15 строго заштићено на националном нивоу, а 5 врста је од европског значаја), око 180 врста правокрилаца (око 100 врста зрикаваца и око 80 врста скакаваца), 310 врста ноћних лептира, 31 врста вилиних коњица, 165 врста стеница и 7 врста мрава.

Површинске воде подручја, односно језера „Међувршје” и „Овчар Бања” и водотоке Западне Мораве и притока насељавају 34 врсте риба из 9 породица, од чега 23 врсте припадају ципринидама (шаранским врстама) а шест врста је алохтоно и унето непланским или планским, али неправилним порибљавањем (сиви толстолобик, амур, амурски чебачок, бабушка, сунчица и амерички сомић). Строго заштићене врсте су златни караш, гавчица, лињак, велики вретенар и чиков, а већина од тих врста је на ивици ишчезавања на овом подручју. У масеном погледу у акумулацији „Међувршје” најзаступљенија је уклија (21,5%), која изразито доминира у погледу бројности, затим бабушка (17,8%), деверика (12,8%), бодорка (10,3%), шаран (7,9%), скобаљ (6,5%), штука (3,5%) и греч (2,9%), док су остале врсте незнатног масеног и бројчаног учешћа. Ова акумулација је порибљена 2015. године смуђем. У акумулацији „Овчар Бања” највеће масено учешће има мрена (42,3%), а затим греч (26,4%) и бодорка (17,7%). У Бањском потоку највише има поточне мрене и поточне пастрмке (насељене порибљавањем 2012. године), док су кркуша, клен и пијор са далеко мањим бројем примерака.

1.3. Граница подручја Просторног плана

Граница Просторног плана дефинисана је границама целих катастарских општина, а приказана је графички и описно, на следећи начин:

- 1) *северна граница* се пружа дуж спољних северних граница КО Врнчани и КО Рошци, на територији града Чачка, односно од узвишења Годун (818 m н.в.) на западу спушта се у правцу југоистока пратећи границу КО Врнчани и државни пут ПБ реда бр. 355 који се из

правца Гојна Гора, заобилазећи узвишење Церовица, спушта у засеок Рошци, преко Равнине до Великог Поља (782 m н.в.) и до међе са КО Рошци. Одавде прати североисточну границу КО Рошци преко Папратине, па даље дуж повремениг тока Русиновац, где се спушта у котлину реке Каменице. Пресеца реку Каменицу и некатегорисани пут и у истом правцу пење се ка узвишењу до тригонометријске тачке 638 m н.в., заобилази групацију кућа након 650 m у подножју узвишења Кита (624 m н.в.) поклапа се са границом града Чачка и општине Горњи Милановац у дужини од око 640 m све до потока Јововац и источне границе КО Рошци;

- 2) *источна граница* се пружа дуж спољних источних граница КО Рошци, КО Видова и КО Паковраће (град Чачак). Границе се спушта од потока Јововац, у правцу југа, пратећи вододелницу реке Каменице. Обухвата засеоке Брежице и Цагање пресеца ток реке Грабовац и наставља до државног пут ПБ реда бр. 355 у оквиру КО Рошци. Даље се пружа источном границом КО Видова, односно током реке Каменице, до њеног уливања у Западну Мораву (250 m н.в, најнижа тачка Просторног плана). Одавде улази на територију КО Паковаће, прати ток Западне Мораве у дужини од око 600 m, затим сече државни пут ИБ реда бр. 23 и наставља у правцу југоистока до узвишења 598 m н.в. одакле се поклапа са границом између града Чачка и општине Лучане у дужини од око 800 m;
- 3) *јужна граница* се пружа дуж спољних граница КО Паковраће (град Чачак), и КО Дучаловићи и КО Дљин (општина Лучани). Јужна граница често мења правац североисток-југозапад док прати државни пут ПБ реда бр. 408, кроз ток Суводање, заобилази засеок Марковица (КО Ратаре, општина Лучани) мења правац у исток-запад, и даље прати државни пут ПБ реда бр. 408, до узвишења Дебела Гора. Одатле мења правац ка северу, пратећи вододелницу Дебеле Горе до удолине Дубовац, а потом опет мења правац ка западу, дуж Дуге Косе до тригометра 732 m н.в, преко Рудине и Средњег рта до изворишта Лучанског потока и даље у правцу југа долином потока заобилазећи засеок Пантелић и узвишење Грачац (380 m н.в.). Потом пресеца долину реке Бјелице и државни пут ПА реда бр. 181, скреће ка југу пратећи државни пут око 900 m, а потом наставља ка западу у дужини од око 840 m;
- 4) *западна граница* се пружа дуж спољне западне границе КО Дљин (општина Лучани), Тучково (општина Пожега) и Врнчани (град Чачак). Западна граница почиње у КО Дљин и прати границу између општина Лучани и Пожега у правцу од југа ка северу. Пресецајући Дљинско поље надаље прати ток Западне Мораве у дужини од око 4,5 km до уласка у КО Тучково. Пресеца државни пут ИБ реда бр. 23, прати вододелницу Папратске реке, пресеца је, прелази преко Грабовице до узвишења на 701 m н.в. Од овог узвишења улази се на подручје територије КО Врнчани. Надаље се граница Просторног плана поклапа са границом општина Пожега и града Чачка, прати вододелницу на узвишењу Оровица, обухвата засеок Горњи Каранци и спушта се у долину Чарапића реке. Даље скреће у правцу североистока, прати ток исте реке, пресеца подручје Годун и долази до почетне тачке овог описа.

1.4. Границе целина и потцелина посебне намене

Зоне заштите природних добара са целинама и потцелинама према одговарајућим режимима заштите дате су у делу III, глава „1. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ И ПРЕДЕОНИХ ВРЕДНОСТИ“, „1.1. Заштита подручја Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура“.

Зоне заштите утврђених непокретних културних добара и њихове заштићене околине, добара која уживају претходну заштиту и простора на којима су евидентирани или индиковане културне вредности са целинама и потцелинама дате су у делу III, глава „2. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА“, „2.1. Просторно културно-историјска целина „Овчарско-кабларски манастири“ и делу IV, глава „3. Правила уређења и грађења у обухвату детаљне разраде Просторног плана“.

Целине и потцелине детаљне разраде (сви манастири Овчарско-кабларске клисуре – Сретење, Света Тројица, Благовештење, Никоље, Преображење, Успење, Јовање, Ваведене и Вазнесење – као и врх Овчара), укупне површине од око 45 ha, приказане су на рефералним картама Просторног плана и Картама детаљне разраде Просторног плана. Детаљан опис граница целина и потцелина детаљне разраде дат је у делу IV, глава „3. Правила уређења и грађења у обухвату детаљне разраде Просторног плана“.

1.5. Посебне намене подручја Просторног плана

Предмет просторног плана су следеће посебне намене:

- ПИО „Овчарско-кабларска клисура” на коме је утврђен режим заштите III степена на површини од око 1700 ha и режим заштите II степена на око 550 ha у оквиру шест одвојених просторних јединица (Рапаиловача – Јовање,⁸ Дебела гора – Бранојевац, Бањски поток, Короњски до, Бјеличје и Каблар (Дуги до – Селечка коса);
- Објекти и простори/околине споменика културе од великог значаја (манастири Никоље, Благовештење, Св. Тројице и Сретење и метох манастира Сретење) и осталих културно-историјских вредности, у склопу целине „Овчарско-кабларски манастири” (будуће просторно културно-историјске целине), који је по обухвату идентичан са постојећим ПИО „Овчарско-кабларска клисура”, и
- Простори у функцији: (а) туризма, рекреације и спорта, а посебно полетишта за параглајдинг на Овчару; (б) интегралне презентације најатрактивнијих делова целине „Овчарско-кабларски манастири” и ПИО „Овчарско-кабларска клисура”, а посебно зоне меандра „Заграђе” која се Просторним планом, сагледава као средиште културног, природног и туристичког потенцијала; и др.

У обухвату Просторног плана су и остале посебне намене од значаја за концепцију планских решења:

- Акумулације и објекти ХЕ „Овчар бања” и ХЕ „Међувршје”;
- Подручје инфраструктурног коридора планираног Државног пута IA реда бр. 2 (аутопут Е-763, Београд- Јужни Јадран);
- Подручје коридора железничке пруге Краљево-Пожега;
- Подручје коридора/цевовода регионалног система за водоснабдевање „Рзав”;
- Подручје коридора Државног пута IB реда бр. 23;
- Подручје бање „Овчар Бања” (утврђено уредбом Владе, „Службени гласник РС”, број 100/11);
- Објекти ЈП „Емисиона техника и везе“ на Овчару.

---

⁸ Просторну јединицу „Рапаиловача – Јовање” сачињавају две речне окуке које Западна Морава прави око рта код становништва од давнина познатог под именом Заграђе (на топографској карти означеног као Рапаиловча) и око рта Јовањског брда меандра „Заграђе”.

2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ДРУГИХ РАЗВОЈНИХ ДОКУМЕНАТА

2.1. Просторни планови

2.1.1. Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, 88/10)

Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 88/10) је у области заштите природног наслеђа, као приоритетна активност наведена израда просторних планова подручја посебне намене за сва већа заштићена подручја. Уредбом о утврђивању Програма имплементације Просторног плана Републике Србије за период од 2016. до 2020. године („Сл. гласник РС“, број 104/16) предвиђена је израда ППППН Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура“.

Према Просторном плану Републике Србије предметно подручје припада туристичком кластеру Средишња и Западна Србија, односно Туристичкој регији Западна Србија, где ће се развој туризма усклађивати и обједињавати са развојем непосредног окружења и читаве туристичке регије/кластера, у првом реду са развојем туристичке понуде градског туристичког центра Чачак

2.1.2. Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана Златиборског и Моравичког управног округа („Службени гласник РС“, број 1/13)

Уредбом о утврђивању Регионалног просторног плана Златиборског и Моравичког управног округа („Службени гласник РС“, број 1/13), у делу који се односи на смернице за израду планских докумената и друге развојне документације, предвиђена је израда и просторног плана подручја посебне намене за Предео изузетних одлика „Овчарско – кабларска клисура“.

2.1.3. Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд-Јужни Јадран, („Службени гласник РС“, бр. 37/06 и 31/10)

Уредбом о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд - Јужни Јадран, деоница Београд-Пожега, обухваћен је део територије подручја Просторног плана у КО Паковраћа, као простор ширег коридора инфраструктурних система са њиховим заштитним појасима (у дужини од око 4,1 km и ширине од око 2,9 km²). Утврђен је план веза инфраструктурних система са окружењем (планирана петља – чвор „Паковраће“, на стационажи km 126+10) као и утицај инфраструктурног коридора на животну средину, природна и непокретна културна добра, и др. Установљени су режими коришћења простора и правила за уређивање заштитних појаса инфраструктурних система и простора посебне намене.

2.2. Остали релевантни развојни документи

2.3.1. Националне и локалне стратегије, планови и остали документи

Националном стратегијом одрживог коришћења природних ресурса и добара („Службени гласник РС“, број 33/12), се у делу који се односи на заштићена подручја, као специфичан циљ, утврђује обавеза израде просторних планова подручја посебне намене за већа заштићена подручја, у која спада и Предео изузетних одлика „Овчарско – кабларска клисура“.

Стратегијом развоја туризма Републике Србије за период 2016-2025. године („Службени гласник РС“, број 98/16), дефинисано је да подручје Просторног плана припада

туристичком кластеру Средишња и Западна Србија, са смерницама за интегрални развој туристичке понуде са непосредним окружењем.

3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

3.1. Посебне намене подручја

3.1.1. Заштита природе, природних вредности и предела

Од природних добара која сходно одредбама Закона о заштити природе („Службени гласник РС” бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка и 14/16) имају својство заштићеног подручја, подручје Просторног плана обухвата у целости Предео изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура” („Службени гласник РС”, број 16/00), проглашен уредбом Владе Републике Србије 2000. године као природно добро од изузетног значаја на основу Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 66/91, 83/92, 53/93-др.закон, 48/94-др.закон, 53/95 и 135/04), на површини 2250 ha, на територији града Чачка (1700 ha) и општине Лучани (550 ha). Такође, у границама подручја Просторног плана је и Споменик природе „Цер са Каблара”, установљен одлуком Скупштине града Чачка („Службени лист града Чачка”, број 35/10) за значајно природно добро (III категорије), који обухвата старо и репрезентативно стабло храста цера са непосредним околним простором, на катастарској парцели 2360/1, КО Рошци, на месту званом „Ливада под гајом”, у приватном власништву.

На заштићеном подручју ПИО „Овчарско-кабларска клисура” уредбом о заштити установљен је режим заштите III степена на површини од 1707 ha и режим заштите II степена на површини од 543 ha у оквиру шест одвојених просторних јединица, и то: „Бранојевац – Дебела гора”, површине око 127 ha, „Бањски поток”, површине 18 ha, „Короњски до”, површине 66 ha, „Овчар – Бјеличје”, површине 39 ha, „Каблар” (Дуги до – Селачка коса), површине 182 ha и „Рапаиловача – Јовање”, површине 111 ha. Граница заштићеног подручја уредбом је описана преко топонима, хидронима и других географских и антропогених објеката и тачака геодетске мреже односно тригонометара а на основу њеног картографског приказа на топографској карти 1:25000 у Студији заштите Овчарско-кабларске клисура (Завод за заштиту природе Србије, Београд 1998. године). Наведена карта представљала је референтну подлогу у вршењу послова управљања заштићеним подручјем од проглашења до данас. Уредбом нису именоване просторне јединице са режимом заштите II степена, нити су описане границе и појединачно исказане њихове површине (осим описа граница просторне јединице Рапаиловача-Јовање), већ су се управљач и надлежни органи у спровођењу заштите као подлогом користили наведеном студијом у којој су границе ових јединица исказане графички (на поменутој карти) и описане преко граница шумских одељења и одсека, а делом и географских објеката.

Према Уредби о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, број 102/10), на подручју Просторног плана налази се (под редним бројем 37) еколошки значајно подручје Овчарско-кабларска клисура које обухвата заштићено подручје предела изузетних одлика, подручје *Emerald* мреже под истим именом и на истој површини (PC0000033) и међународно и национално значајно подручје за птице - ИВА / *Important Bird Area* (RS 031 ИВА), под истим именом (Овчарско-кабларска клисура) и на површини од око 6200 ha. Границе ИВА подручја, приликом припреме предлога за упис, утврђене су на топографској карти 1:50000 и оне незнатно, на три места (КО Јанчићи, КО Лучани и КО Пријевор, низводно од ушћа Каменице) излазе из оквира граница Просторног плана. На основу Уредбе о еколошкој мрежи, Западна Морава и њене притоке са приобалним појасом у природном и блиско-природном стању, као и предеони елементи у оквиру културног предела (појасеви зеленила, појединачна и групе стабала, кошанице, међе и живице) имају статус и улогу еколошких коридора.

Места и појаве са посебним природним вредностима представљају налазиште биљке *Edraianthus canescens* (кабларски звончић) на Орловој стени у подножју Каблара, термално извориште у Овчар Бањи и водоток Бањског потока са бигреним каскадама.

На подручју је регистрован већи број биљака и животиња са статусом строго заштићених и заштићених дивљих врста утврђених Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, бр. 5/2010, 47/2011, 32/2016 и 98/2016), на основу Закона о заштити природе. На првом месту по учешћу строго заштићених врста (на националном нивоу) у укупном фонду одређене групе, класе или друге крупне таксономске категорије живог света подручја је орнитофауна. Такође, више од 30 врста птица налазе се у Анексу I Директиве ЕУ о птицама а 4 врсте су у категорији СПЕЦ 1, што је све показатељ међународног орнитолошког значаја подручја Просторног плана. На листи Уредбе о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне („Службени гласник РС”, бр. 31/05, 45/05-исправка, 22/07, 38/08, 9/10 и 69/11) налази се преко 40 врста биљака и по десетак врста гљива и животиња. На листи Конвенције о међународној трговини угроженим врстама дивље фауне и флоре – CITES од биљака су висибоба, неколико врста циклама и већина врста из фамилије орхидеја које насељавају подручје.

Такође, на основу Правилника о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Службени гласник РС”, број 35/10), а сходно одредбама Закона о заштити природе, на подручју Просторног плана ће се у току његове имплементације детаљно картирати станишта што ће представљати основу за утврђивање и спровођење мера њихове заштите и очувања.

Биолошким, шумарским и другим природњачким истраживањима подручја Овчарско-кабларске клисуре и њеног окружења утврђене су односно евидентиране друге, додатне природне вредности на основу којих се спроводи ревизија режима и граница заштите. Захваљујући изузетно преданом и стручном приступу управљачким пословима, посебно у домену истраживања и мониторинга биолошког комплекса заштићеног подручја, Туристичка организација Чачка је, кроз истраживачке (студентске и друге) кампове и сарадњом са научним и другим институцијама, у протекле непуне две деценије од проглашења заштите предела изузетних одлика значајно проширила сазнања о садржајима и вредностима дивљег биљног и животињског света клисуре и њеног просторног окружења. Ово подручје је постало репрезентативни полигон научноистраживачког и образовног рада, што и јесте једна од главних функција заштићених подручја. Резултати истраживања и праћења стања приказују се у едицији „Бележник Овчарско-кабларске клисуре”, чланцима, докторским дисертацијама и другим научним и стручним материјалима.

3.1.2. Заштита непокретних културних добара

На подручју Просторног плана, у Овчарско-кабларској клисури, налази се једанаест светиња (9 активних манастира, једна црква на старом манастирском месту, црква – капела и збег црква – спомен костурница), због чега се често назива и Српска Света Гора.

Статус заштићених односно утврђених споменика културе, сходно Закону о заштити културних добара („Службени гласник РС”, бр. 71/94, 52/11-др. закон и 99/11-др. закон), имају четири манастира који су 1979. године („Службени гласник СРС”, 14/79) категорисани као непокретна културна добра од великог значаја, и то: манастир Благовештење и манастир Никоље заштићени 1950. године, манастир Свете Тројице под Овчаром, заштићен 1967. године и манастир Сретење под Овчаром, заштићен 1968. године. Такође, за споменик културе утврђен је и метох манастира Сретење у Паковраћу, са конаком и високом каменом оградом из 19. века (због чега се овај комплекс назива „Град”) и виноградом.

Већина манастира први пут се спомиње у писаним изворима из 16. века, пре свега у турским пописним књигама (Сретење, Тројице, Преображење, Вазнесење, Јовање и Ваведење). Први писани помен манастира Св. Тројице је из 1594. године (према неким изворима, спомиње се, под другим именом, и у турском попису из 1572. године; запис у цркви је из 1515/1516. године), што значи да је изграђен у другој половини 15. века. Најстарији

манастир је Никоље и први његов помен је из друге половине 15. века, а могуће време изградње крај 14. века. На основу записа на цркви манастира Благовештење зна се да је изграђен на самом почетку 17. века (1601/1602. године, могуће на темељима старије цркве). За старе, касније разорене камене грађевине/куле код данашњег манастира Успење (метох манастира Јовања) и на месту цркве Св. Илије (Илиње - метох манастира Благовештење), подигнутих пред Други светски рат (1939. године) залагањем епископа Николаја Велимировића (чија је несумњиво највећа заслуга да се у периоду између два светска рата обнове манастирске грађевине и црквени живот у Овчарско-кабларској клисури) нема поузданих података о времену изградње и правој намени тих објеката, али се претпоставља да је утврђење код Успења постојало у 14. веку. Црква манастира Вазнесење изграђена је 1937. године (освештана 1960. године) на старом манастиришту (према неким изворима на месту манастира Дробњак који се наводи у турским пописима из 1525. године). Црква - капела посвећена Св. Сави (Савиње) подигнута је 1938. године на кршевитој страни Каблара, у поткапини кречњачке литице, код извора Савина вода.

У време турске владавине манастири су паљени, рушени или оштећивани, или су сами пропадали када су остајали пусти, мада се црквени живот у појединим манастирима прекидао и у 19. или 20. веку, у ослобођеној Србији (Сретење, Јовање, Ваведење), а обнављање и поправка црквених грађевина, пре свега кровова, или реконструкција и изградња конака и других зграда вршена је код већине манастира више пута.

Манастир Благовештење је 1644. године препокривен шиндром и тада је дозидана нова апсида, док је стари конак у његовој порти подигнут 1869. године, затим је 1920. и 1932. подигнуто неколико објеката у порти међу којима се истиче дрвени звоник. Обимнија реконструкција је извршена у периоду 1966-1967. године, а нови конак изграђен је 1995. године.

Манастир Никоље је обновљен, односно препокривен 1811. године, а манастирски (Милошев) конак 1817. године, када је засађен бор у порти који и данас постоји. Потом је 1829. године постављен иконостас, док су одређени радови на црквеној грађевини и у порти обављани 1852, 1907. и 1932. године, затим у периоду 1955-1975. године (обнова цркве и конака, изградња трпезарије и капеле), а 2001. године изграђен је нови конак.

Манастир Сретење је обновљен у периоду 1818-1845. године (када је и први пут ограђен каменим зидом), а радови на реконструкцији и изградњи објеката (конаци, капела, економски објекти) трају са прекидима у читавом периоду после Другог светског рата. Манастир је бомбардован од стране Немаца 1941. године, када је погођен конак, уништена веома богата библиотека и оштећени црква и звоник.

Манастир Св. Тројице је први пут обновљен 1723. године, затим 1894, 1937, 1964. (после земљотреса) и 1976-1978. године. Северни конак је подигнут 1844. године, нови (југоисточни) конак 1991. године, а камена манастирска ограда 1995. године. Манастир је, такође, оштећен у немачком бомбардовању у септембру 1941. године.

Манастир Ваведење је обновљен 1797. године са значајнијим радовима на реконструкцији 1874. године и 1928-1930. године.

Два манастира су обновљена, односно из темеља поново подигнута на новим местима. Преображење (1940. године) је подигнуто након рушења због изградње железничке пруге уског колосека 1911. године. Тај манастир се налазио са леве стране Западне Мораве, на месту железничке станице „Овчар Бања”, обновљен је 1811. и живописан 1816. године. Манастир Јовање је подигнут 1959. године, због потапања услед изградње бране акумулације „Међувршје” (манастир се налазио око 450 m узводно, југозападно од данашњег места, на левој обали Западне Мораве, био је обновљен 1849. године, запустео у другој половини 19. века, да би 1936. године поново оживео као женски манастир у време епископа Николаја Велимировиће. Обе цркве су изграђене у другачијем грађевинско-архитектонском стилу и димензијама од аутентичних.

Најобимније градитељске интервенције у новије време, у последње две деценије, извршене су на манастиру Успење (обновљена црква Успења пресвете Богородице подигнута

1939. године, изграђен звоник, велики конак, гостинска зграда, и друге зграде, камена ограда и приступни пут) и манастиру Вазнесење (звоник, обновљен конак, изграђена трпезарија и велика зграда новог конака, камена капија и др).

Према значају и репрезентативности сакралне архитектуре истичу се црква Св. Тројице и црква Благовести Пресвете Богородице. У погледу уметничких вредности живописа и иконостаса респективнију вредност имају фреске манастира Благовештење и део живописа манастира Никоље, рестаурирани иконостаси манастира Благовештење, Никоље и Св. Тројице и зидани иконостас Сретења.

Осим што су били дом монашких заједница и места верског, духовног рада и живота, манастири су били заштитници народа у најтежим временима, чувари писаног и другог покретног културног блага, расадници писмености, а неки од њих средишта преписивачке делатности (Јовање, Никоље и Благовештење). У њима су настале, чуване или се и данас чувају веома вредне рукописне и штампане књиге: Четворојеванђеље преписано у Вазнесењу 1570. године (данас у приватној збирци у Србији), Никољско јеванђеље с краја 14. века (данас у збирци у Даблину) и Каранско јеванђеље у Никољу, писано почетком 1608/1609. године у тзв. Белој цркви каранској у селу Карану (највреднији рукописни документ који се налази у Србији), Београдско четворојеванађеље штампано средином 1552. године у дубровачкој колонији у Београду и Благовештенско јеванђеље из 1372. века, чувано у Благовештењу (данас у Бечкој библиотеци), Јеванђеље и Богородичин молебник из 16. века у Сретењу и други рукописи, значајне иконе, чираци, други предмети и делови црквеног ентеријера и опреме.

На десној страни Западне Мораве, око 1 km узводно од бране ХЕ „Овчар Бања” налази се пећина Кађеница у којој су Турци у мају 1815. године, у време Другог устанка, димом запаљеног грања и сламе угушили велики број српске нејачи (жена, деце и стараца) која је овде потражила спас пред казненом турском експедицијом. Пећина је уређена пред Други светски рат као збег-црква и спомен-костурница (кости су сакупљене у два камена саркофага, урађена мала олтарска апсида, проширен улаз и пробијен отвор у стени ради осветљавања ове подземне просторије, уређен приступ и 1940. године осветљана од стране тадашњег епископа жичког Николаја Велимировића). Залагањем патријарха Павла, који је иначе замонашен у Благовештењу 1947. године, извршено је 1991. године поновно уређење запуштене костурнице и околног простора.

На основу акта о условима чувања, одржавања, коришћења и утврђеним мерама заштите културних добара и добара која уживају претходну заштиту, који је издао Завод за заштиту споменика културе Краљево и просторних планова града Чачка и општине Лучани, на подручју Просторног плана, осим наведених заштићених односно утврђених непокретних културних добара на основу Закона о заштити културних добара („Службени гласник РС“, бр. 71/94, 52/11-др. закон и 99/11-др. закон), налазе се простори и објекти од интереса за службу заштите као археолошки локалитети, објекти народног, сакралног и другог градитељства и знаменита, културно-историјска места, приказани у Табела 3.

За заштићене споменике културе границе заштићене околине нису формално утврђене. У студији заштите Овчарско-кабларске клисуре (Завод за заштиту природе Србије, 1998. године) дат је предлог тих граница за заштићена и евидентирана непокретна културна добра, али тај предлог није озваничен сходно Закону о заштити културних добара.

Локације археолошких места на рефералној карти одређене су приближно (осим оних код Илиња, Успења и на сеоским гробљима), с обзиром да доступни писани и картографски извори коришћени приликом израде Просторног плана не омогућавају прецизну просторну идентификацију.

Актом о условима заштите културних добара, које је за потребе израде овог Просторног плана донео Републички завод за заштиту споменика културе, дефинисани су концепт граница и режими заштите простора. Предло за проглашење Овчарско-кабларске клисуре за просторно културно-историјску целину, који је у припреми, синхронизован је са планским решењима.

Табела 3. Непокретна културна добра - локалитети са културним вредностима

Број на реф. карти	Катастарска општина	Назив и основне карактеристике локалитета	Статус заштите
ГРАД ЧАЧАК			
1	Врнчани	Манастир Благовештење, Овчар Бања	Заштићен – утврђени споменик културе од великог значаја
2		Илиње – архолошки локалитет са црквом Св. Илије на темељима старе грађевине, Овчар Бања	Евидентирано – од интереса за заштиту
3		Савиње – црквица-капела Св. Саве у поткапини на Каблару	
4		Зграда старе железничке станице у Овчар Бањи	
5		Старо место манастира Преображење	
6		Сеоско гробље	
7	Међувршје	Манастир Ваведење	
8		Манастир Вазнесење	
9	Паковраће	Метох манастира Сретење	Заштићен – утврђени споменик културе
10	Рошци	Манастир Никоље	Заштићен – утврђени споменик културе од великог значаја
11		Старо место манастира Јовање	Евидентирано – од интереса за заштиту
12		Манастир Јовање	
13		Манастир Успење – археолошки локалитет Кулина	
ОПШТИНА ЛУЧАНИ			
14	Дљин	Пећина Кађеница – спомен-костурница и збег-црква	Евидентирано – од интереса за заштиту
15		Казанчине – археолошки локалитет	
16		Амбар Мире Ристивојевић – народно градитељство	
17		Кућа Милинка Милосављевића - народно градитељство	
18		Кућа Милисав Маринковића - народно градитељство	
19		Домаћинство Мирољуба Алексића - народно градитељство	
20		Застанци/Растоке – археолошки локалитет	
21		Калдрмчине - археолошки локалитет	
22		Бостаниште - археолошки локалитет	
23		Јањевац - археолошки локалитет	
24		Турска џамија - археолошки локалитет	
25		Римско гробље- археолошки локалитет	
26		Циновско гробље - археолошки локалитет	
31		Кућа Тине Јовановић - народно градитељство	
27	Дучаловићи	Манастир Св. Сретење	Заштићен – утврђени споменик културе од великог значаја
28		Манастир Св. Тројице	Евидентирано – од интереса за заштиту
29		Домаћинство Првослава Милосављевића – народно градитељство	
30		Домаћинство Љубише Миливојевића - народно градитељство	
32		Дубовац - археолошки локалитет	
33		Селиште - археолошки локалитет	
34		Манастир Преображење	
35		Ћебића воденица, Овчар Бања – народно градитељство	

3.1.3. Туризам

На подручју Просторног плана преовлађују транзитни, културни и излетнички туризам. Окосницу сва три вида туризма представља културно-историјско наслеђе и природне вредности Овчарско-кабларске клисуре. Поред тога присутни су културни и верски туризам, поједини видови туризма специјалних интереса, бањски туризам, манифестације и др.

Културни и верски туризам се манифестује у редукованом облику, као обилазак манастира и окупљање верника из локалног и регионалног окружења (у последње време и из иностранства) у време православних празника а посебно у манастирима Ваведење, Благовештење, Никоље и Преображење).

Развијени су или у зачетку и поједини видови туризма специјалних интересовања:

- параглајдинг, који добија све већи значај (национална такмичења, са полетиштем на Овчару);
- даљинско јахање (националног значаја на стази дугачкој 42 km) и рекреативно јахање (школа јахања за децу и туристе);
- планинарење (са обележеном планинарском трансверзалом и 19 стаза са 17 видиковаца, једним планинарским домом у близини Манастира Никоље) и алпинизам (на четири локалитета на Каблару);
- риболов (са риболовним стазама дуж језера);
- бициклизам (једна обележена стаза дужине 29 km, која се даље наставља на стазу укупне дужине од 150 km у правцу Прељине, односно планине Јелице, ван Просторног плана);
- спорт и рекреација на води - стаза за кајак и кану (у реализацији на делу старог корита реке Западне Мораве испод бране у Овчар бањи), Илинденски пливачки маратон и Овчарско-кабларска регата (дужине 11 km);
- туре за посматрање птица, чија је организација у зачетку; и др.

Бањски туризам је још увек недовољно развијен, иако је Овчар Бања добила статус бањског места још 2011. године. У функцији туризма је укупно 160 лежаја, и то: велнес центар (13 соба са 28 лежаја), пансион (16 соба са 44 лежаја), гарни хотел (12 соба са 40 лежаја), приватни смештај (6 соба са 18 лежаја), и планинарски дом (30 лежаја). Понуда бањског лечења, терапија и услуга је такође неразвијена (купатило у монтажној бараци са 14 када и два базена, у надлежности је Здравственог центра из Чачка). Полуолимпијски базен са термоминералном водом није у функцији од 2007. године. Кампинг туризам је запостављен, а аутокамп простор (у Овчар Бањи, на територији општине Лучани, са 300 камп места и 15 бунгалова) се не одржава.

На подручју ПИО „Овчарско-кабларска клисура” одржавају се манифестације националног (спортске - даљинско јахање, пливачки маратон, велика планинска тура), регионалног (спортске - регата, сомијада; културне - меморијал, летњи дани културе, ликовна колонија Српска Света Гора, привредна - дани поља) и локалног карактера (разни облици рекреације и спорта). У окружењу ПИО „Овчарско-кабларска клисура” одржавају се бројне манифестације, међу којима је најпознатији Сабор трубача у Гучи, међународног значаја.

На територији града Чачка број туриста у периоду 2012-2014. године осцилира између оријентационо 25000 - 27000, а број ноћења се креће око 13000. Благи раст је регистрован у периоду 2015. и 2016. године са бројем туриста од преко 28000, односно 31000, а број ноћења је порастао 2016. године на преко 14000, с тим да опада број страних туриста.

Подаци о броју туриста на подручју Просторног плана нису доступни. Према Плану управљања за заштићено подручје Овчарско-кабларска клисура, 2012-2021, процењено је да су најпосећенији манастири Благовештење и Ваведење (по 60000 посетилаца), следе манастири Никоље (20000 посетилаца) и Преображење (18000 посетилаца), док остале манастире посећују планинари, поклоници/верници или индивидуални посетиоци - манастире Сретење и Св. Тројица (до 5000 посетилаца), Јовање и Успење (око 6000-8000 посетилаца), док су најмање посећени манастири Вазнесење (до 7000 посетилаца) и Јовање (до 2000

посетилаца), а за теже приступачна света места (Кађеница, Савина вода и Илиње) тај број је процењен на 1000-3000 посетилаца. У Овчар Бањи број туриста се креће од 4000, а број ноћења око 12000.

3.2. Друге намене на подручју Просторног плана

3.2.1. Природни ресурси

Пољопривредно земљиште

Према подацима Републичког геодетског завода, на подручју Просторног плана налази се око 1090 ha пољопривредног земљишта и око 1500 ha травнатих површина, што представља око 11%, односно 15% укупног подручја Просторног плана. У складу са природним карактеристикама терена, подручје припада, већим делом, планинској агроеколошкој области, са просечним висинама од 600-800 m н.в, уз ниже надморске висине у широким долинама Западне Мораве и Каменице. Хипсометрија је доста ограничила могућности за развој интензивне пољопривредне производње, па је на овом подручју заступљено екстензивно сточарство, ратарство и воћарство.

Становништво се углавном бави пољопривредом ради задовољавања сопствених потреба. На основу података Пописа пољопривреде из 2012. године, на подручју Просторног плана укупно је 770 регистрованих пољопривредних газдинстава. Од укупног расположивог земљишта, коришћено пољопривредно земљиште обухвата 40-70% и то највише у атарима села Дљин, Паковраће и Рошци. Планинско сточарство доминантно је заступљено у атарима села Видова и Тучков где од укупног коришћеног пољопривредног земљишта на ливаде и пашњаке, просечно одлази око 50-65%. Њиве преовлађују у Врнчанима, док је у нижим подручјима највише заступљена производња воћа, посебно малина и шљива у Тучкову. Воћњаци су најзаступљенији у атарима Међувршје, Паковраће и Тучково (просечно око 25% коришћеног земљишта). Постоје погодни услови за производњу ратарских култура са краћим периодом сазревања, као и производњу лековитог биља. Шумски плодови (бобичаво воће, гљиве) за сада се прикупљају спорадично и неорганизовано.

Шуме и шумско земљиште

Површина шума и шумског земљишта на подручју Просторног плана је око 6750 ha (69%), од чега је око 1100 ha (16,3%) у државној својини, 635 ha (9,4%) у својини Српске православне цркве односно овчарско-кабларских манастира појединачно и највећи део, и око 5000 ha (75,3%) у приватној својини, претежно физичких лица.

По катастарским општинама, највећу шумовитост има Међувршје (80%), затим Рошци (73%), Врнчани и Видова (70%) и Тучково (69%), а најмању Паковраће (53%), затим Дљин (61%) и Дучаловићи (64%). Лишћарске шуме, укључујући шикаре и жбунасте формације, изразито преовлађују у односу на четинарске вештачки подигнуте састојине, чије је учешће мање од 5% у укупној површини шума и шумског земљишта. У Пределу изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура” површина шума и шумског земљишта износи око 2000 ha, односно читавих 89% површине заштићеног подручја, од чега је 30% у државној својини а 70% су шуме сопственика (манастирске и приватне). Најшумовитији су делови катастарских општина Дљин, Међувршје, Дучаловићи и Врнчани.

Шуме и шумско земљиште у државном власништву, којима управља ЈП „Србијашуме”, укупне површине 1100 ha, обухватају већи део (на површини око 1050 ha) Газдинске јединице „Овчар-Каблар” (Шумско газдинство „Голија”, Ивањица) и сасвим мале делове Газдинске јединице „Рожањ-Јељен” (Шумско газдинство „Голија”) и Газдинске јединице „Инвентар пожешких шума” (Шумско газдинство „Ужице”), укупне површине око 50 ha. У државним шумама, на 40% обрадних површина су састојине букве, на око 24% површина су хрстове

шуме цера, затим китњака и знатно мање сладуна, вештачки подигнуте четинарске састојине, пре свега црног бора и мање смрче и јеле, белог бора и других четинара су на око 8% обраслих шумских површина, шуме грабића, граба и црног јасена захватају око 10%, шикаре и шибљаци око 15% и остале лишћарске састојине (граба, брезе, јасике и багрема) око 3%. Природне шуме по пореклу и узгојном облику су изданаčke, делом деградиране, старости до 70 година, у средњем добу развоја, махом једнодобне, стаблмичне смеше и углавном густог склопа. Вештачки подигнуте састојине четинара су по узгојном облику високе, старости 25-60 година, различитог квалитета, зависно од станишта и редовности примене и успешности мера неге.

Намена државних шума је, према основама газдовања, на првом месту заштитна (шуме заштићеног подручја предела изузетних одлика, на око 580 ha и шуме ван газдинског третмана – под сталном заштитом, на око 30 ha). Друга намена је производња техничког дрвета, на око 490 ha. Просечна запремина дрвне масе изданаčkih шума је 152 m³/ha, вештачки подигнутих састојина 156 m³/ha, на површинама намењеним производњи техничког дрвета око 170 m³/ha, а у границама заштићеног предела 112 m³/ha и то на површинама са режимом заштите II степена 137 m³/ha и на површинама са режимом заштите III степена 102 m³/ha.

Највећи део садашњих манастирских шума (преко 500 ha) прибављен је у црквени посед у поступку реституције у последњих десетак година из државних шума, пре свега из састава ГЈ „Овчар-Каблар” –Епархија жичка, поверила је управљање тим шумама предузећу *Foresting d.o.o.* из Београда које припрема израду прве основе газдовања манастирским шумама у Овчарско-кабларској клисури. Од преузимања државних шума, коришћење манастирских шума одвијало се, углавном, у складу са постојећом шумском основом за државне шуме кроз мере неге (прореде мањег обима, извлачење сувих и оштећених стабала), али је пре ангажовања наведеног предузећа било и непланских захвата јачег интензитета (у случају сече у шуми манастира Св. Тројице). Највећи део манастирских шума је у границама заштићеног предела изузетних одлика, од чега је око 320 ha обухваћено режимом заштите II степена.

Шуме сопственика, чији су власници Српска православна црква и физичка лица, представљене су, такође, лишћарским састојинама у којима, зависно од надморске висине, експозиције и геолошке подлоге, преовлађују цер, сладун, китњак и буква, али са знатно мањим учешћем вештачки подигнутих састојина четинара него у државним шумама. Оне су неуређене, слабије очуване и лошијег квалитета од државних, углавном изданаčkog порекла, често фрагментисане на мање парцеле и шумарке.

Важећим основама газдовања шумама предвиђено је обнављање и оснивање нових шума на мањим површинама, укупно око 30 ha.

Шумско газдинство „Голија”, као део ЈП „Србијашуме“, добило је међународни еколошки сертификат СГС-ФМ/ЦОЦ-009244 (важења од 2017. до 2022. године) за шуме на свом подручју, које су сертифициране као шуме високе заштитне вредности (High Conservation Value Forests – HCVF), и то у категоријама:

- HCVF – 2 (велике шумске површине нивоа пејзажа значајне на глобалном, регионалном и државном нивоу) у границама ПИО „Овчарско-кабларска клисура”, у оквиру режима заштите II и III степена, на површини 578 ha; и
- а у категорији HCVF – 4 (шумска подручја која пружају основне природне користи у критичним ситуацијама) под сталном заштитом/ван газдинског третмана, на површини око 35 ha.

Угроженост шума од пожара је релативно мала с обзиром да се највећи део обраслих површина налази под састојинама букве, храста, шикарама и шибљацима, док су културе четинара, које су више угрожене од пожара, заступљене на малој површини.

Подручје Просторног плана обухвата делове ловишта „Јелица-Чемерница-Каблар” којим газдује ЛУ „Чачак” из Чачака, „Драгачево” којим газдује ЛУ „Драгачево” из Гуче и „Милошево” којим газдује ЛУ „Светозар Остојић” из Пожеге. Главне стално гајене врсте ловне дивљачи су дивља свиња, срна, зец, фазан и пољска јаребица, у ловишту „Драгачево” и јаребица камењарка. Подручје насељавају и друге (негајене) врсте ловне дивљачи које су ловостајем заштићене и могу се ловити у одређеном периоду (јазавац, куна белица, сиви пух,

твор, веверица, дивља мачка) или у току целе године (вук, лисица). Комерцијални лов, односно ловни туризам, није развијен. Од ловачких објеката на подручју постоји ловачка кућа у згради некадашње школе у Цагањама, село Рошци, као и 5 чека.

3.2.2. Становништво, мрежа насеља и јавне службе

Становништво

Према подацима Пописа из 2011. године на подручју Просторног плана у девет (статистичких) насеља која административно припадају територији града Чачка и општинама Лучани и Пожега живело је 2876 становника. Популационо највеће насеље је Дљин са 935 становника што представља око 33% укупног становништва на подручју Просторног плана.

Просечна густина насељености износила је око 30 ст/км², при чему је највећа просечна густина забележена у насељима Паковраће (64 ст/км²), а најнижа у насељу Врчани (11 ст/км²).

Демографску ситуацију на подручју Просторног плана карактерише депопулација. Смањење броја становника последица је ниског природног прираштаја и интензивних миграција становништва ка већим урбаним центрима. У периоду од 1948. до 2011. године, укупан број становника на подручју Просторног плана је смањен је за око 52%. Највећи популациони пад забележен је у насељу Рошци (са 1452 ст. 1948. године на 395 ст. 2011. године). Насеље Међувршје бележи благи пораст броја становника између два последња Пописа.

Највеће учешће у старосној структури према Попису из 2011. године има зрело (одрасло) становништво (20-59 година) са 51%, учешће старог становништва (преко 60 година) износило је око 34%. Учешће младих (0-19) на подручју Просторног плана је око 14%, у том погледу најповољнија ситуација је у насељу Паковраће где је забележено учешће младог становништва око 18%. Просечна старост становништва на подручју Просторног плана износила је 49 година.

Према Подацима Пописа из 2011. године, евидентирано је 996 домаћинстава на подручју Просторног плана, односно, 131 домаћинство мање у односу на 2002. годину. Просечна величина домаћинства износила је 2,5 чланова, највећи удео имала су двочлана (29%), самачка (26%) и трочлана (12%) домаћинства.

Укупан стамбени фонд на подручју Просторног плана обухватио је 2115 станова од којих је 64% намењено за стално становање. Од укупног стамбеног фонда око 34% користило се повремено, за туризам и рекреацију, при чему је овај проценат највећи у насељима Међувршје (71%), Видова (64%) и Рошци (40%).

Мрежа насеља

Мрежа насеља на подручју Просторног плана обухвата фрагменте формираних мрежа насеља у оквиру града Чачка и општина Пожега и Лучани. То су брдско-планинска села, разбијене морфолошке структуре. На подручју Просторног плана нема већих градских насеља и значајнијих урбаних центара. Просторна и функцијска трансформација мреже насеља одвијала се под утицајем развоја градског/општинских центара Чачка, Пожеге и Лучана.

На подручју Просторног плана најбројнија су патуљаста (мање од 250 становника) и мала насеља (250-500 становника). Према демографској величини издваја се насеље Дљин које припада категорији средње већих насеља (750-1000 становника).

У погледу функцијских карактеристика издваја се бањско насеље Овчар Бања са вишим нивоом опремљености услугама и добром саобраћајном повезаношћу која се остварује државним путем ИБ реда.

Јавне службе

Већину услуга јавних служби становништво са подручја Просторног плана задовољава у градском и општинским центрима. Предшколско васпитање и образовање одвија се у предшколским установама и у објектима који се налазе ван граница подручја Просторног плана.

Мрежу објеката основног образовања чине издвојена одељења (I-IV разреда) у Рошцима, Овчар Бањи и Паковраћу. Спортски терени постоје у Овчар Бањи.

Од објеката здравствене заштите, у планском обухвату су амбуланте које постоје у насељима Овчар Бања и Рошци.

Задовољење потреба становништва за већим делом примарне, секундарном и специјализованом здравственом заштитом одвија се у градском и општинским центрима.

3.2.3. Инфраструктурни системи

Путна инфраструктура

Мрежу друмског саобраћаја на подручју Просторног плана чине државни путеви (у даљем тексту: ДП), према Уредби о категоризацији државних путева („Службени гласник РС”, бр. 105/13, 119/13 и 93/15) и то:

- ДП ИБ реда бр. 23, у дужини од око 15,54 km (од стационаже на граници Просторног плана km 96+539 до стационаже на граници Просторног плана km 112+077), кога чине деонице број: 02316, од чвора 2314 (Чачак (Гуча) km 90+564, ван подручја Плана), до чвора 2315 (Паковраће (Марковица) km 97+599, на подручју Плана) дуга око 14,48 km; и 02317, од чвора 2315 (Паковраће (Марковица) km 97+599) до чвора 2316 (Кратовска стена km 115+544 ван подручја Плана) дуга око 1,06 km; које се кроз ПИО „Овчарско-кабларска клисура” пружају у дужини од око 10,06 km (од стационаже km 98+078 до стационаже km 108+137);
- ДП ПА реда бр. 181 у дужини од око 0,92 km (од стационаже на граници Просторног плана km 0+406 до стационаже на граници Просторног плана km 1+095 и од стационаже на граници Просторног плана km 1+363 до стационаже на граници Просторног плана km 1+597) који представља део деонице број 18101, од чвора 2316 (Кратовска стена km 0+000 ван подручја Плана), до чвора 18101 (Лучани km 1+289 ван подручја Плана);
- ДП ПБ реда бр. 355 у дужини од око 15,72 km, (од стационаже на граници Просторног плана km 4+364 до стационаже на граници Просторног плана km 20+086), који представља део деонице број 35501, од почетног чвора 17702 (Гојна Гора km 0+000, ван подручја Плана), до чвора 17902 (Чачак, Љубић) km 29+797, ван подручја Плана);
- ДП ПБ реда бр. 408 у дужини од око 4,62 km, (од почетног чвора 2315 Паковраће, Марковица, на подручју Просторног плана km 0+000, до стационаже на граници Просторног плана km 4+274, и од стационаже на граници Просторног плана km 5+938 до стационаже на граници Просторног плана km 6+290), који представља део деонице број 40801, од почетног чвора 2315 (Паковраће, Марковица, km 0+000, на подручју Плана), до чвора 18101 (Лучани km 16+924, ван подручја Плана).

Укупна дужина постојећих државних путева на подручју Просторног плана је око 36,8 km.

Саобраћајну мрежу, поред државних путева чине и општински путеви (у даљем тексту: ОП) чија је укупна дужина око 62,2 km, од тога на подручју града Чачка 20,5 km, на подручју општине Лучани 14,36 km и на подручју општине Пожега 0,76 km. Од значаја за посебну намену Просторног плана је мрежа следећих општинских путева:

- на подручју града Чачка три деонице: ОП 123-6, дужине 6,17 km; ОП 123-24, дужине 6,87 km и ОП 123-26, дужине 1,72 km; и

- на подручју општине Лучани две деонице ОП 106 „Овчар Бања – Дучаловићи – Марковица – Вељов гроб – Петровићи”, дужине 5,78 km; ОП 108 „Јелица – Овчар (скретање за манастир Сретење), дужине 1,79 km.

Општински путеви, због претежно неповољних теренских услова, имају техничке елементе карактеристичне за планинска подручја: недовољну ширину коловоза, мале радијусе хоризонталних и вертикалних кривина, велике попречне и уздужне нагибе коловоза и др.

Железнички саобраћај

На подручју Просторног плана изграђена је следећа железничка инфраструктура или коридори:

- деоница регионалне једноколосечне електрифициране пруге „Сталаћ - Краљево - Пожега” за јавни путнички и теретни саобраћај, дужине око 15 km;
- службено место: укрсница Овчар Бања km 120+494; и
- деоница коридора укинуте пруге узаног колосека Младеновац - Аранђеловац - Лајковац - Горњи Милановац - Чачак – Вишеград.

Стање расположивости капацитета јавне железничке инфраструктуре, нарочито на регионалној прузи указује на дугогодишње недовољно улагање у одржавање, што је резултирало значајним смањењем поузданости железничког саобраћаја.

Енергетика и енергетска инфраструктура

На подручју Просторног плана надлежност над електродистрибутивном мрежом има Оператор дистрибутивног система „ЕПС Дистрибуција” д.о.о. Београд, Огранак ЕД „Чачак“ (град Чачак и општина Лучани), погон „Гуча“ и Огранак ЕД „Ужице“ погон „Пожега“ (катастарска општина Тучково).

Снабдевање потрошача електричном енергијом, на подручју Просторног плана, врши се из трансформаторске станице (у даљем тексту ТС) 35/10kV „Овчар Бања” и четрдесет шест ТС 10/0,4 kV, и то: „Камп”, „Планинарски дом”, „Овчар Бања”, „Тунел”, „Преображење”, „Сретење”, „Тројице”, „Радио Југославија”, „Подовчар”, „Мобтел”, „РТС релеј Овчар”, „Шаник”, „Врнчани 1”, „Врнчани 2”, „Потркање”, „Задруга Рошци”, „Новосел”, „Горња Каменица”, „Рошци 1”, „Каблар”, „Лазино брдо”, „Брезице Рошци”, „Цагање кула”, „Међувршје”, „брана Међувршје”, „Пецина кривина”, „Јаковљевићи Видова”, „Брљова бара”, „Црпна станица Пријевор”, „Шутићи”, „Паковраће 1”, „Ружића брдо”, „Парлог Паковраће”, „Ћосићи”, „Гавриловићи”, „Манђелица”, „Ћебићи”, „Дљин 1”, „Дљин 2”, „Пантелићи”, „Школа Дљин”, „Садљике”, „Ковачевићи”, „Камењак” и 2 ТС на подручју катастарске општине Тучково.

Мрежу далековода (у даљем тексту: ДВ), на подручју Просторног плана чине:

- једна деоница ДВ 110kV (бр. 115/4 ТС „чвор Бељина” – „Пожега”);
- седам деоница ДВ 35kV (2 x ТС „Чачак 1” – ТС „ХЕ Међувршје”, 2 x ТС „ХЕ Међувршје” – ТС „ХЕ Овчар Бања”, ТС „ХЕ Овчар Бања” – ТС „Овчар Бања”, ТС „Овчар Бања” – ТС „Севојно” и ТС „Овчар Бања” – ТС „Лучани”); и
- бројне деонице ДВ 10kV.

Средњенапонска (10 kV) и нисконапонска мрежа (0,4 kV), на подручју Просторног плана је надземна на армирано-бетонским и дрвеним стубовима, изузев реконструисане нисконапонске мреже на конзумном подручју ЕД „Чачак“ где је мрежа каблирана тј. изведена подземним 1 kV кабловима. ТС 10/0,4 kV су различитих снага од 50 до 630 kVA.

Постојећи капацитети електродистрибутивног система на подручју Просторног плана задовољавају садашње потребе потрошача.

На подручју Просторног плана постоје изграђене две МХЕ („Овчар Бања” 8,8 MW и „Међувршје” 9 MW).

На подручју Просторног плана постоји изграђена следећа гасоводна мрежа:

- транспортни гасовод од челичних цеви максималног радног притиска 50 bar РГ 08-10 Прељина - Паљевско поље, пречника Ø 355,6 mm;
- дистрибутивни гасовод од челичних цеви максималног радног притиска 16 bar, прикључни гасовод за мерно регулациону станицу (МРС) „Јелен До” пречника Ø 168,3 mm; и
- главна мерно регулациона станица (ГМРС) „Лучани”.

Водопривредна инфраструктура

На подручју Просторног плана налазе се:

- акумулације и објекти ХЕ „Овчар бања” и ХЕ „Међувршје” (деталније приказано у одељку 1.2. Положај и основне одлике подручја Просторног плана);
- део регионалног водосистема „Рзав”, односно трасе магистралног цевовода Ø 1100mm (притиска 9 bar) са „рачвом за Лучане - Чачак”, односно прикључним цевоводом Ø 600mm за општину Лучани којим се вода доводи до резервоара V=2000 m³ одакле даље иде у локални систем, коме припадају и насеља Дљин и Дучаловићи;
- дистрибутивна мрежа локаних изворишта водоснабдевања стара је, углавном, више од 50 година и израђена од челичнопоцинкованог, ПЕ и ПВЦ материјала, и то на подручју: града Чачка, КО Врнчани (насеље Овчар Бања, засеок Горњи Каранци и засеок Илићи) и КО Међувршје, док су КО Рошци и КО Видова прикључене на водовод града Чачка; општине Пожега, КО Тучково; и општине Лучани који се састоји из 3 подсистема, при чему се нека насеља, везана и за регионални водосистем „Рзав”, КО Дљин и КО Дучаловићи; и
- дистрибутивна мрежа термоминералне воде у насељу Овчар Бања.

У делу тока Западне Мораве, на акумулацији Међувршје, налази се и део унутрашњег пловног пута и на ком је дозвољена пловидба пловилима са сопственим погоном, односно пловилима за спорт и разоноду.

Електронске комуникације и поштански саобраћај

Подручје Просторног плана у погледу јавне телекомуникационе (у даљем тексту: ТК) мреже Србије припада мрежним групама 032 Чачак (део који припада општинама Чачак и Лучани) и 031 Ужице (КО Тучково). Услуге фиксне мреже пружа оператор „Телеком Србија“. ТК инфраструктура је добро развијена, а поред телефонских услуга у знатном броју насеља се пружају и услуге преноса података, интернета, ИПТВ и друго. Инфраструктура фиксне мреже, у облику кабловске претплатничке мреже, постоји у насељима Паковраће, Марковица, Овчар Бања, Међувршје, Рошци и Дљин. Од битног утицаја на развој и квалитет ТК мреже и услуга на овом подручју је постојећа мрежа ТК оптичких каблова. Оптички кабови доведени су до свих насеља. Ови оптички кабови омогућили су да се ТК инфраструктура осавремени и омогући пружање свих врста услуга. Услуге се пружају преко савремених мултисервисних чворова типа МСАН на локацијама Међувршје, Овчар Бања, Паковраће, Рошци и типа мини ИПАН на локацији Дљин. У насељу Марковица је издвојени степен дигиталне ТК централе. На подручју не постоје кабловске мреже за дистрибуцију ТВ и радио сигнала.

Подручје Просторног плана покривају три оператора мобилне телефоније „Телеком Србија“ и „Telenor“ (по 6 базних станица), као и „VIP“ (5 базних станица). Покривеност сигнализма је добра у свим насељима.

У непосредној близини подручја лоцирана је једна од главних емисионих станица за ТВ и ФМ радио пренос на локацији Овчар, што обезбеђује добре услове за пријем ТВ и радиодифузије у дигиталном облику.

Према подацима ЈП „Пошта Србије“, у раду су јединице поштанског саобраћаја у насељима Овчар Бања, Паковраће и Рошци. Број и просторни распоред поштанских јединица је задовољавајући.

Третман комуналног отпада

Прикупљање комуналног отпада са територија општина у обухвату Просторног плана је једним делом у надлежности јавних комуналних предузећа. Отпад се одлаже на општинску депоније у Чачку (мањи део и на општинску депонију у Пожеги). На делу планског подручја који припада граду Чачку (посебно у Овчар Бањи и клисури), успостављен је ефикасан систем сакупљања комуналног отпада и његовог одвожења које врши ЈП „Комуналац” из Чачка. Стандардних, затворених контејнера запремине $1,1\text{m}^3$, за тзв. „мокри” отпад, има преко 40 и празне се 1-2 пута недељно, а мрежастих металних контејнера за суви отпад (папир, картон, лименке, стакло, метал, пет амбалажа), који се празне на две недеље, има око 15. У систем прикупљања комуналног отпада су укључени и делови општине Лучани, уз ДП ИБ број 23, односно водоток Западне Мораве и део насеља Овчар Бања са десне стране реке.

У атарима чачанских насеља Видова, Рошци и Врнчани потребно је повећати број и проширити мрежу контејнера, што важи и за села Дљин и Дучаловићи на територији општине Лучани, док у Тучкову, општина Пожега нема контејнера нити организованог сакупљања и одвожења отпада.

На планском подручју, према Мапи депонија јавних комуналних предузећа и дивљих и старих депонија (Агенција за заштиту животне средине) евидентирано је 10 несанитарних одлагалишта и то: 4 у Паковраћу, 2 у Међувршју, 2 у Видови, 1 у Рошцима и 1 у Врнчанима.

Комунални отпад се углавном, без било каквог претходног третмана одлаже на сеоске депоније које по својим карактеристикама не одговарају санитарним захтевима. И поред тога што у руралним срединама, према карактеристикама отпада, постоје одговарајући услови за компостирање (велики садржај органског отпада), компостирање се не врши.

Не постоје званични статистички подаци јавних комуналних предузећа о количини прикупљеног отпада на територији плана, те је, за потребе анализе и детерминисања укупне количине отпада на територији Просторног плана узет у обзир Попис становништва из 2011. године и апроксимације дате Стратегијом управљања отпадом за период 2010-2019. године, према којима је просек дневне створене количине отпада око $0,5\text{ kg/стан/дневно}$. На основу ових података процењено је да укупна годишња количина отпада који се продукује на подручју Просторног плана износи око 525 t годишње.

На подручју Просторног плана не продукује се опасни отпад, осим у случајевима одлагања батерија, акумулатора и електронског отпада.

3.2.4. Заштита животне средине

На подручју Просторног плана не врши се систематски (државни и локални) мониторинг животне средине, осим мониторинга квалитета вода, тако да се оцена већине елемената и показатеља стања животне средине изводи посредно, на основу података о објектима и активностима који могу бити извор загађења ваздуха и земљишта, односно који могу генерисати буку, отпад и зрачење. Мониторинг квалитета ваздуха и буке организован је на локалном нивоу, али само за град Чачак и приградски насеља и врши се у оквир активности Завода за јавно здравље Чачак.

Главни локални извори загађења ваздуха су издувни гасови моторних возила на саобраћајницама, првенствено на ДП ИБ реда бр. 23, деоница Чачак-Пожега и, знатно мање, ложишта на чврсто гориво у домаћинствима и другим објектима у насељима, пре свега урбанизованој целини Овчар Бање. Основано се претпостављају повремена (дневна и часовна или осмочасовна) прекорачења граничних вредности концентрација SO_2 , NO_x , CO , суспендованих и таложних материја угљен монооксида и азотних оксида у непосредном појасу наведеног, веома прометног државног пута и насељским агломерацијама, али се на основу резултата испитивања квалитета ваздуха у Србији и оближњем граду Чачку, може закључити да је ваздух у Овчарско-кабларској клисури и целом планском подручју у I категорији (чист

или незнатно загађен ваздух). Тој категорији (која се утврђује на основу годишњих концентрација) одговарају прве три класе квалитета (одличан, добар и прихватљив), утврђене према вредностима дневних концентрација. Такође, на подручју нема извора дуготрајнијег прекорачења дозвољеног нивоа буке, осим непосредно поред наведеног државног (магистралног) пута, при чему се ова бука, као не много снажан, али непријатан ехо преноси и осећа и на странама клисуре и врховима Овчара и Каблара. Иако не постоје мерења којима би се експлицитно потврдиле величине односно концентрације и просторна дистрибуција утицаја извора загађења ваздуха и буке у контексту прописаних граничних вредности, може се констатовати да је стање животне средине у погледу квалитета и буке на осталим деловима подручја добро. Нема индикација о појачаном, вештачком или природном, јонизујућем зрачењу.

Испитивање квалитета вода Западне Мораве, на профилу „Гугаљски мост“ (око 1 km узводно од ушћа Бјелице), у оквиру државног оперативног и надзорног мониторинга врши Агенција за заштиту животне средине. Узорци се узимају једном месечно, при чему се месечна испитивања разликују по обиму физичко-хемијских, хемијских и микробиолошких параметара (од тридесетак до око 110 параметара), док се од биолошких параметара прати стање макроинвертебрата. Према извештају о испитивању у 2016. години, водоток Западне Мораве је по већини кључних параметара био у класи II, нешто мање у класи I, у класи III само по садржају амонијум јона и гвожђа и у погледу суспендованих материја у класи III–IV. Међутим, за потпуну оцену квалитета воде у овој години у извештају недостају резултати микробиолошких анализа, као изузетно важног и осетљивог показатеља стања вода. Према извештају о испитивању у 2015. години, Западна Морава је била у III класи по концентрацијама укупног азота, амонијум јона и нитрита, укупних колиформних бактерија и фекалних ентерокока, док је по садржају гвожђа и фекалних колиформи била у IV класи.

Локални мониторинг квалитета површинских вода на подручју Просторног плана обавља Завод за јавно здравље Чачак двомесечним узорковањем и лабораторијским анализама вода Западне Мораве, на профилу 500 m низводно од бране „Међувршје“ и Каменице, на профилу „Рујак“ (Пријевор) 3,7 km узводно од ушћа. Обим мониторинга прилагођен је циљу утврђивања еколошког статуса односно степена загађења и класе тих водотока и врши се према Правилнику о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода („Службени гласник РС“, број 74/11) и Уредби о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС“, број 50/12). У периоду 2015-2017. године, у свим испитивањима водоток Западне Мораве имао је умерен еколошки статус односно III класу квалитета, осим при анализама у априлу и јуну 2015. године, када је еколошки статус био слаб, а квалитет IV класе. За оцену еколошког статуса коришћено је 12 прописаних параметара (pH, растворени кисеоник, ВРК₅, укупни органски угљеник, амонијум јон, нитрати, нитрити, ортофосфати, укупни фосфор, хлориди, укупни колиформи, фекални колиформи и цревне ентерококе), при чему је умерен и лош статус (а не виши) утврђени првенствено на основу вредности амонијум јона и микробиолошких параметара. Према споменутој уредби о граничним вредностима испитивано је 25 параметара, међу којима су, осим наведених, гвожђе, цинк, бакар, арсен и други. Каменица је у 2015. години имала претежно добар еколошки статус, у 2016. години претежно умерен, а у 2017. години претежно добар, док је у априлу те године статус био одличан, а класа водотока I. Према извештају о испитивању у 2015. години, Западна Морава је била у III класи по концентрацијама укупног азота, амонијум јона и нитрита, укупних колиформних бактерија и фекалних ентерокока, док је по садржају гвожђа и фекалних колиформи била у IV класи.

Умерен и повремено слаб еколошки статус, односно бактериолошка и друга загађења воде Западне Мораве последица су отпадних комуналних вода градских (Пожега, Косјерић, Ужице, Ариље, Ивањица, Лучани, Гуча) и сеоских насеља с обзиром да не постоје станице за пречишћавање комуналних вода. Такође, веома мало индустријских објеката/загађивача има адекватно решено питање испуштања и пречишћавања својих отпадних вода.

Квалитет вода на изворима и јавним чесмама, као и на водозахватима односно системима групног или појединачног локалног водоснабдевања непотпуно се и нередовно контролише. Повремене микробиолошке анализе вода јавних чесми у Овчарско-кабларској клисури показују да су оне бактериолошки неисправне и да се не би смеле користити, изузев Матове чесме, крај ДП ИБ реда бр. 23, испод манастира Преображење. Такође, неке физичко-хемијске или микробиолошке параметре прописане за воде за пиће и другу људску употребу повремено не задовољавају ни воде на изворишту у галерији ХЕ „Овчар Бања”, као ни воде у бунару термалног изворишта. Поводом појаве непријатног мириса и органолептичких примеса у води бањског купатила у августу 2016. године, Завод за јавно здравље Чачак је извршио преглед водозавата (копаних бунара и црпне станице) и обавио потребне анализе термалне воде. Извршено је чишћење бунара од муља (бунари су, иначе плављени 2014. и 2016. године, након чега нису чишћени) и дезинфекција бунара и дистрибутивне мреже. У појединим узорцима воде пре чишћења констатован је мирис на трулеж и рибу и присуство укупних колиформних бактерија, колиформних бактерија фекалног порекла и бактерије *Pseudomonas aeruginosa*. У поновљеним анализама, после чишћења бунара и испирања мреже у сва четири узорка је нађена наведена бактерија, а у два узорка је констатовано мање присуство фекалних колиформних бактерија. Закључено је да се што хитније морају обавити истраживања ради проналажења и изградње новог, погоднијег и безбеднијег изворишта, са мањим утицајем речне воде и да је у међувремену неопходно извршити темељну санацију бунара, црпне станице и водоводске мреже. Главне санационе мере су заглињење зидова бунара, заштита вентилационих отвора, поправка зидова и поклопаца, изградња тротоара, поправка ограде и чишћење и одржавање зоне непосредне санитарне заштите, чишћење црпне станице, поновно испирање и дезинфекција целог система и редовна контрола исправности воде. Препоручено је да се вода може користити само за испирање тоалета док се не изврши санација, а да се за употребу хлорисане воде у терапијске сврхе у бањском купатилу прибави мишљење Института за рехабилитацију из Београда. Бањско купатило је престало са радом, а вода у Велнес центру „Каблар” се хлорише и микробиолошки је исправна.

На подручју нема јавних или групних канализационих система за отпадне комуналне и друге воде ни постројења за пречишћавање. Отпадне воде испуштају се у септичке јаме, претежно водопропусне или често, у пољопривредним домаћинствима и викендицама, директно на површину терена или реципијенте.

Квалитет земљишта, у односу на присуство загађујућих, штетних и опасних материја, је задовољавајући, без прекорачења тзв. ремедијационих вредности односно нивоа који је безбедан за коришћење земљишта, с обзиром на просторно учешће пољопривредних површина на којима се примењују агрохемијска средства, релативно мали обим примене тих средстава и одсуство објеката и активности који могу бити извор загађења земљишта већег обима. Изливање отпадних вода домаћинстава и других објеката у сеоским насељима, употреба ђубрива и хемијских средстава у пољопривреди не сматрају се фактором промене квалитета земљишта на подручју. Параметри плодности земљишта (структура, ниво органских материја, биолошка активност, садржај лако приступачног фосфора и калијума, садржај органског угљеника) нису на подручју посебно испитивани. Они су у великој мери одређени досадашњим начином коришћења земљишта и стањем/интензитетом ерозионих процеса, а што су ти процеси јачи и дуготрајнији земљиште је лошијег квалитета и мање плодности. Највећи део подручја, око 35%, обухваћен је процесима врло слабе ерозије, нешто мање - 30%, процесима слабе ерозије, под средњом ерозијом је око 20% и јаком ерозијом 15% подручја. Ерозији су највише изложени терени изграђени од стена дијабаз-ројначке формације, серпентинисаних перидотита и неогених седимента, посебно ако су обешумљени и са оскудним травним покривачем, или се користе као оранице, виногради и воћњаци (Видова, Међувршје, Паковраће, Врнчани). Површине угрожене јаком и средњом ерозијом, са наведеном дијагнозом матичне подлоге и вегетационог покривача налазе се у атарима свих села, највише у Видови, Међувршју, Паковраћу и Врнчанима, посебно на местима где су ти ерозивни чиниоци удружени са стрмим нагибима терена.

У обухвату Просторног плана не налазе се нити су планирани SEVESO постројења/комплекси, у којима је присутна или може бити присутна опасна материја у једнаким или већим количинама од прописаних.

3.2.5. Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље и у ванредним ситуацијама

На подручју Просторног плана не налазе се „перспективни” комплекси специјалне намене.

Подручје Просторног плана је изложено потенцијалној опасности од елементарних непогода, у првом реду изазваних интензивним кишним и снежним падавинама, као и другим атмосферским непогодама, а потом и опасностима од бујичних поплава, одрона, клизања земљишта, шумских пожара и др.

Присутна је одређена опасност од земљотреса с обзиром да интензитет сеизмичког хазарда на подручју Просторног плана, за повратни период од 475 година, има вредности VIII, у западном делу, и IX категорије, у источном делу (према EMC скали, EMS-European macroseismic scale). Ове вредности указују да је највећи део подручја угрожен земљотресима који могу изазвати значајна оштећења објеката. У периоду од 1906. до 2010. године забележене су вредности земљотреса на ширем подручју Просторног плана између 3,7 и 5,5 MW (MW-скала моментне магнитуде).

3.2. Синтезни приказ потенцијала и ограничења просторног развоја подручја посебне намене

Основи *Потенцијали* за развој су:

- природне вредности и биодиверзитет, геолошко наслеђе и геодиверзитет, карактеристична слика предела са атрактивним визурама;
- културно-историјско наслеђе са девет манастира који су у процедури добијања статуса просторне културно-историјске целине, у туристичкој понуди афирмисани под називом “Мала српска Света Гора”;
- добра приступачност подручја: државним путевима I и II реда, која ће у будућности бити додатно унапређена изградњом аутопута Београд-Јужни Јадран (деоница Београд-Пожега); електрификованој железничкој прузи са станицом у Овчар Бањи на релацији Краљево-Чачак-Пожега;
- термоминерални извори за развој бањског, велнес и спа туризма;
- близина урбаних центара Чачак и Лучани, који су емитивни и рецептивни центри (нарочито Чачак), из којих могу да се обезбеде квалитетни кадрови за развој туризма и умреже стејкхолдери у туризму (туристичке организације, спортски клубови, туристички водичи и сл.);
- мрежа насеља формирана у очуваном природном окружењу и релативно добра саобраћајна повезаност насеља; обнављане традиционалних делатности и могућности разноврсних туристичких и комплементарних активности као основ активирања локалног становништва;
- постојање насеља са специфичним функцијама (Овчар Бања), традиционалних села са вредним природним и културним наслеђем и могућношћу смештаја гостију, капацитети јавних објеката уз могућност организовања мобилних служби здравствене и социјалне заштите, становништво из окружења које повремено борави на подручју, као основ за ублажавање негативних демографских трендова;

Основа *Ограничења* за развој су:

- непланска изградња на најатрактивнијим деловима обала језера која ремети манастирски живот, ограничава развој туризма и приступ води, осим за локалне кориснике;

- континуирана депопулација и старење становништва у свим насељима; смањено учешће младог становништва у укупној популацији; неравномеран размештај корисника јавних служби; лоше стање појединих објеката који су у функцији; демографско уситњавање и разбијена морфолошка структура насеља;
- непостојање одговарајуће комуналне инфраструктуре, и то: нерешено питање адекватног одвођења и пречишћавања отпадних вода Овчар Бање, и викенд/туристичких објеката у приобаљу језера, као и нерешено питање водоснабдевања у Овчар бањи;
- неактивирана или недовољно неафирмисана понуда активности у природи;
- неискоришћени потенцијали термоминералних извора Овчар бање, неразвијени бањска понуда и капацитети; недовољно коришћење термоминералних извора за рекреативну намену;
- неразвијен рурални туризам у односу на могућности;
- неуређени и неадекватни паркинзи у близини манастира и приступ манастирима са језера, недостатак туристичке сигнализације и информација о биодиверзитету и геодиверзитету;
- нерегулисано питање прикупљања и депоновања отпада са једног дела руралног подручја и непостојање интегралног система рециклаже. и др.

II ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

1. ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Основни принципи заштите, уређења и одрживог развоја подручја Просторног плана јесу:

- заштита природе, природних вредности, културних добара и животне средине као приоритетне активности са којима ће бити усклађене све друге активности на подручју посебне намене;
- унапређење туристичко рекреативне инфраструктуре (посебно видиковца на Каблару, полетишта за параглајдинг на Овчару, реализација потенцијалне жичаре Овчар Бања-Каблар, уређење и коришћење коридора уских пруга за бициклизам и рекреацију, уређење планинарских и шетних стаза и др);
- заштита и унапређење животне средине, посебно квалитета вода у сливу Западне Мораве и постојећим акумулацијама;
- заштита и одрживо коришћење водног, пољопривредног и шумског земљишта, посебно од непланске изградње у зонама II и III степена заштите природе;
- просторно-функционална интегрисаност и усклађен интегрисан развој и заштита природних вредности и културних добара са припадајућим, суседним и осталим јединицама локалне самоуправе у окружењу;
- унапређење комуналне опремљености и саобраћајне приступачности насељима;
- побољшање комуникације и приступа културној баштини, решавање проблема егзистенције споменика као и евентуалних потреба реконструкције и изградње објеката везаних за свакодневни живот и потребе цркве (уз благослов Епархије жичке);
- заштита јавног интереса, јавних добара и добара у општој употреби;
- принцип супсидијарности и јавно-приватног партнерства;
- релативизација потенцијалних конфликта у заштити простора, очувању и унапређењу културних добара, побољшању животних услова свештенства и одрживом развоју локалних заједница.

2. ОПШТИ И ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Основни циљ израде Просторног плана јесте дефинисање планског основа и обезбеђење просторних услова за одрживи развој подручја посебне намене, који ће се заснивати на заштити, унапређењу и коришћењу природних вредности и културних добара, развоју туризма, спорта и рекреације и функционалној интеграцији ПИО „Овчарско-кабларска клисура” и ширег окружења.

Имајући у виду поменуте планске документе вишег реда, карактер посебне намене, као и препоруке и стандарде Европске уније у погледу одрживог развоја заштићених подручја, **општи циљеви** заштите, уређења и одрживог развоја планског подручја јесу:

- обезбеђење трајне и интегрисане заштите природних вредности ПИО „Овчарско-кабларска клисура“, њихово одрживо коришћење за едукацију и научна истраживања, презентацију јавности и комплементарне активности, као и развој еколошког туризма и рекреације;
- обезбеђење трајне и интегрисане заштите објеката и заштићене околине споменика културе од великог значаја (манастири Никоље, Благовештење, Св. Тројице и Сретење) и осталих културно-историјских вредности, њихово саобраћајно и инфраструктурно уређење и опремање, уз стварање других просторних услова за њихову презентацију

јавности, као и развој верског туризма који упућује посетиоца на лично духовно узрастање и не омета рад и начин живота свештеника;

- уређење, одрживо коришћење и заштита предеоних вредности врхова Овчара и Каблара, клисуре и обала и простора Овчар Бање за развој спортско-рекреативних активности;
- одрживо коришћење и заштита тока Западне Мораве уз даљи просторни развој базиран на коришћењу хидропотенцијала (ХЕ „Овчар бања“ и ХЕ „Међувршје“);
- јачање регионалног и географског идентитета планског подручја уз обнову традиционалних делатности и активирање туризма као приоритетне и кључне функције у развоју планског подручја, базираног на презентацији и одрживом коришћењу природних вредности, споменика културе, бањском туризму (Овчар Бања) и комплетирању спортско-рекреативних садржаја и инфраструктуре, уз интегрисање у ширу туристичку регију Западне Србије (Тара, Златибор, Мокра гора и др);
- развој свих видова туризма за које постоје потенцијали на подручју Просторног плана: еколошки, културни, верски, авантуристички (рафтинг, параглајдинг, бициклизам, планинарење и др), рурални, транзитни и др; и
- ублажавање негативних демографских процеса стварањем одговарајућих услова за останак, повратак и повећање учешћа млађих контингената становништва; подстицање запошљавања у функцији развоја туризма и комплементарних активности, као и увећањем просторне мобилности и флексибилности радно активног становништва.

Као **посебни, оперативни циљеви** заштите, уређења и одрживог развоја подручја посебне намене, издвајају се:

- усклађивање размештаја активности и физичких структура са режимима заштите природних и културних добара, односно обезбеђивање услова за даље функционисање постојећих и планираних привредних активности (посебно развоја туризма, рекреације и комплементарних делатности), насеља и инфраструктурних система;
- заштита, очување, унапређење и одрживо коришћење природних вредности и културне баштине, односно интегритета, разноликости и естетских обележја предела, посебно у зони око манастира;
- стварање услова за одмор, рекреацију и едукацију посетилаца о природним и културним вредностима подручја, организовањем садржајно заокружене туристичке понуде усклађене са режимима заштите и интегрисане у понуду туристичке дестинације Западна Србија;
- решавање проблема коришћења акумулација за производњу електричне енергије и спортско-рекреативне активности, мерама организације, уређења и режимима коришћења простора и водотока;
- подршка развоју мултифункционалне пољопривреде засноване на традиционалној производњи високовредних локалних производа и пружању агроеколошких услуга, у складу са специфичним захтевима заштите и одрживог коришћења природних и културних вредности, биолошке и предеоне разноврсности;
- обезбеђење просторних услова за функционисање и даљи развој саобраћајних и инфраструктурних система, на првом месту државног пута IБ реда бр. 23 и планираног IА реда бр. 2 (Београд-Јужни Јадран, Е-763), железничке пруге, магистралног цевовода и др, као и за интегрисање локалних инфраструктурних мрежа са магистралним системима;
- даљи просторни развој локалних самоуправа и насеља у обухвату Просторног плана, уз стварање услова за реализацију компензација локалном становништву у складу са могућим ограничењима због режима заштите природних вредности, кроз развој инфраструктуре и објеката, повећање доступности и квалитета услуга, активности и функција јавног значаја, подршку аграрном реструктурирању и диверзификацији економских активности на селу, посебно у области еколошки прихватљивог туризма и других комплементарних делатности.

3. РЕГИОНАЛНИ ПОЛОЖАЈ И АСПЕКТИ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Подручје просторног плана налази се у региону Шумадија и Западна Србија, у обухвату Златиборског и Моравичког управног округа, на деловима територија града Чачка и општина Лучани и Пожега.

Највећи значај за саобраћајну доступност, интеграцију и трансгранично повезивање подручја Просторног плана са окружењем има: ДП ИБ реда бр. 23 (деоница Појате-Крушевац-Краљево-Прељина-Чачак-Пожега-Ужице-Чајетина-Нова Варош-Пријепоље-државна граница са Црном Гором) и планирани ДП ИА реда бр. 2 (Београд-Јужни Јадран, Е-763).

Државни пут ИБ реда бр. 23 спајањем са ДП ИБ реда бр. 22 (Београд-Љиг-Горњи Милановац-Прељина-Краљево-Рашка-Нови Пазар-Рибариће-државна граница са Црном Гором) и ДП ИА реда бр. 1 (државна граница са Мађарском-Нови Сад-Београд-Ниш-Врање-државна граница са Македонијом) остварује везу са северним и јужним деловима територије Републике Србије. Такође, везом са ДП ИБ реда бр. 28 (Мали Зворник-Љубовија-Рогачица-Костојевићи-Ужице-Сушица-Кремна-државна граница са Босном и Херцеговином) омогућен је приступ западним деловим земље и даље ка Босни и Херцеговини.

Планирани ДП ИА реда бр. 2 (Београд-Јужни Јадран, Е-763) представља везу између Србије и Црне Горе, а у ширем контексту повезаће Румунију, Србију, Црну Гору и Италију. Завршетак изградње и опремања наведеног аутопута пружа могућност за побољшање регионалне сарадње на националном и међународном нивоу у циљу јачања и активирања руралних и слабо развијених подручја.

Посебан значај за регионални аспект развоја има регионална пруга „Сталаћ - Краљево - Пожега”. Везе са другим деловима територије Републике Србије остварују се и државним путевима: ДП ИА реда бр. 181 (Кратовска Стена-Лучани-Гуча-Каона-Дракчић), ДП ИБ реда бр. 355 (Гојна Гора-Пријевор-Љубић) и ДП ИБ реда бр. 408 (веза са ДП ИБ реда бр. 23-Марковица-Лучани).

За просторно-функцијску трансформацију подручја Просторног плана најзначајнији су утицаји центара јединица локалне самоуправе чији су делови обухваћени Просторним планом: Чачак (центар националног значаја), Пожега (општински центар) и Лучани (општински центар).

Развој и заштита подручја посебне намене имаће регионални значај кроз јачање регионалног идентитета планског подручја, уз просторни развој туризма као приоритетне и кључне функције у развоју планског подручја базираног на презентацији и одрживом коришћењу: природних вредности; споменика културе; бањском туризму (Овчар Бања) и развоју спортско-рекреативних садржаја и туристичке инфраструктуре, уз интегрисање у ширу туристичку регију Западне Србије.

4. КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

4.1 Општа концепција

Општу концепција заштите и одрживог развоја опредељују посебне намене подручја Просторног плана. Кључне посебне намене су:

- природне вредности ПИО „Овчарско-кабларска клисура” предвиђене за очување, унапређење, заштиту, културолошко коришћење и туристичку презентацију;
- непокретна културна добара целине „Овчарско-кабларски манастири” са предвиђеним границама зона за заштићена и евидентирана непокретна културна добра;
- туристичке вредности подручја као једног од атрактивнијих делова туристичке регије Западна Србија, где ће се развој усклађивати и обједињавати са концептом заштите и понудом непосредног окружења.

Остале посебне намене на подручју Просторног плана су:

- водопривреда и енергетика - обухваћени делови сливова Западне Мораве са акумулацијама „Овчар Бања” и „Међувршје”; и
- аутопут ДП IA-2 (Београд-Јужни Јадран, Е-763) - обухваћен мали део трасе коридора планираног државног пута са петљом у селу Паковраће, којом се приступа планском подручју.

Општа концепција заштите и развоја подручја ПИО „Овчарско-кабларска клисура” и преосталог подручја Просторног плана, заснована је на креативном усклађивању националних захтева заштите природе, природних и културних вредности, и предела са једне, и развоја туризма и комплементарних активности на ширем подручју Овчарско-кабларске клисуре као значајнијег и атрактивнијег дела туристичке регије, као и социо-економског развоја обухваћених локалних заједница, са друге стране.

Основно планско опредељење је очување, унапређење и заштита природе, посебно природних вредности као и непокретних културних добара. Заштићене површине природних и предеоних вредности ПИО „Овчарско-кабларска клисура” (са режимима заштите у II и III степену) као и одређивање зона за заштићена и евидентирана непокретна културна добра (са режимима заштите у I, II и III степену) представљају полазну матрицу главних посебних намена заштићеног подручја за конципирање просторног развоја територије, са чим ће се усклађивати развој туризма и комплементарних делатности. Површине у режиму II степена заштите ПИО „Овчарско-кабларска клисура” (предеоне целине) предвиђене су са ограниченим антропогеним коришћењем. Највећи део површине ПИО „Овчарско-кабларска клисура” је у режиму III степена заштите, намењен одрживом и контролисаном просторном развоју, уз обавезу минимизирања свих потенцијално негативних ефеката на природу и природне вредности. Површине у режиму I степена заштите целине „Овчарско-кабларски манастири” (строга заштита) изузимају се за изградњу и коришћење осим за потребе манастира, уређење и заштиту њихове околине и контролисану посету. Површине у режиму II степена заштите целине „Овчарско-кабларски манастири” (амбијентална заштита) изузимају се за изградњу, коришћење и друге активности осим за потребе манастира, пејзажно уређење, пољопривреду, шумарство, истраживање природе, уређење и одржавање стаза, као и светковине, планиране културне манифестације, контролисано кретање туриста и др. Површине у режиму III степена заштите целине „Овчарско-кабларски манастири” (општа заштита) су у највећој мери подударне са мерама утврђеним за режим заштите III степена ПИО „Овчарско-кабларска клисура”.

Другим планским документима је на делу подручја Просторног плана у и ван граница ПИО утврђена обавеза спровођења правила уређења и правила грађења (грађевинска подручја насеља, коридор аутопута и др).

Очување, унапређење и заштита природе и културних добара подразумева смањење негативних утицаја туризма и осталих активности на најмању могућу меру. Планско опредељење је да се регулишу следећа кључна питања и проблеми заштите и развоја ПИО „Овчарско-кабларска клисура”: прецизније утврђивање граница зона споменика културе са режимима I, II и III степена заштите споменика културе у оквиру целине „Овчарско-кабларски манастири” (с обзиром да се оно преклапа са ПИО „Овчарско-кабларска клисура”), полазећи од концепта Републичког завода за заштиту споменика културе који је урађен за потребе Просторног плана. Доношењем Просторног плана обезбедиће се: интегрална заштита и уређење ПИО „Овчарско-кабларска клисура” и целине „Овчарско-кабларски манастири”, унапређење инфраструктурне и комуналне опремљености, унапређење квалитета живљења локалног становништва стимулацијом постојећих и развојем нових делатности, задовољење спортско-рекреативних потреба урбаног становништва из окружења, и смернице за институционално-организациону и управно-контролну подршку одрживом коришћењу и заштити ПИО „Овчарско-кабларска клисура”.

Основно планско опредељење је да се омогући боља презентација и одрживо коришћење посебних природних вредности предела и непокретних културних добара. То ће

се омогућити бољим уређењем ПИО „Овчарско-кабларска клисура” и његовог окружења (приступи, стазе, видиковци, полетиште за параглајдинг, обале језера, паркинзи и сл), организовањем атрактивне туристичке понуде, презентације и избора активности за посетиоце. Приоритет је и санитарно уређење насеља (пре свега Овчар Бање) и успостављање ефикасније контроле заштите, коришћења и изградње простора у приобаљу језера, као и унапређење способности екосистема и функција акумулације (измуљавањем и применом других мера).

Привредни развој подручја оствариваће се подржавањем динамичнијег привредног раста у делатностима комплементарним заштити ПИО „Овчарско-кабларска клисура” и целине „Овчарско-кабларски манастири”. Приоритет има развој туризма, а потом њој комплементарних делатности: органске пољопривреде, шумарства, водопривреде, као и саобраћаја, логистике и других услуга. Приоритет је развој пољопривредних производа посебних одлика квалитета до нивоа препознатљивог географског имена порекла (сточарски производи, воће) и јачање веза пољопривреде и комплементарних делатности (туризам, угоститељство и сл.). Туристичка понуда биће функционално заокружена, посебно у погледу уређења Овчар Бање, опремања села и коришћења садржаја понуде ПИО „Овчарско-кабларска клисура” и интегрисана са понудом непосредног окружења.

Обезбедиће се виши квалитет доступности и интегрисаности подручја Просторног плана са окружењем: преко везе са планираним аутопутем (Е-763) и петљом у селу Паковраће; осавремењавањем и рехабилитацијом државних и општинских путева, као и појединих деоница некатегорисаних путева како би се омогућила боља веза са појединим манастирима и насељима (посебно из правца Овчар Бање); уређењем бициклических, пешачких, планинарских, излетничких и риболовних стаза, и др.

Приоритет у решавању комуналних проблема има успостављање система управљања отпадом, затварање свих несанитарних депонија и сметлишта, чишћење речних корита и других видова инфраструктурних коридора од појава нелегално одложеног комуналног отпада и преусмеравање укупних токова отпада ка планираној регионалној депонији.

Значајним се сматра функцијско повезивање и јачање капацитета и партнерстава града Чачка и општине Лучани и укључивање локалног становништва у активности управљања коришћењем, заштитом уређењем и одрживим развојем ПИО „Овчарско-кабларска клисура”. Очекује се да ће подстицајну улогу имати потенцијално остваривање добити (компензационим мерама) за локалне заједнице по основу остваривања посебних намена подручја.

4.2 Полазишта и принципи за релативизацију конфликтних интереса

Дефинисање зона заштите природних добара и успостављање режима заштите, уређења и коришћења простора ПИО „Овчарско-кабларска клисура“, прелиминарно одређивање простора са зонама заштите непокретних културних добара са мерама заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”, као и потребе за развојем туризма и социо-економским развојем изазива одређене конфликте у простору. Стога је један од основних задатака Просторног плана обезбеђење решења за интегрални развој, коришћење и уређење подручја посебне намене, односно релативизација и усаглашавање конфликтних интереса заштите и других корисника простора.

Конфликтни интереси су:

- Конфликт 1 – између ширег интереса за управљање заштитом, уређењем и коришћењем ПИО „Овчарско-кабларска клисура” и целине „Овчарско-кабларски манастири” и интереса локалне заједнице за социо-економски развој;
- Конфликт 2 – између могућности и потреба за уређење Овчар Бање и других насеља и развојем више видова туризма (бањски, велнес и спа, еколошки, културни, верски, образовни, авантуристички, рурални, транзитни и др), у условима непостојеће или неадекватне комуналне и саобраћајне инфраструктуре; и

Конфликт 3 – између водопривредних функција акумулација (посебно ублажавања поплавних таласа) односно реалних могућности њиховог остваривања у условима интензивног засипања као и непланске изградње на обалама језера.

Полазишта за релативизацију испољених и потенцијалних конфликтних интереса између посебних намена заштите, као и у односу на одрживи развој подручја и локалних заједница су:

- усклађивање развоја туристичких активности с режимима заштите и ограниченим капацитетом природних вредности, друштвених и културних компоненти простора за примање посетилаца; очување природних ресурса и редукација производње отпада; као и учешће дела прихода из развојних могућности туризма у очувању и унапређењу природног и културног наслеђа;
- спречавање негативних ефеката честих и масовних туристичких посета односно верског туризма на монашки живот у манастирима (што у ери глобализације за последицу може утицати на очување духовности и претварање манастира у музеје);
- планирање и управљање развојем и уређењем Овчар Бање као центра туристичке понуде и других насеља на подручју Просторног плана требало би да се заснива на основном критеријуму унапређења саобраћајне и комуналне опремљености (посебно система водоснабдевања и пречишћавања отпадних вода Овчар Бање), благовременом уређењу грађевинског земљишта на локацијама и зонама планираним за изградњу и развоју туристичко-рекреативне инфраструктуре усклађене са захтевима заштите природних вредности и непокретних културних добара;
- реализација користи за локалну заједницу кроз: укључивање становништва, као најзаинтересованијег субјекта ефикасне заштите природних и културних добара и очувања предела и идентитета подручја; промовисање и коришћење локалних традиционалних производа, као и вештина и знања становништва за презентацију вредности подручја и развој еколошки прихватљивих туристичких и комплементарних активности; успостављањем равнотеже између користи од туризма и алтернативне сеоске економије кључне за одржање и развој локалне заједнице; обезбеђење одговарајућих компензација на име ограничења у производњи и активностима насталих успостављањем режима заштите;
- поштовање услова и правила изградње и реконструкције објеката у складу са режимима заштите; забрана изградње објеката на најатрактивнијим деловима обала језера која ограничава развој туризма, приступ води и угрожава квалитет вода;
- примена мера антиерозивне заштите акумулација у циљу смањења засипања наносом; примена биолошких мера за смањење органске продуктивности и успоравање таложења у језеру; као и вађење муља из акумулације ХЕ „Међувршје” у складу са условима и дозволама Завода за заштиту природе Србије, као основ поправљања еколошког стања језера, повећање корисне запремине и функције заштите од поплава и коришћење воде за за производњу електричне енергије.

III ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

1. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ

1.1. Заштита подручја Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура“

Осим постојећих заштићених подручја Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура“ и Споменика природе „Стабло цера на Каблару“, Просторним планом се не идентификују други делови подручја и не резервише простор за заштиту природних вредности.

У пределу изузетних одлика, примењује се режим заштите III степена на површини 1707 ha и режим заштите II степена, у оквиру 6 одвојених просторних јединица укупне површине 543 ha. Границе предела изузетних одлика и мере режима заштите установљене су актом о проглашењу заштићеног подручја 2000. године, сходно тадашњем Закону о заштити животне средине и нису мењане и усаглашаване са Законом о заштити природе („Службени гласник РС” бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка и 14/16) и Уредбом о режимима заштите („Службени гласник РС” број 31/12). У току је израда нове студије о заштити Овчарско-кабларске клисуре, на основу које ће се донети нова уредба о заштити/проглашењу, али степен припремљености тог документа није омогућио Заводу за заштиту природе да кроз услове заштите природе за овај просторни план, нити кроз друге облике институционалне сарадње, утврди предлог нових граница предела изузетних одлика и граница и детаљних, ближих мера заштите простора са режимима заштите II и III степена.

На основу стања природних вредности и антропогених садржаја и циљева заштите и развоја подручја, а сходно Закону о заштити природе, Уредби о режимима заштите, Уредби о заштити Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура“ и акту о условима заштите природе, Просторним планом се дефинишу мере заштите од значаја за утврђивање и имплементацију планских решења.

На деловима заштићеног подручја са режимом заштите II степена главне мере заштите су:

- забрана изградње објеката, осим: реконструкције и одржавања постојећих стамбених и помоћних објеката и изградње манастирских економских објеката; реконструкције и одржавања постојећих породичних објеката за одмор; реконструкције и одржавања саобраћајне, енергетске, комуналне и телекомуникационе инфраструктуре и изградње потребне инфраструктуре за постојеће и планиране објекте; изградње, реконструкције и рехабилитације путева за потребе противпожарне заштите и бољег саобраћајног повезивања манастира; уређења планинарских и алпинистичких стаза, одморишта и видиковаца, осматрачница, резервоара и водозахвата за потребе противпожарне заштите; уређења делова подручја за потребе презентације и техничке заштите биолошких вредности и објеката геонаслеђа; уређења простора у зони меандра „Заграђе” (на топографској карти топоним Рапаиловача)–окуженог манастирима Јовање, Успење и Никоље са леве, кабларске стране и манастиром Сретење са десне, овчарске стране Мораве, који се Просторним планом третира и промовише као духовно, културно и управно средиште културно-историјске целине и заштићеног предела Овчарско-кабларске клисуре („Круна Мораве“);
- забрана експлоатације минералних сировина, отварања привремених позајмишта материјала у зонама I и II просторно културно-историјске целине а на осталим деловима зоне са режимом заштите II степена на површинама већим од 120 m² и коришћења бигра и речног наноса, осим планског чишћења водотока и акумулације; ограничено газдовање

шумама и шумским земљиштем на начин који обезбеђује умерено повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њиховог састава, структуре и здравственог стања, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљних и животињских врста у шумским састојинама и заштита од ерозије, уз употребу биолошких средстава за заштиту шума од болести и штеточина; ограничено и контролисано сакупљање гљива, лековитог биља и других шумских плодова и забрана тих активности у шумама и шумском земљишту у државној својини и у зонама I и II просторно културно-историјске целине; забрана лова, осим санитарног одстрела и активности на гајењу заштити и праћењу стања дивљачи и забрана одстрела у зонама I и II просторно културно-историјске целине; ограничени рекреативни риболов према одговарајућим програмима; пажљива обрада земљишта уз примену мера заштите од ерозије и ограничено коришћење хемијских средстава; забрана каптирања извора осим природног уређења на лицу места и забрана преграђивања и регулације водотока осим ради обнове воденица на местима где су некада постојале;

- забрана ауто-мото трка и других активности, осим ограниченог и контролисаног планинарства, алпинизма, пловидбе језером, посматрања птица.

На делу заштићеног подручја са режимом заштите III степена главне мере заштите су:

- забрана изградње објеката, осим: изградње, реконструкције, доградње и одржавања стамбених, економских и помоћних објеката пољопривредних домаћинстава, манастира и објеката јавне намене у оквиру постојећих грађевинских или суседних, просторно блиских парцела; изградње и реконструкције објеката туристичког смештаја, угоститељства, других услужних, занатских, јавних, стамбених и породичних објеката за одмор у оквиру грађевинских подручја насеља Овчар Бања, утврђених урбанистичким плановима и на другим деловима подручја који су овим планом и/или другим просторним плановима утврђени као зоне изградње, и то: зона „Нова пруга”, у Видови, између Западне Мораве и нове железничке пруге (наспрам манастира Ваведење), зона „Видовска обала”, у прибрежном делу акумулације „Међувршје”, између бране и Видовског тунела, зона „Кривајица-Пејичина кривина”, на простору трећег, најнизводнијег меандра, зона „Рапајловача – Стара пруга”, између Јовањског и Видовског тунела и зона „Трбовац”, са десне стране Западне Мораве, низводно од манастира Преображење; реконструкције и одржавања породичних објеката за одмор ван планских зона изградње; изградње, реконструкције и одржавања саобраћајне, енергетске, комуналне и телекомуникационе инфраструктуре; реконструкције и одржавања хидроенергетских објеката; уређења планинарских и алпинистичких стаза, полетишта за параглајдинг, јавних чесми, одморишта и видиковаца, осматрачница, резервоара и водозавода за потребе противпожарне заштите; постављања привремених и монтажних објеката за потребе чуварске службе и одлагања отпада; уређења делова подручја за потребе презентације и техничке заштите биолошких вредности и објеката геонаслеђа;
- забрана експлоатације минералних сировина, осим отварања привремених позајмишта материјала, коришћења минералних и термалних вода, коришћења речног наноса у оквиру планског чишћења водотока и акумулације; одрживо гајење, обнављање, оснивања нових и нега шума према основама и програмима газдовања шумама; ограничено и контролисано сакупљање гљива, лековитог биља и других шумских плодова; одрживо гајење, заштита и праћење стања дивљачи према одговарајућим основама и програмима, у складу са законом, уз временска ограничења одстрела дивљачи везана за осетљиве периоде у животу популација птица и просторна ограничења на зоне удаљене од манастира у атарима Видове, Рожаца, Врнчана и Дљина; рекреативни риболов према одговарајућим програмима, у складу са законом; пажљива обрада земљишта уз примену мера заштите од ерозије и ограничено коришћење хемијских средстава; забрана каптирања извора осим природног уређења на лицу места и забрана преграђивања и регулације водотока осим у циљу обнове воденица на местима где су некада постојале, заштите од штетног дејства

вода, уређења водотока Западне Мораве у Овчар Бањи, као и низводно од бране „Међувршје” за потребе рафтинга и кајакаштва;

- забрана ауто-мото трка, одлагања отпада изван за то одређених места, праће возила у водотоцима и испуштање горива и мазива, испуштање непречишћених отпадних вода у реципијенте или земљиште а допуштене и препоручене активности су планинарство, алпинизам, параглајдинг, посматрање птица, туристички обилазак манастира, других културних и природних знаменитости, бициклизам, истраживање и мониторинг природних и културних вредности, пловидба језером и рафтинг на Западној Морави, пливачки маратон, даљинско јахање.

Мере заштите ближе ће се утврдити новом уредбом Владе о проглашењу заштићеног подручја (која ће узети у обзир предлог за проглашење Овчарско-кабларске клисуре за просторно културно-историјску целину, који је припремио Републички завод за заштиту споменика културе, и који је одређен овим Просторним планом) а по потреби и изменама и допунама Просторног плана.

Просторни и временски обим ограничења радова и активности утврђених мерама заштите ближе ће се одредити планом управљања и актом о унутрашњем реду и чуварској служби ПИО „Овчарско-кабларска клисура”.

За заштиту места и појава са посебним природним вредностима просторним планом се не резервише простор, а њихово очување и одрживо коришћење обезбеђује се на следећи начин:

- заштита налазишта биљке *Edraianthus canescens* (кабларски звончић) на Орловим стенама у подножју Каблара, кроз режим заштите II степена, на основу постојеће уредбе о заштити предела изузетних одлика и овог просторног плана, уз могуће установљење режима заштите I степена новом уредбом о заштити, на основу предлога Завода за заштиту природе Србије;
- заштита термалног изворишта у Овчар Бањи одговарајућим техничким и грађевинским мерама заштите и уређења изворишта и утврђивањем и одржавањем зона санитарне заштите;
- заштита водотока Бањског потока кроз режим заштите II и III степена у границама заштићеног предела изузетних одлика и забраном преграђивања водотока и одвођења воде и других радова којима се оштећују бигрене каскаде и обале потока изван границе заштићеног подручја, на основу овог Просторног плана, осим реконструкције постојећих путева.

Планска решења не индикују непожељне промене стања природе, односно вредности живог света, геонаслеђа и предела. Планирани просторни развој основне намене подручја као изворишта водоснабдевања не изазива уништавање и нарушавање дивљих врста и њихових станишта, неповољне промене површина под природном и полуприродном вегетацијом, оштећивање морфолошких и хидролошких обележја, подстиче традиционалне видове коришћења простора на планском подручју и обезбеђује контролу над процесима и активностима који могу изазвати загађивање животне средине, ерозију земљишта и прекомерно коришћење шума.

У спровођењу Просторног плана обавезна је примена мера заштите природних вредности, односно дивљих врста и њихових станишта, предела и геонаслеђа утврђених у складу са Законом о заштити природе.

У поступку израде урбанистичких планова и пројектне документације за изградњу објеката и друге радове неопходно је обезбедити акт о условима заштите природе.

Сходно Закону о заштити природе, уколико се у току радова наиђе на геолошка и палеонтолошка документа (фосили, минерали, кристали и др) која би могла представљати заштићену природну вредност налазач је дужан да о налазу обавести министарство надлежно за послове заштите животне средине у року од осам дана од проналаска и предузме мере заштите од уништења, оштећивања или крађе до доласка овлашћеног лица.

На подручју Просторног плана, највише у границама заштићеног предела, од 2010. године постављено је на стаблима дрвећа око 50 дрвених кутија – вештачких дупљи за шумске сове. Таква практична мера очувања, снажења и праћења стања популације и начина живота

ове значајне и строго заштићене птичије врсте дала је изванредне резултате (у 2017. години у 23 кутије била су гнезда, са 106 јаја и 33 виђена младунца). У близини стабала са вештачким дупљама за гнезђење сова (локације приказане на рефералној карти) не могу се планирати и обављати сеча и остали шумарски радови нити друге активности којима се птице узнемиравају и ометају, посебно у репродуктивном периоду, од средине јануара до средине јуна. Ова мера ће се ближе утврдити планом управљања и правилником о унутрашњем реду и чуварској служби Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура” и спроводити у сарадњи управљача заштићеног подручја и власника земљишта односно шума.

На основу Правилника о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Службени гласник РС”, број 35/10), а сходно одредбама Закона о заштити природе, на подручју Просторног плана ће се у току његове имплементације идентификовати и детаљно картирати станишта што ће представљати основу за утврђивање и спровођење мера заштите и очувања.

Риболовне воде у обухвату Просторног плана највећим делом припадају Рибарском подручју *Предео изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура”* (акумулација „Међувршје”, акумулација „Овчар Бања” на дужини 1 km узводно од бране, водоток Западне Мораве између ове две акумулације и Бањски поток) а његов корисник је Туристичка организација Чачка, као управљач заштићеног подручја. Управљање рибљим фондом у риболовним водама уређено је Законом о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС”, број 128/14) и на основу тог закона донетим прописима. У оквиру мера заштите и очувања рибљег фонда и коришћења риболовних вода, између осталог, забрањено је уносити алохтоне врсте, прекидати или ометати миграторне путеве риба и технички неоправдано испуштати воду из природних и вештачких језера и других акумулација ако се тиме проузрокује опасност за опстанак рибе, а корисници доводних и других канала дужни су да уграде и одржавају одговарајуће уређаје који спречавају улаз рибе у те канале, док су корисници брана дужни да елиминишу до максималне могуће мере или неутралишу активности и препреке које ометају или спречавају миграцију риба. Законом су дате могућности изузећа дела риболовних вода из рибарског подручја, забране и ограничења риболова. Програмом управљања овим рибарским подручјем за период 2012-2021. године (који је накнадно усаглашен са касније донетим Законом о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда из 2014. године), предвиђено је порибљавање акумулације „Међувршје” смуђем (порибљавање односно интродукција извршена 2015. године) и шараном (сваке две године), и једнократно порибљавање Бањског потока поточном пастрмком (извршено 2012. године, док акумулација „Овчар Бања” није планирана за порибљавање). Програмом су утврђене дозвољене дневне ловне количине рибе (масене и бројчане по врстама риба), риболовне квоте и временска ограничења рекреативног риболова. У акумулацији „Међувршје” прописана је привремена забрана риболова на деоницама природних мрестилишта (од Заграђа узводно до Овчар Бање – од 15. маја до 15. јуна и од манастира Јовање низводно до Видовског тунела од 15. марта до 30. маја), забрана ноћног риболова и трајна забрана риболова у Бањском потоку. Остале риболовне воде подручја просторног плана (акумулација „Овчар Бања” и водоток Западне Мораве изван границе предела изузетних одлика и водотоци Каменице и Бјелице) припадају Рибарском подручју „Западна Морава” чији је корисник *Balkan Eco Team .d.o.o.* из Пријепоља.

Заштита природе и природних вредности на делу Просторног плана изван граница предела изузетних одлика обезбеђује се применом закона којима се уређују заштита природе, изградња и уређење простора и коришћење природних ресурса.

2. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

2.1. Споменичка целина „Овчарско-кабларски манастири”

Просторним планом одређује се простор за проглашење будуће просторно културно-историјске целине „Овчарско-кабларски манастири” као непокретног културног добра у складу са Законом о заштити културних добара. Актом о условима заштите културних добара, које је за потребе израде овог просторног плана издао Републички завод за заштиту споменика културе, и у којем су прелиминарно дефинисани концепт граница и режима заштите будуће просторно културно-историјске целине „Овчарско-кабларски манастири”.

Подручје целине „Овчарско-кабларски манастири” се просторно поклапа са заштићеним подручјем ПИО „Овчарско-кабларска клисура” и на њему се успостављају мере заштите у оквиру три режима који су просторно идентификовани као:

- режим I степена заштите (строга заштита) – порте манастира Благовештење, Никоље, Св. Тројице и Сретење, укупне површине око 1,12 ha и то: 0,34 ha – Благовештење, 0,28 ha - Никоље, 0,23 ha - Сретење и 0,27 ha - Св. Тројице;
- режим II степена заштите (амбијентална заштита) – порте и околине манастира Преображење (2,37 ha), Јовање и Успење (40,46 ha), Вазнесење (2,87 ha) и Ваведење (4,87 ha), као и околине манастира Благовештење и цркве Илиње (6,86 ha), Никоље (2,91 ha), Св. Тројице (4,74 ha) и Сретење (1,58 ha), укупне површине око 66,66 ha;
- режим III степена заштите (општа заштита) – на осталом делу целине „Овчарско-кабларски манастири” (односно ПИО „Овчарско-кабларска клисура“) површине око 2211,22 ha.

Списак преломних тачака зона са режимима I и II степена заштите, као и списак непокретности (катастарских парцела) у њиховом обухвату дати су у делу IV, одељак „3.2. Подела на карактеристичне целине“.

Правни основ за предложене мере заштите представља члан 54. Закона о заштити културних добара, посебно одредба којом се конституише право на прописивање ограничења, односно забрана извођења одређених грађевинских радова, промене облика терена и коришћења земљишта у оквиру заштићене околине културног добра, као и промене намена појединих културних добара.

Главне мере заштитног режима I степена су:

- забрана изградње објеката, осим: реконструкције, доградње, инвестиционог и текућег одржавања манастирских стамбених и помоћних објеката; техничке заштите, рестаурације и одржавања црквених грађевина и других објеката са културним вредностима; реконструкције и одржавања енергетске и комуналне инфраструктуре;
- забрана других радова, осим: одговарајућег пејзажног и хортикултурног уређења, заштите од штетног дејства вода и клижења терена;
- забрана активности које ремете манастирски ред и мир, осим: контролисане посете, црквених светковина и културних манифестација.

Главне мере заштитног режима II степена су:

- забрана изградње објеката, осим: изградње и реконструкције манастирских економских објеката и реконструкције, доградње, инвестиционог и текућег одржавања других манастирских објеката; реконструкције и одржавања саобраћајне и енергетске инфраструктуре; изградње, реконструкције и одржавања комуналне инфраструктуре; текућег и инвестиционог одржавања викенд објеката;
- забрана радова, осим: пољопривреде, шумарства и одговарајућег пејзажног уређења; заштите од штетног дејства вода и клижења терена; уређења и одржавања јавних чесми, археолошких, природњачких и других истраживања; уређења и одржавања планинарских и других шетних стаза;

- забрана активности, осим: црквених светковина, планираних културних манифестација, контролисаног кретања туристичких посетилаца, планинарских шетњи и бициклизма, ограниченог и контролисаног саобраћаја моторних возила.

Главне мере заштитног режима III степена су у највећој мери подударне са мерама утврђеним за режим заштите III степена предела изузетних одлика и обухватају:

- забрану изградње објеката који могу изазвати оштећивање или уништавање материјалних садржаја културних вредности или величином, обликом, изгледом и функцијама могу имати значајан неповољан утицај на карактеристична обележја предела;
- забрану отварања каменолома и експлоатације минералних сировина, осим термалних вода и забрану или ограничење коришћења других природних ресурса (шуме, земљиште, воде) уколико је индикован значајан неповољан утицај на културне вредности и предео;
- забрану одстрела дивљачи.

Просторно културно-историјску целину утврђује Влада Републике Србије, са меродавним описом културних вредности, коначно и прецизно одређеним границама и детаљним приказом режима и мера заштите. Проглашењем будуће просторно културно-историјске целине „Овчарско-кабларски манастири” обезбеђује се надлежност и одговорност установа за заштиту споменика културе на целом подручју Овчарско-кабларске клисуре за прописивање и контролу спровођења услова и мера заштите културних добара у поступку израде и реализације пројеката изградње објеката и програма и пројеката коришћења природних ресурса.

До проглашења Просторно културно-историјске целине „Овчарско-кабларски манастири” заштита непокретних културних добара у односу на изградњу објеката и друге радове обезбеђује се на следећи начин:

- На просторима и објектима заштићених и евидентираних непокретних културних добара, као и у њиховој непосредној околини, није дозвољено планирање и извођење радова који могу оштетити или уништити културна добра, као и мењати својства, изглед и намену тих добара без претходно прибављене сагласности надлежне установе за заштиту културних добара, у складу са законом;
- На просторима утврђених споменика културе и евидентираних археолошких налазишта, сакралних објеката и објеката народног градитељства, као и на местима на којима су прелиминарно идентификоване и евидентирани друге споменичке/културне вредности, изградња се не може вршити без прибављених услова надлежне установе заштите културних добара која има право да пропише заштитна археолошка и друга истраживања, праћење радова или забрану радова који могу деградирати културна добра и њихову околину;
- За заштићене споменике културе од великог значаја (Благовештење, Никоље, Св. Тројице и Сретење) као простор меродаван за прописивање претходно наведених услова и мера заштите културних добара утврђују се зона I и зона II а за остале манастире зона II према предлогу Републичког завода за заштиту споменика културе;
- За друге заштићене споменике културе и евидентираних места и објекте са културним вредностима, услови и мере заштите културних добара прибављају се за та места и објекте и њихову непосредну околину на основу њихове прецизно одређене локације од стране надлежне установе за заштиту културних добара.

Уколико се у току спровођења Просторног плана открију, истраже и утврде непокретна културна добра и њихова заштићена околина основне мере заштите су забрана изградње и постављање објеката трајног и привременог карактера који својим изгледом, габаритом, карактером или наменом могу да оштете или униште споменичка својства непокретног културног добра или деградирају изграђене и природне елементе његове заштићене околине.

Сходно Закону о културним добрима, надлежна установа заштите културних добара ће у поступку израде документације за изградњу објеката и уређење простора посебним актима утврдити конкретне услове чувања, коришћења и одржавања, као и услове за предузимање конкретних мера техничке заштите за свако поједино културно добро за које се у поступку

израде те документације закључи да може трпети значајне неповољне утицаје услед планираних радова.

Прибављање и спровођење услова и мера истраживања, техничких мера и других радова на местима и објектима за које се на основу података надлежне установе или других сазнања претпоставља или зна да имају културне вредности уређени су Законом о заштити културних добара, а посебно су значајне следеће обавезе инвеститора, извођача радова и установа заштите културних добара утврђене тим законом:

- Уколико се у току грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта и археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и обавести надлежни завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен;
- Ако постоји непосредна опасност оштећења археолошког налазишта или предмета, надлежни завод за заштиту споменика културе привремено ће обуставити радове док се на основу овог закона не утврди да ли је односна непокретност или ствар културно добро или није;
- Ако надлежни завод за заштиту споменика културе не обустави радове, радове ће обуставити Републички завод за заштиту споменика културе;
- Инвеститор је дужан да обезбеди средства за истраживање, заштиту, чување, публикување и излагање добра које ужива претходну заштиту које открије приликом изградње, до предаје добра на чување надлежној установи заштите.

Археолошки налази и објекти народног градитељства представљају важан сегмент културног наслеђа, а о њиховим својствима, хронологији и значају може са сигурношћу судити тек на основу спроведених систематских археолошких истраживања или претходних сондажних истраживања, односно одговарајућих истраживања архитектонско-грађевинских и културно-историјских обележаја и садржаја етно и других објеката. Из тих разлога, препоручује се детаљно и систематско истраживање укупног културног наслеђа заштићеног подручја Овчарско-кабларске клисуре, посебно истраживање, валоризација и заштита археолошких локалитета и других значајних места и објеката, уз обезбеђење потребних материјално финансијских услова за носиоце тих активности, пре свега за Републички завод за заштиту споменика културе, Завод за заштиту споменика културе Краљево и Народни музеј Чачак. Посебно се препоручују рекогносцирање терена и одговарајућа истраживања индикованих археолошких локалитета и објеката народног градитељства у току израде инвестиционо-техничке документације и извођења радова у зонама изградње објеката предвиђене овим Просторним планом и другим планским документима.

За потребе проглашења и категоризације просторно културно-историјске целине истражити и вредновати све доступне податке о настанку, страдањима и обнови овчарско-кабларских манастира, улози њиховог монаштва у верском, културном и политичком животу и посебно о упорности, труду и жртви које су морали уложити да се манастирски живот у клисури, као духовној целини, никада сасвим не угаси у току скоро три прва века њиховог постојања, у време османлијске власти.

Ради обезбеђења транспарентности и ефикасног спровођења заштите културних добара као и информисаности инвеститора и других носилаца развојних активности, неопходно је да установе надлежне и одговорне за заштиту културних добара утврде прецизне и детаљне локацијске карактеристике простора и објеката са евидентираним културним вредностима и њихове непосредне околине од интереса за заштиту културних добара.

Планским решењима, посебно у домену основне планске намене, не угрожавају се или неповољно мењају физички интегритет, функције и услови истраживања, уређења и презентације непокретних културних добара подручја Просторног плана.

3. ТУРИЗАМ

Најзначајнији туристички производи на подручју Просторног плана биће: транзитни туризам (генерисан државним путевима првог реда, постојећим путем ИБ реда бр. 23, подржан квалитетном везом преко новог аутопута IA реда бр. 2 (Београд-Јужни Јадран, Е-763) и приступом преко планиране петље у селу Паковраће), културни, верски и образовни туризам, презентација природних вредности, бањски туризам, туризам специјалних интереса, кампинг, спортски и рекреативни туризам, рурални туризам, манифестације и гастрономија, као секундарни туристички производи. Целогодишњу понуду и тражњу имају транзитни, културни, верски, образовни, бањски туризам, док остали производи имају сезонску тражњу.

Транзитни туризам са посетом најближим манастирима и, евентуално, рекреативним садржајима Овчар Бање, наставиће да се развија дуж постојећег ИБ реда бр. 23 и добиће на значају са побољшањем доступности подручја и реализацијом планираног аутопута.

Наставиће се развој културног и верског туризма заснован на презентацији и упознавању културног, историјског и верског значаја девет манастира. Оформиће се пут културе и ходочашћа „Мала српска Света Гора”, са могућношћу вишедневног боравка и добијања сертификата/признања за посетиоце који савладају руту.

Активираће се развој образовног туризма чији је један од циљева стицање конкретних знања кроз осмишљене програме, посебно намењене деци и младима у стицању функционалног знања и развоју креативности. Предвиђа се развој образовног туризма, кроз различите форме везене за школски програм, живот на селу (образовне фарме), практичан рад (центри забаве и образовања, рурални тематски центри), истраживање природе (центри открића) и др. Центар образовног туризма може бити издвојено одељење ОШ „Ратко Митровић“ из Чачка које се налази у Овчар Бањи.

Одвијање колског и пешачког саобраћаја у функцији туризма захтева бољи приступ природним и културним добрима са одмориштима и могућношћу смештаја. Побољшање доступности манастиру Св. Тројица и Сретење обезбедиће се доградњом и реконструкцијом постојећих некатегорисаних путева од Овчар Бање ка насељу Дучаловић и засеоцима.

Започеће развој туризма и рекреације у природи, са организованим турама и специјализованим туристичким водичима за биодиверзитет и геодиверзитет, као и школама природе и вредности геонаслеђа. Оформиће се пут „Природе и геонаслеђа” дуж постојећих, обележених планинарских стаза и бициклическе стазе. Планинарске и бициклическе стазе и видиковце треба опремити туристичком сигнализацијом, информативним таблама и пратећим мобилијаром. Кључне атракције овог пута биће на траси дуж Бањског потока, у зонама са режимом заштите II степена и видиковцима на Овчару и Каблару. На Каблару ће се наставити са уређењем видиковца са пратећим садржајима који се налази делом у зони са режимом заштите III степена, а делом ван граница заштићеног предела. Обилазак пута организоваће се пешице, бициклима, коњима, контролисано циповима, са одмориштима и смештајем у Овчар Бањи (главни смештајни капацитети на подручју плана), планинарским домовима (постојећи у подножју Каблара и планирани на Овчару), приватним породичним пансионима и руралном смештају у туристичким селима на подручју Просторног плана (Дучаловићи, Рошци, Видова, Врнчани, Јанчићи и др).

Преклапање путева културе и природе омогућиће организаторима путовања и туристима да осмисле комбинован обилазак и разноврснији доживљај предела изузетних одлика.

Спа и велнес туризам развијаће се у Овчар Бањи, са планираним хотелским и бањским капацитетима, као и рекреативним садржајима, утврђеним Планом генералне регулације за Овчар Бању, на територији града Чачка („Службени лист града Чачка“, број 14/13, у даљем тексту: ППР за Овчар Бању на територији града Чачка). Комплетирање туристичке понуде захтева и уређење и инфраструктурно опремање аутокампа у Овчар Бањи, с обзиром да кампинг има узлазну тражњу на европском тржишту. На делу територије општине Лучани

развијаће се садржаји предвиђени Програмом развоја туризма подручја Овчар Бање и заштићеног подручја ПИО „Овчарско-кабларска клисура“ (из 2012), али и други садржаји који се утврде одговарајућим урбанистичким планом.

Развијаће се и диверзификовати туристички производ специјалних интереса, који ће поред параглајдинга, планинарења, јахања, риболова, спортова на води, бициклизма и алпинизма, обухватити развој нових производа као што су посматрање птица (на језеру и другим стаништима заштићеног предела) и др.

Планира се уређење два параглајдинг полетишта на Овчару, по једно на западној, односно источној страни гребена, уз обезбеђење посебних приступних путева. Заступљеност планинарских стаза углавном задовољава све потребе путева културе, природе и планинарења, с тим да их треба опремити информативним таблама и пратећим мобилијаром. За потребе побољшања доступности и презентације туристичке понуде планира се веза планинарских стаза број 6 преко шумских путева са насељем Дучаловић.

За потребе бициклизма могуће је обележити још стаза у зони са режимом заштите III степена и ван граница заштићеног подручја. Постојећи локални, пољски и шумски путеви, делом и планинарске и бицикличке стазе, могу да се користе као стазе за рекреативно јахање. Поред развоја алпинизма, требало би планирати и неколико адреналин стаза и доживљаја на Каблару.

Туристички производи рурални туризам, манифестације и гастрономија су пратећа понуда за остале туристичке производе. Наставиће се одржавање постојећих манифестација на подручју плана и у његовом окружењу. У гастрономији би требало идентификовати специфичну понуду (бренд) за ово подручје, која ће бити заступљена у свим смештајним и угоститељским капацитетима на подручју Просторног плана, посебно у специјализованим домаћинствима туристичких села.

Задржаће се постојеће активности на води за локалне кориснике из урбаног окружења, и по потреби развијате и нове. Планира се развој и уређење полигона за спортове на води (стазе за кајак, кану и рафтинг који се налазе на делу тока реке испод бране у Овчар Бањи).

Туристичка понуда и туристички производи биће просторно организовани у неколико туристичких зона:

1. Зона културног и верског туризма,
2. Зона природе,
3. Зона бањског центра, спа и велнес туризма (са визитор/образовним центром ПИО „Овчарско-кабларска клисура“),
4. Зона акваторија,
5. Зона руралног туризма.

У оквиру наведених зона налазе се локалитети на којима ће се реализовати туризам специјалних интереса (параглајдинг, алпинизам, спортови на води и др).

Зону културног и верског туризма формирају сви манастирски комплекси са зонама заштите I и II, укључујући и приступне путеве, планинарске и бицикличке стазе које их повезују. У зони културног и верског туризма планира се реконструкција и опремање постојећих и изградња нових паркинга на приступним путевима, као и реализација туристичке сигнализације на локалним, шумским и пољским путевима. За манастире Ваведење, Никоље, Успење и Јовање треба размотрити могућност обезбеђења приступа са акваторије, постављањем пристана за адекватна пловила.

Зону природе формира преостали део ПИО „Овчарско-кабларска клисура“ са саобраћајницама (локалним, шумским и пољским путевима) и рекреативном инфраструктуром (обележене планинарске и бицикличке стазе) опремљени туристичком сигнализацијом, информативним таблама и пратећим мобилијаром, у функцији приступа и презентације природних вредности.

Једини туристички центар на подручју просторног плана представља Овчар Бања, као зона бањског центра. У Овчар Бањи предвиђен је визитор центар „Овчарско-кабларске клисуре“ као и центар образовног туризма. Преостали простор подручја бање (дефинисан

2011.) обухваћен је туристичким зонама природе, културног и верског туризма и зоном акваторије.

Зону акваторија формирају језера са свим хидротехничким и хидроенергетским објектима, полигонима за спортове и рекреацију на води, пристанима за пловила у функцији путева културе и природе, посматрања птица и др. За потребе локалних корисника из Чачка планира се уређење плажа и понтона за привез малих пловила на Међувршком језеру.

Зону руралног туризма формирају насељске групације у атарима села Дучаловићи, Рошци, Видова и Врчани, Међувршје и Јанчићи, дуж локалних путева, у близини приступних путева за поједине манастире, планинарске и бицикличке стазе. У зони руралног туризма се са државних путева II реда преко локалних путева приступа туристичким насељима Дучаловићи (са ПБ реда бр. 408), Рошци и Видова (са ПБ реда бр. 355). Из насеља Дучаловићи се приступа манастирима Св. Тројица и Сретење, параглајдинг полетишту и зони природе на Овчару са атракцијом Бањског потока, као и скоро свим планинарским стазама и бицикличкој стази на Овчару. Из насеља Рошци се приступа зони природе на Каблару са алпинистичким локалитетима, као и скоро свим планинарским стазама, видиковцима и бицикличкој стази на Каблару, потенцијално и адреналин турама. Из источног дела насеља Рошци и из Видова се приступа планинарској трансверзали, манастирима Успење и Јовање и путевима културе и природе. Врчани и Јанчићи су лоцирани у залеђу Каблара дуж приступних путева ка туристичко рекреативним локалитетима.

Просторним планом предвиђа се потенцијални коридор жичаре Овчар Бања-Каблар. За разраду идеје о потенцијалној жичари из Овчар Бање до комплекса видиковца на Кабларском гребену неопходно је урадити претходну студију оправданости и техничку документацију као и прибавити услове и сагласност Завода за заштиту природе Србије у односу на режим заштите II степена, преко кога би пролазио коридор трасе жичаре. Потенцијална жичара повезивала би локалитете у подножју Овчар Бање на 278 m н.в. и 889 m н.в. на Каблару, и омогућавала приступ видиковцу на Каблару без коришћења моторних возила. Поред тога, на подручју ван обухвата ПИО „Овчарско-кабларска клисура”, на северним падинама Каблара, створила би се могућност за реализацију малог скијалишта (за едукацију и рекреацију), уз два ски лифта и неколико стаза (висинске разлике око 150-200 m).

Од посебног значаја за развој туризма је интегрално сагледавање и уређење туристичких зона, које се на појединим местима преклапају формирајући јединствене духовне, културне и природне целине заштићеног предела Овчарско-кабларске клисуре, као што је шири простор у зони меандра „Заграђе” (између две окуке Западне Мораве са манастирима и северном падином Овчара као „Круном Мораве”) и др.

4. УТИЦАЈ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НА РАЗВОЈ ПОЈЕДИНИХ ОБЛАСТИ

4.1. Природни ресурси

4.1.1. Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде

Одрживо коришћење пољопривредног земљишта остварује се кроз: спречавање прекомерног заузимања пољопривредних површина за потребе социоекономског развоја, применом урбанистичких правила уређења насеља и туристичких зона; подржавање превентивних мера заштите од угрожавајућих природних фактора (водна ерозија, клизишта, поплаве, као и глобалне климатске промене, праћене екстремним временским приликама, дуготрајним жегама, бујичним токовима и сл); унапређење услова чувања стајског ђубрива и његове редовне примене у ратарско-повртарској, воћарској и ливадарској производњи; пошумљавање плитких, еродибилних и других обрадивих земљишта најслабијег производно-економског потенцијала; постизање хигијенско-здравствених безбедоносних стандарда у пољопривредној производњи (посебно у производњи меса и млека).

С обзиром на режиме заштите и коришћења датог простора због посебне намене – предела изузетних одлика, дају се следеће препоруке коришћења и уређења пољопривредног земљишта:

- у зони са режимом заштите II степена пољопривредно земљиште ће се користити уз: ограничења степена коришћења хемијских препарата у ратарској производњи, одржавањем постојећих пољопривредних монокултура; држањем условних грла адекватно броју пољопривредних домаћинстава (према прописаним коефицијентима), дозвољавањем сакупљања гљива, дивљих биљних и животињских врста само на приватним парцелама; коришћењем у сврхе сеоског и екотуризма, а које не утичу негативно на природне вредности и лепоту предела,
- у зони са режимом заштите III степена примењују се принципи рационалног коришћења пољопривредног земљишта.

Одрживи рурални развој остварује се кроз обезбеђивање подршке буџетских средстава за: повећање конкурентности (субвенционисање набавке пољопривредне механизације, опреме и увођења стандарда и подизање дугогодишњих засада), подршке у функцији привредног развоја (обезбеђивањем погона за прераду сировина са овог подручја, служби везаних за модеран рад сточарства), подршку заштити животне средине и руралних предела (узгој и пласман лековитог биља, органске хране), диверсификацију активности у руралној економији подршком развоја мултифункционалне пољопривреде и усмерењем према туризму (нарочито села на обронцима клисуре), тржишне мере подршке (инвестиције у модернизацију производње и прераде пољопривредних производа).

4.1.2. Заштита и коришћење шума и шумског земљишта

Газдовање шумама обављаће се у складу са Законом о шумама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 89/15), подзаконским актима и постојећим планским документима донетим на основу тог закона, а ловство ће се развијати у складу са Законом о дивљачи и ловству („Службени гласник РС”, број 18/10) и прописима и документима донетим на основу тог закона. У шумама и ловиштима од посебног значаја је и примена прописа којима се уређују заштита природе и заштита од пожара уколико релевантне одредбе тих прописа нису обухваћене регулативом и праксом у области шумарства и ловства.

Планови гајења, обнављања, оснивања нових и неге шума утврђени основама газдовања шумама у државној својини на подручју Просторног плана компатибилни су са основном функцијом тог простора као заштићеног подручја посебних природних и културних вредности. Кроз установљење и одговарајуће планско газдовање заштитним шумама обезбеђује се пуна подршка мерама очувања и унапређења биодиверзитета, пејзажа и заштита од ерозије. Ти планови, кроз врсту, интензитет и обим мера неге (прореде у изданажким и вештачки подигнутим састојинама) и обнављања (вегетативном и из семена) шума уважавају режиме заштите прописане актом о проглашењу заштићеног подручја и мере очувања еколошки значајног (ИВА) подручја које се односе на шуме и шумско земљиште.

За манастирске шуме у припреми је израда основе газдовања шумама док шуме сопственика на подручју Просторног плана нису уређене, односно за њих нису донети програми газдовања шумама сходно одредбама Закона о шумама. Просторним планом, због познатог вишеструког значаја шуме препоручује се заинтересованим и надлежним субјектима израда и доношење тих програма. До доношења програма, у коришћењу и заштити шума сопственика, осим Закона о шумама, на заштићеном подручју Овчарско-кабларске клисуре примењиваће се и меродавне мере и услови утврђени уредбом о заштити и планом управљања пределом изузетних одлика при чему је најважније да се очува склоп, побољша структура састојина, посебно да се очува њихова фитоценолошка и укупна биолошка разноврсност, као и да се дефинише тип ивице шуме у деловима који се налазе у режиму II степена заштите целине „Овчарско-кабларски манастири“. Уколико такве мере подразумевају повећане трошкове или штету услед ограничења права коришћења у односу на законом допуштене

активности и радове у шумама, неопходно је утврдити и применити подстицајне и компензационе инструменте финансијског и другог карактера.

Управљање ловиштима и активности гајења, заштите и излова дивљачи обављају се према ловној основи и годишњим плановима, сходно закону. У заштићеном подручју, на основу уредбе о заштити, излов односно одстрел дивљачи није допуштен, тако да је Овчарско-кабларска клисура у статусу ловног резервата.

Основна решења Просторног плана не индикују неповољне промене стања шумских екосистема, шумског земљишта и ловне дивљачи, а ограничења у коришћењу шума у режиму заштите II степена и ловних активности доприносе унапређењу њиховог стања.

Угроженост шума од пожара је релативно мала с обзиром да се највећи део обраслих површина налази под састојинама букве (V степен угрожености) и храста (IV степен) и шикарама и шибљацима (VI степен), док су културе четинара, које су више угрожене од пожара (борове - I степен, смрче, јеле и других четинара – II степен и мешовите културе четинара и лишћара – III степен угрожености), заступљене на мање од 15% шумских површина. Ризик појаве и могућа штета од пожара у шумама су највећи у вештачки подигнутим састојинама четинара, пре свега у састојинама црног бора, које су у I степену угрожености, али је опасност ширења пожара умањена због мале површине и просторне изолованости четинарских култура. Изузетно је важно организовати и спроводити превентивне противпожарне мере, посебно у време пролећног чишћења (спаљивањем) корова и жбуња на пољопривредним површинама и у време лењих, првенствено августовских суша. Заштита шума од пожара, укључујући и санацију пожаришта, као важан сегмент укупне заштите шума, уређена је Законом о шумама и подзаконским актима и документима, сходно Закону о заштити од пожара („Службени гласник РС”, бр. 111/09 и 20/15).

У складу са меродавним одредбама Закона о шумама уколико дође до промене намене шумских површина извршиће се потребне измене и допуне основа газдовања шумама.

Антиерозивна заштита на површинама под шумом и на шумском земљишту оствариваће се одговарајућим мерама обнављања и неге постојећих шума и, мањим делом, вештачким обнављањем и оснивањем нових шума, односно применом различитих биолошких и био-техничких антиерозивних радова (попуњавање култура, пошумљавање, затрављивање просека, подизање плетера и зидића против спирања и др). Неопходно је пошумљавањем и другим антиерозивним радовима обухватити и одговарајуће површине шума и шумског земљишта у својини манастира и физичких лица. Приоритет су терени угрожени ексцесивном и јаком ерозијом.

4.2. Развој насеља, демографски и социјални развој

Имајући у виду да је становништво подручја Просторног плана изложено континуираном процесу депопулације до 2028. године може се очекивати смањење укупног броја становника на подручју Просторног плана од око 30%. Наведене процене обухватају цела статистичка насеља чији се делови налазе у обухвату ПИО „Овчарско-кабларска клисура“, и треба их посматрати оквирно. Промене у кретању становника зависиће од укупног социо-економског развоја планског подручја. Очекује се повећање броја сезонског становништва у одређеним деловима године, што се посебно односи на насеља Овчар Бања, Видова и Међувршје.

Насеља на подручју Просторног плана треба посматрати у контексту развоја мреже насеља на територији града Чачка и општина Пожега и Лучани.

Развој насеља на подручју Просторног плана у наредном периоду ће се заснивати на стварању услова за социо-економску трансформацију сеоских насеља у складу са режимима заштите ПИО „Овчарско-кабларска клисура”, односно кроз унапређење комуналне опремљености и саобраћајне приступачности насељима

Развој мреже насеља ближе се утврђује просторним плановима јединица локалне самоуправе.

Табела 4: Пројекција броја становника по насељима на подручју Просторног плана.

Општина/Град	Насеље	2011.*	2018.	2028.
Чачак	Видова	121	100	60
	Врнчани	222	180	120
	Овчар Бања	122	90	35
	Рошци	395	320	220
	Међувршје	96	110	125
	Паковраће	479	480	470
Лучани	Дучаловићи	360	300	200
	Дљин	935	840	700
Пожега	Тучково	146	130	100
Укупно подручје Просторног плана		2876	2550	2030

*Извор: РЗС (2014), Упоредни преглед броја становника 1948 – 2011.

Развој мреже јавних служби засниваће се на постојећој мрежи објеката јавних служби, очекиваним демографским променама и на развоју насељских функција. У том контексту једно од основних планских опредељења је побољшање доступности и квалитета услуга који су прилагођени потребама корисника (интегрисано пружање услуга здравствене и социјалне заштите, вишенаменско коришћење објеката, развој објеката у функцији туризма, рекреације и спорта).

Просторним плановима јединица локалне самоуправе ближе се утврђује развој мреже објеката и услуга јавних служби за сва насеља која се налазе на подручју Просторног плана.

Издвојено одељење ОПШ „Ратко Митровић“ из Чачка које се налази у Овчар Бањи, прошириће своје активности и на сферу образовног туризма са перспективним прерастањем у едукативни центар.

4.3. Инфраструктурни системи

4.3.1. Саобраћајна инфраструктура

Развој саобраћајне инфраструктуре на подручју Просторног плана усмерен је ка стварању услова за безбедно и функционално одвијање различитих видова саобраћаја у складу са режимима и мерама заштите природних вредности и културних добара.

Просторним планом утврђује се следеће смернице за развој

(1) путне инфраструктуре:

- побољшање саобраћајне доступности подручју постојећим путем ИБ реда бр. 23, подржан квалитетном везом преко планираног аутопута ДП ИА реда бр. 2 (Београд-Јужни Јадран, Е-763) и приступом преко петље у селу Паковраће (мали део трасе на подручју Просторног плана ван обухвата ПИО „Овчарско-кабларска клисура“, што је предмет одговарајуће планске и техничке документације);
- реконструкција и доградња ОП 106 „Овчар Бања – Дучаловићи – Марковица – Вељов гроб – Петровићи“, као и постојећих некатегорисаних путева како би се обезбедила веза са манастиром Св. Тројица и Срећење из правца Овчар Бање;
- санација и доградња некатегорисаног насељског пута од ОП 108 до врха Овчара и парглајдинг полетишта;
- реконструкција и доградња деонице ОП 123-6, дужине 6,17 km од ДП ИБ реда бр. 23 до ДП ИБ реда бр. 335, као и ОП 123-26, дужине 1,72 km, од ДП ИБ реда бр. 335 до врха Каблара;
- и
- реконструкција и опремање постојећих и изградња нових паркинга на приступним путевима ка зони културног и верског туризма, као и реализација туристичке сигнализације на локалним, шумским и пољским путевима.

Развој остале локалне путне мреже ближе се утврђује просторним плановима јединица локалне самоуправе.

(2) железничке инфраструктуре и то ревитализације и модернизације регионалне једноколосечне електрифициране пруге Сталаћ - Краљево - Пожега.

(3) инфраструктуре вертикалног транспорта, за шта се обезбеђује потенцијални коридор жичаре Овчар Бања-Каблар; и

(4) пловне инфраструктуре, у функцији обезбеђења приступа са акваторије манастирима Ваведење, Никоље, Успење и Јовање, постављањем пристана за адекватна пловила.

4.3.2. Енергетска инфраструктура

Планиране су следеће активности развоја електроенергетске мреже и објеката:

- реконструкција постојећих и изградња нове трафостанице 10/0,4kV ТС „Водовод“ (КО Дљин);
- реконструкција постојећих ДВ 10/0,4 кV;
- одржавање и реконструкција МХЕ „Овчар Бања” 8,8 MW и МХЕ „Међувршје” 9 MW.

Плановима развоја гасоводне инфраструктуре ЈП „Србијасга” предвиђене су следеће активности: изградња дистрибутивног гасовода од челичних цеви максималног радног притиска (MOP) 16 bar, изградња мерно регулационе станице (MPC) за потребе широке потрошње $p_{ul}=16$ bar и $p_{iz}=4$ bar; изградња мерно регулационе станице (MPC) за потребе већих потрошача $p_{ul}=16$ bar у складу са технологијом потрошача; изградња дистрибутивног гасовода од полиетиленских цеви максималног радног притиска (MOP) 4 bar; и гасни прикључци са мерним местима код потрошача.

4.3.3. Водоснабдевање и одвођење отпадних вода

Планиране су следеће активности на развоју система за водоснабдевање и одвођење отпадних вода:

- изградња водоводне мреже у катастарским општинама Паковраћа и Међувршје ради њиховог прикључења на водоводни систем града Чачка;
- прикључење насеља Овчар Бања на регионални водосистем „Рзав” и изградња прстенасте водоводне мреже;
- реконструкција и ревитализација бунара на постојећим локалним извориштима;
- санација постојећих резервоара локалних изворишта;
- замена цеви дистрибутивне мреже;
- реализација система за одвођење и постројења за пречишћавања отпадних вода из насеља Овчар Бања; и
- пречишћавање отпадних вода из викенд/туристичких објеката у приобаљу језера.

4.3.4. Електронске комуникације и поштански саобраћај

Планирани развој фиксне телефонске мреже и мобилне телефоније заснива се на: побољшању постојећег стања телекомуникационе мреже осавремењивањем приступних мрежа, као и заменом постојећих застарелих дигиталних комутација (центра) новим мултисервисним приступним чворовима у свим насељима где такве централе постоје. Тиме ће се омогућити побољшавање приступа интернету и мрежи за пренос података у свим местима у којима постоји телефонска мрежа. Просторним планом предвиђено је следеће:

- постављање мултисервисног приступног чвора типа мини ИПАН у насељу Марковица, као и у другим деловима подручја ако се укаже потреба за пренос података, приступ интернету и другим савременим сервисима; и
- изградња девет планираних базних станица мобилних оператера „Телеком Србија“ и „Telenor”.

4.3.5. Третман комуналног отпада

Основно опредељење у погледу третмана комуналног отпада јесте затварање свих постојећих несанитарних депонија и сметлишта, чишћење речних корита и инфраструктурних коридора од нелегално одложеног комуналног отпада и преусмеравање укупних токова отпада ка најближој постојећој регионалној депонији Дубоко у Ужицу. Неопходно је зауставити досадашњи тренд или појаве просторне дисперзије депонија дуж путева, језерских акваторија и речних токова и у близини сеоских насеља имплементацијом пројеката изградње рециклажних дворишта (центра за сакупљање са кратким временом складиштења) у границама Просторног плана и ослањање на планиране трансфер станице ван граница планског обухвата.

Управљање отпадом на заштићеном подручју подразумева примену досадашњег система, односно организовано прикупљање и одвожење отпада на места примарне селекције, спровођење забране одлагања свих врста отпада (комуналног, грађевинског, амбалажног, опасног и другог) осим на начин и на местима како је то одређено планом управљања заштићеног подручја, уклањање и санитацију тзв. „дивљих депонија”. План управљања отпадом ће се утврдити и спроводити као саставни део Плана управљања ПИО „Овчарско-кабларска клисура”, у непосредној сарадњи надлежних комуналних служби/предузећа града Чачка и општина Лучани и Пожега.

Концептуално опредељење је установљивање децентрализованог система управљања отпадом који би сеоским насељима омогућио индивидуално прикупљање органског и неорганског отпада, прераду органског отпада на локалном нивоу и даљу дистрибуцију неорганског отпада крајњим корисницима, тј. откупљивачима секундарних сировина. Један од начина решавања наведеног проблема је изградња рециклажног дворишта, у коме би се обављала сепарација отпада на органске и неорганске компоненте. Органске компоненте би биле даље одвожене на компостирање (ван граница Просторног плана, на регионалну депонију Дубоко), док би се органске компоненте балирале и возиле до места коначне прераде или одлагања.

Ради ефикаснијег спровођења система управљања отпадом, приоритет има санација и рекултивација постојећих дивљих одлагалишта која су у процесу затварања утврђивањем: механизма санације на основу детаљних анализа еколошке угрожености земљишта и квалитета подземних вода у непосредној близини сваке дивље депоније; и начина рекултивације земљишта ради привођења новим наменама (а према постојећој планској и пројектној документацији), која би (заједно са истраживањима) требало да се обави у периоду 1-3 године након затварања депоније.

4.4. Заштита животне средине

Планска решења не индикују неповољан утицај на главне елементе и показатеље стања животне средине а решавање главних проблема животне средине, као што су квалитет вода Западне Мораве и бука и квалитет ваздуха у Овчарско-кабларској клисури, нису у територијалном и/или садржајном домену/оквиру овог Просторног плана већ других планова и стратегија.

Изградња и реконструкција јавних канализационих система и изградња станица за пречишћавање отпадних комуналних вода градских насеља, сакупљање отпадних вода домаћинстава и јавних и других објеката у селима у непропусне септичке јаме или њихов третман у малим уређајима за пречишћавање, изградња канализације и пречишћавање отпадних вода индустријских загађивача предвиђени су просторним и другим плановима локалних самоуправа узводног дела слива Западне Мораве. Те активности заштите вода су обавеза установљена националним законодавством и одговарајућим европским документима. Рокови за њихово извршење/имплементацију нису прецизно утврђени али се не могу одлагати

дуже од десет година, док се за нове привредне објекте мере заштите вода одмах примењују, у току израде пројектне документације и њене еколошке и урбанистичко-грађевинске сертификације.

Изградњом и пуштањем у саобраћај аутопута Београд-Јужни Јадран на деоници Прељина-Пожега, чији је коридор предмет посебног просторног плана, битно ће се поправити квалитет ваздуха и смањити бука у Овчарско-кабларској клисури.

На подручју Просторног плана ће се примењивати мере заштите животне средине утврђене просторним плановима града Чачка, општине Лучани и општине Пожега, а на заштићеном подручју Овчарско-кабларске клисуре и ППР за Овчар Бању на територији града Чачка, другим урбанистичким плановима (који буду донети) и овим Просторним планом.

На постојећем државном путу ће се на основу Плана управљања Пределом изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура” и сходно прописима који уређују заштиту природе, заштиту културних добара, управљање путевима, безбедност саобраћаја и транспорт опасне робе, утврдити и применити одговарајућа ограничења саобраћаја, уз изградњу улазних станица, којима ће се неповољни ефекти моторних возила на околину додатно смањити или елиминисати.

Водозахват на термалном изворишту у Овчар Бањи ће се санирати и користити док се не истражи ново извориште, утврде резерве термалне воде и изгради нови водозахват. За извориште ће се утврдити зоне санитарне заштите у складу са Законом о водама.

Прикупљање, одвођење и пречишћавање комуналних, других отпадних и атмосферских вода на заштићеном подручју, с обзиром на законску забрану испуштања отпадних вода свих категорија и типова и у свим ситуацијама без претходног пречишћавања до прописаних граничних вредности емисије и у складу са стандардима квалитета животне средине реципијента и посебан статус клисуре као природног и културног добра, подразумева обавезе:

- изградње канализационог система на подручју Овчар Бање, на територији града Чачка и општине Лучани и постројења за пречишћавање отпадних вода;
- изградње одговарајућих (водонепропусних) септичких јама, пражњење и одвожење њиховог садржаја за угоститељске, туристичке, привредне, верске и друге објекте, домаћинства и викендице (посебно у приобаљу акумулације Међувршје);
- изградње заједничких канализационих колектора и заједничких прописних септичких јама за групе домаћинстава и викендица које су неприступачне или тешко приступачне за цистерне.

Република Србија и јединице локалне самоуправе ће обезбедити инструменте финансијске подршке за изградњу и пражњење септичких јама домаћинстава и викендица на заштићеном подручју с обзиром да се одредбе Закона о водама, у вези испуштања отпадних вода, не односе стриктно на физичка лица која користе воду за пиће, сопствене и санитарне потребе и не подразумевају експлицитно обавезу изградње водонепропусних септичких јама.

Заштита од ерозије обезбедиће се кроз строги надзор над сечом и другим шумарским радовима у шумама сопственика, извођење планираних радова на природном и вештачком обнављању шума у државној својини, подстицај и подршку земљопоседника за пошумљавање пашњака и другог за пољопривреду неподесног земљишта, затрављивање и пошумљавање земљишта оштећеног грађевинским радовима.

Ради заштите водотока и извора од загађивања, од којих је велики број у функцији водоснабдевања, очувања плодности земљишта и очувања животињског света препоручује се ограничена и пажљива примена органских и минералних ђубрива и хемијских средстава у пољопривреди, санитарно безбедно складиштење стајског ђубрива и оцедних вода из објеката узгоја и силажа и пажљиво руковање бензином, дизел горивом и другим нафтним дериватима и забрањује прање возила и машина у водоточима. Управљач заштићеног подручја ће у сарадњи са надлежним службама локалних самоуправа организовати саветодавну подршку пољопривредницима у вези коришћења минералних ђубрива, пестицида, инсектицида, хербицида и нафтних деривата.

Конкретне мере заштите, односне мере за елиминисање или смањивање утицаја на животну средину приликом изградње објеката и уређења простора у оквиру планираних намена, утврдиће се у поступку израде пројектне документације, кроз студије утицаја на животну средину или на други начин утврђен у складу са законом. Кроз услове и мере заштите природе и културних добара, планирани радови и активности код којих је индикован значајнији неповољан утицај у домену квалитета вода и ваздуха, буке и отпада могу се оценити као сасвим неподесни са становишта циљева заштите природних или културних вредности или условно прихватљиви, уз јача ограничења и строже мере заштите.

За управљање ризиком од опасних материја на заштићеном подручју од значаја је примена Закона о транспорту опасне робе („Службени гласник РС”, број 104/16) и Правилника о начину транспорта опасног терета кроз заштићене зоне („Службени гласник РС”, број 75/15). Према закону, транспорт опасне робе кроз заштићену зону врши се уз поштовање прописаних ограничења.

За заштићено подручје ПИО „Овчарско-кабларска клисура”, сходно Закону о заштити од пожара, Туристичка организација Чачка донела је План заштите од пожара. На подручју је у периоду 2016-2017. године регистрован 21 пожар, са обухваћеном површином од десетак m^2 до 20 ha, при чему је у неколико случајева горела шума и ниско растиње на већој површини, а у осталим случајевима ниско растиње и трава. Планом су као зоне посебног ризика појаве пожара утврђени коридор железничке пруге, појасеви испод електроенергетских водова и поред путева, Овчар Бања и викенд насеља, манастирски комплекси и пољопривредне површине са спољне стране границе подручја. Одређена су четири места за узимање воде из акумулације „Међувршје” и водотока Западне Мораве на којима је потребно уредити водозахвате, идентификовани постојећи резервоари у вишим деловима подручја који се могу користити за узимање воде (на Овчару и код Шаничке чесме) и предвиђено постављање три нова надземна резервоара запремине 20 m^3 , утврђена места за осматрање и предвиђено постављање табли упозорења.

Од елемената животне средине на делу подручја Просторног плана обухваћеног границама ПИО „Овчарско-кабларска клисура” од значаја су мониторинг вода, ваздуха и буке. Сходно Закону о водама, за државни односно надзорни мониторинг вода, који обухвата запремину, водостаје и протицаје до степена значајног за еколошки потенцијал и параметре (биолошке, хемијске, физичко-хемијске и хидроморфолошке) еколошког потенцијала одговорна је Агенција за заштиту животне средине и неопходно је да се за водоакумулацију „Међувршје” такав мониторинг планира и спроведе једном у десет година с обзиром да се ради о великом водном телу/објекту у оквиру заштићеног подручја националног значаја. Препоручује се, такође, да Завод за јавно здравље Чачак прошири редовни годишњи мониторинг површинских вода на језеро „Међувршје” имајући у виду његов рекреативни значај за грађане Чачка. Управљач заштићеног подручја ће, у оквиру израде (десетогоришњег) програма управљања рибарским подручјем обезбедити услове за свеобухватне (биолошке, физичко-хемијске и микробиолошке) анализе водотока и акумулација, укључујући и муљ, у границама рибарског подручја. Корисници термалног изворишта Овчар Бање дужни су да обезбеде редовно праћење физичко-хемијских (једном месечно) и микробиолошких параметара (једном недељно) бањске воде, преко Завода за јавно здравље Чачак или друге акредитоване институције. За јавне чесме, изворе и водозахвате локалног водоснабдевања, управљач заштићеног подручја ће као саставни део плана управљања утврдити програм испитивања квалитета воде, односно санитарно-хигијенске исправности, који ће се реализовати уз финансијску подршку Републике Србије, локалне самоуправе и одговарајуће учешће корисника тих извора и водозахвата.

Редовни годишњи мониторинг ваздуха и буке који врши Завод за јавно здравље Чачак неопходно је проширити на најмање два места у Овчарско-кабларској клисури, уз финансијску подршку града Чачка и општине Лучани.

Мониторинг земљишта уређен је Законом о заштити земљишта („Службени гласник РС”, број 112/15) као обавеза државе и локалне самоуправе и његово успостављање треба да

допринесе заштити овог есенцијалног природног ресурса. Он ће се, такође, утврдити као један од задатака у плану управљања заштићеног подручја.

Просторним планом се препоручује доследна примена мера заштите животне средине прописаних законом, посебно мера које се односе на испуштање (емисију) загађујућих, опасних и штетних материја у воду и земљиште, одлагање и елиминацију отпада, антиерозионе и противпожарне заштите, рекултивацију и ремедијацију, како подстицајног тако и репресивног карактера. Утицај планиране изградње инфраструктурних, услужних, спортско-рекреативних, туристичких и других објеката, посебно утицај на воде, може се успешно контролисати наведеним мерама заштите животне средине и одговорном еколошком сертификацијом урбанистичке и пројектне документације.

4.5. Намена простора и биланс површина посебне намене

Употреба простора на подручју Просторног плана (површине око 97,53 km²) има следећу структуру⁹:

- Преовлађују шуме и шумско земљиште са око 62,06 km² (63,6 %);
- Травната и жбунаста вегетација са око 20,20 km² (20,7%); затим
- Пољопривредно земљиште око 10,80 km² (око 11,1 %); и
- Остало земљиште (изграђено, неплодне и водене површине, и влажна подручја) око 4,47 km² (4,6%).

Одредбе овог просторног плана не подразумевају значајније промене у начину коришћења земљишта, већ пре свега **промену режима коришћења** на подручју ПИО „Овчарско-кабларске клисуре”. Промене у билансу основне намене простора биће резултат пре свега изградње инфраструктурних система и објеката (Табела 5).

Планиране промене највише ће се одразити на шуме и шумско земљиште, с обзиром на њихову највећу заступљеност и то највећим делом ван зона заштите. Највећи инфраструктурни објекат је планирани ауто-пут (Београд-Јужни Јадран, Е-763) на подручју КО Паковраће (град Чачак) који је планиран ван подручја ПИО „Овчарско-кабларска клисура”, док су остале промене везане за унапређење инфраструктурне повезаности насеља и квалитета живљења.

Грађевинска подручја насеља/заселака приказана су као оријентационе просторне целине, које обухватају грађевинско земљиште и окућнице са обрадивим земљиштем. Планирана градња, осим изградње инфраструктурног коридора ауто-пута, ван слива акумулације, биће већим делом у оквиру постојећих граница грађевинског подручја насеља, а изградња саобраћајница вршиће се претежно на трасама постојећих локалних и некатегорисаних путева у виду реконструкције.

---

⁹ Извор: „Републички геодетски завод“. Основни извор информација за израду Карте основног земљишног покривача јесу SPOT 5 сателитски снимци резолуције 10 m из 2011. године.

Табела 5: Приказ биланса намене простора на подручју ПИО, „Овчарско –кабларска клисура“ и на подручју Просторног плана (у ha)

Година	Намена простора					Укупно
	Пољопривредно	Шумско	Травне, жбунасте и голети	Водно	Остало	
Зона I (1)						
2017.	0	4	0,4	0,6	0	5
2028.	0	4	0,4	0,6	0	
2028/2017	0	0	0	0	0	
Зона II (2)						
2017.	0	378	38	38	3	457
2028.	0	378	38	38	3	
2028/2017	0	0	0	0	0	
Зона III (3)						
2017.	0	1420	203,6	115,4	46	1817
2028.	0	1419	202,6	11,4	48	
2028/2017	0	-1	-1	0	+2	
Укупно на подручју ПИО (1+2+3)						
2017.	32	1802	242	154	49	2279
2028.	32	1801	241	154	51	
2028/2017	0	-1	-1	0	+2	
Ван подручја ПИО (4)						
2017.	1048	4404	1778	44	200	7474
2028.	1043	4394	1773	44	220	
2028/2017	-5,00	-10,00	-5,00	0	+20,00	
Укупно подручје Просторног плана (1+2+3+4)						
2017.	1080	6206	2020	198	249	9753
2028.	1075	6195	2014	198	271	
2028/2017	-5,00	-11,00	-6,00	0	+22,00	

Извор: Републички геодетски завод, 2017, стање 2011. година

IV ПРАВИЛА УПОТРЕБЕ ЗЕМЉИШТА, УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА

1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ЗОНЕ СА ПОСЕБНИМ РЕЖИМОМ ЗАШТИТЕ

1.1. Зоне заштите природних добара

Изградња и уређење подручја природних добара планираних за заштиту ће се третирати у складу са одредбама из дела III ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА, глава 1. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ И ПРЕДЕОНИХ ВРЕДНОСТИ, одељак 1.1. Заштита подручја Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура“.

1.2. Зоне заштите непокретних културних добара

Уређење простора утврђених непокретних културних добара и њихове заштићене околине, добара која уживају претходну заштиту и простора на којима су евидентирани или индиковане културне вредности третираће се у складу са одредбама из дела III ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА, глава 2. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА, одељак 2.1. Просторно културно-историјска целина „Овчарско-кабларски манастири“ и дела IV ПРАВИЛА УПОТРЕБЕ ЗЕМЉИШТА, УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА, глава 3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА У ОБУХВАТУ ДЕТАЉНЕ РАЗРАДЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.

2. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ПОВРШИНА ДРУГЕ НАМЕНЕ

2.1. Правила уређења за објекте туристичке намене

Правила уређења и изградње објеката туристичке намене на ПИО „Овчарско-кабларска клисура“, јесу:

- приоритет има адаптација/реконструкција постојећих кућа са окућницом и пратећим објектима (вајати, кошеви и др) и изградња нових објеката у функцији руралног и еко туризма;
- минимална површина грађевинске парцеле је 8,0 а;
- максимални индекс заузетости износи 40% и максимални индекс изграђености 0,4;
- грађевинска линија објекта је на минимум 5,0 m од регулационе линије, а најмања удаљеност од граница парцеле износи 2,5 m;
- препоручује се изградња два типа нових објеката у функцији руралног и еко туризма: „гостинске смештајне јединице“ као осавремењени облик вајата-колибе (површине око 40 m², са две просторије за смештај 2-4 особе, по могућности са засебним улазом и купатилом) и „еко куће“ (у виду малог пансиона, површине око 60 m², са три просторије за смештај 4-6 особа, обавезно са дневним боравком и купатилом);
- волумен и габарит објекта прилагодити условима окружења, водећи рачуна о очувању аутентичности предела у којем се објекат гради;
- примењени материјали за обраду фасаде морају бити природни и могу се применити: дрво, малтерисана фасада бојена у бело и камен;
- препоручује се четвороводан кров са нагибом до 35%. Препоручује се цреп за кровни покривач. Нарочито се препоручује употреба надстрешница у функцији наглашавања аутохтоне архитектуре. Испади стреха треба да буду најмање 1,0 m, због заштите објекта од падавина;
- максимални еркери и испади на објектима могу да буду до 1,20 m, на висини од минимум 3,0 m од терена. Уколико је еркер већи од ове димензије, усклађује се према грађевинској линији, односно граници парцеле;

- зидови подрумских етажа, сутерена или подзида који су видни, обрађују се облогом од камена. Није дозвољена употреба бетонских зидова као завршне облоге;
- максимална висина новог и реконструисаног објекта је 5,0 m (од коте приземља до слемена);
- кота приземља је највише 1m од коте терена;
- ограда грађевинске парцеле је дозвољено највише до 1,4 m висине, с тим што је ограда изнад висине од 0,9 m транспарентна;
- приступ парцели се обезбеђује директним излазом на јавни пут, или преко приватних пролаза или путем уговора о службености, минималне ширине пролаза 3,5 m; и
- паркирање и гаражирање возила обезбеђује се на сопственој грађевинској парцели (по правилу једно паркинг место на две смештајне јединице), изван површине јавног пута.

Додатна правила уређења и изградње објеката планинарског дома јесу:

- минимална површина грађевинске парцеле је 15,0 а;
- максимална висина новог и реконструисаног објекта је 12,0 m (од коте приземља до слемена);
- ограда грађевинске парцеле није дозвољено;
- приступ парцели се обезбеђује директним излазом на јавни пут; и
- паркирање и гаражирање возила обезбеђује се на сопственој грађевинској парцели изван површине јавног пута.

Препоручује се градња туристичких објеката уз поштовање принципа: интеграције еколошких и туристичке активности са комерцијалним пословањем, био-климатске архитектуре и еколошких критеријума са малим степеном утицаја на средину, коришћења обновљивих извора енергије и напредних техника градње које користе сунце за грејање и ветар за климатизацију и др.

3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА У ОБУХВАТУ ДЕТАЉНЕ РАЗРАДЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

3.1. Обухват и опис подручја детаљне разраде

Укупна површина обухвата подручја детаљне разраде је 44,71 ha, на подручју катастарске општине Дучаловићи на територији општине Лучани и катастарских општина Врнчани, Међувршје, Паковраће и Рошци на територији града Чачка, и приказана је на рефералним картама Просторног плана. Површина обухвата појединих целина приказана је на картама детаљне разраде. Уколико се јави неслагање пописа обухваћених катастарских парцела са стањем приказаним на картама, меродавна је ситуација приказана на рефералним картама, у размери 1:25000, и картама детаљне разраде, у размери 1:1000. Детаљном разрадом обухваћени су сви манастири Овчарско-кабларске клисуре – Сретење, Света Тројица, Благовештење, Никоље, Преображење, Успење, Јовање, Ваведење и Вазнесење – као и врх Овчара.

3.1.1. Манастир Сретење

Површина детаљне разраде Манастира Сретење износи 2,40 ha. Преломне тачке границе детаљне разраде (Карта детаљне разраде I, лист I.3.) су: **1.** 7436581.20, 4861557.53; **2.** 7436590.06, 4861681.92; **3.** 7436615.06, 4861679.54; **4.** 7436646.32, 4861633.25; **5.** 7436670.52, 4861618.36; **6.** 7436687.99, 4861597.49; **7.** 7436702.66, 4861554.41; **8.** 7436706.15, 4861528.32; **9.** 7436704.45, 4861514.29; **10.** 7436711.44, 4861465.53; **11.** 7436674.28, 4861447.84; **12.** 7436660.30, 4861450.99; **13.** 7436625.62, 4861463.24; **14.** 7436624.45, 4861465.54; **15.** 7436609.68, 4861469.21; **16.** 7436596.41, 4861473.33; **17.** 7436578.50, 4861479.43; **18.** 7436557.95, 4861487.45; **19.** 7436517.06, 4861505.48; **20.** 7436519.78, 4861511.65.

У обухвату детаљне разраде налазе се непокретности на територији КО Дучаловићи у општини Лучани, и то следеће катастарске парцеле: 16/2, 16/6, 17, 18, 20, 21/2, 21/3, 27, 28, 29, 31/4, 2148.

3.1.2. Манастир Свете Тројице

Површина детаљне разраде Манастира Свете Тројице износи 6,32 ha. Преломне тачке границе детаљне разраде (Карта детаљне разраде II, лист II.3.) су: **1.** 7436193.12, 4861270.30; **2.** 7436195.73, 4861215.91; **3.** 7436066.80, 4861110.24; **4.** 7436062.74, 4861105.90; **5.** 7436056.64, 4861100.38; **6.** 7436020.34, 4861091.23; **7.** 7436012.00, 4861086.65; **8.** 7435998.71, 4861057.33; **9.** 7435986.63, 4861043.03; **10.** 7435983.08, 4861034.94; **11.** 7435983.11, 4861034.04; **12.** 7435990.64, 4861020.26; **13.** 7435996.14, 4861017.11; **14.** 7435994.23, 4861014.07; **15.** 7435992.24, 4861011.75; **16.** 7435992.26, 4861009.75; **17.** 7435933.60, 4860979.02; **18.** 7435909.65, 4861013.78; **19.** 7435907.91, 4861052.84; **20.** 7435940.77, 4861105.27; **21.** 7435944.98, 4861103.58; **3a.** 7436015.06, 4861148.48.

У обухвату детаљне разраде налазе се непокретности на територији КО Дучаловићи у општини Лучани, и то следеће катастарске парцеле: 891/3, 891/4, 881, 16/3, 890, 888, 892, 887/3, 891/2, 889, 891/1, 887/2, 886, 884, 885, 2147.

3.1.3. Манастир Благовештење

Површина детаљне разраде Манастира Благовештење је 7,39 ha. Преломне тачке границе детаљне разраде (Карта детаљне разраде III, лист III.3.) су: **1.** 7434858.47, 4862028.34; **2.** 7434866.62, 4862040.37; **3.** 7434873.44, 4862051.65; **4.** 7434881.47, 4862052.22; **5.** 7434888.89, 4862047.72; **6.** 7434895.02, 4862043.35; **7.** 7434898.94, 4862039.35; **8.** 7434899.63, 4862037.29; **9.** 7434901.35, 4862016.70; **10.** 7434906.13, 4862001.59; **11.** 7434955.42, 4861922.71; **12.** 7434966.76, 4861916.69; **13.** 7435033.93, 4861910.94; **14.** 7435050.85, 4861911.01; **15.** 7434944.40, 4861707.49; **16.** 7434945.10, 4861699.50; **17.** 7434906.38, 4861698.70; **18.** 7434869.13, 4861703.78; **19.** 7434839.36, 4861707.84; **20.** 7434807.00, 4861712.25; **21.** 7434773.21, 4861718.38; **22.** 7434723.55, 4861727.39; **23.** 7434714.25, 4861729.91; **24.** 7434721.05, 4861736.46; **25.** 7434765.38, 4861775.46; **26.** 7434760.53, 4861881.78; **27.** 7434670.73, 4861875.38; **28.** 7434670.99, 4861917.54; **29.** 7434777.52, 4861936.61; **30.** 7434785.82, 4861967.37; **31.** 7434793.34, 4862008.60; **32.** 7434792.07, 4862018.63.

У обухвату детаљне разраде налазе се непокретности на територији КО Врнчани у граду Чачку, и то следеће катастарске парцеле: 1756/13, 1756/14, 1756/15, 1756/16, 1756/23, 1756/5, 1756/6, 2311, 2312, 2313/1, 2313/2, 2314, 2315, 2316/1, 2316/2, 2317, 2318, 2319, 2351/2.

3.1.4. Манастир Никоље

Површина детаљне разраде Манастира Никоље је 4,02 ha. Преломне тачке границе детаљне разраде (Карта детаљне разраде IV, лист IV.3.) су: **1.** 7436783.40, 4863407.32; **2.** 7436876.49, 4863375.12; **3.** 7436884.02, 4863372.51; **4.** 7436585.55, 4862991.14; **5.** 7436548.57, 4863018.83.

У обухвату детаљне разраде налазе се непокретности на територији КО Рошци у граду Чачку, и то следеће катастарске парцеле: 3130, 3132/1, 3144/2, 3177/1, 3178, 3179, 3180.

3.1.5. Манастир Преображење

Површина детаљне разраде Манастира Преображење је 2,41 ha. Преломне тачке границе детаљне разраде (Карта детаљне разраде V, лист V.3.) су: **1.** 7435840.61, 4862338.52; **2.** 7435842.23, 4862324.76; **3.** 7435857.51, 4862301.62; **4.** 7435875.94, 4862278.84; **5.** 7435884.02, 4862264.93; **6.** 7435906.17, 4862234.48; **7.** 7435886.95, 4862222.25; **8.** 7435813.77, 4862265.06;

9. 7435768.42, 4862303.51; **10.** 7435750.39, 4862310.24; **11.** 7435745.05, 4862301.76; **12.** 7435729.76, 4862295.35; **13.** 7435717.89, 4862305.07; **14.** 7435686.78, 4862328.31; **15.** 7435696.59, 4862339.43; **16.** 7435749.84, 4862399.80; **17.** 7435761.08, 4862414.66; **18.** 7435772.00, 4862429.58; **19.** 7435776.91, 4862436.40; **20.** 7435783.69, 4862445.07; **21.** 7435800.21, 4862468.74; **22.** 7435820.20, 4862496.51; **23.** 7435822.93, 4862501.33; **24.** 7435826.47, 4862506.94; **25.** 7435850.91, 4862468.84; **26.** 7435854.96, 4862433.44; **27.** 7435849.67, 4862373.01.

У обухвату детаљне разраде налазе се непокретности на територији КО Дучаловићи у општини Лучани, и то следеће катастарске парцеле: 11, 16/1, 16/4, 16/5, 29, 31/1.

3.1.6. Манастир Успења Пресвете Богородице

Површина детаљне разраде Манастир Успења Пресвете Богородице је 0,91 ха. Преломне тачке границе детаљне разраде Успења Пресвете Богородице (Карта детаљне разраде VI, лист VI.3.) су: **1.** 7437406.40, 4863224.13; **2.** 7437451.91, 4863230.39; **3.** 7437493.19, 4863233.84; **4.** 7437497.59, 4863235.78; **5.** 7437499.43, 4863231.59; **6.** 7437527.17, 4863248.15; **7.** 7437549.87, 4863279.35; **8.** 7437551.81, 4863289.46; **9.** 7437553.44, 4863297.28; **10.** 7437554.00, 4863298.18; **11.** 7437556.16, 4863301.72; **12.** 7437560.76, 4863306.83; **13.** 7437564.79, 4863309.64; **14.** 7437583.10, 4863322.56; **15.** 7437602.40, 4863331.06; **16.** 7437605.19, 4863332.82; **17.** 7437612.64, 4863339.81; **18.** 7437615.46, 4863336.86; **19.** 7437606.00, 4863327.91; **20.** 7437595.43, 4863316.19; **21.** 7437591.47, 4863309.69; **22.** 7437583.57, 4863295.02; **23.** 7437571.20, 4863265.95; **24.** 7437570.34, 4863265.37; **25.** 7437569.05, 4863265.10; **26.** 7437558.78, 4863263.82; **27.** 7437556.73, 4863242.10; **28.** 7437546.73, 4863226.02; **29.** 7437508.20, 4863198.54; **30.** 7437507.76, 4863198.29; **31.** 7437478.81, 4863182.08; **32.** 7437462.56, 4863165.50; **33.** 7437444.76, 4863176.17; **34.** 7437419.97, 4863180.14; **35.** 7437416.25, 4863180.14; **36.** 7437412.76, 4863180.68; **37.** 7437399.39, 4863187.08; **38.** 7437392.01, 4863197.95; **39.** 7437392.22, 4863202.22; **40.** 7437400.35, 4863220.27.

У обухвату детаљне разраде налазе се непокретности на територији КО Рошци у граду Чачку, и то следеће катастарске парцеле: 3144/1.

3.1.7. Манастир Јовање

Површина детаљне разраде Манастира Јовање је 1,49 ха. Преломне тачке границе детаљне разраде Манастир Јовање (Карта детаљне разраде VII, лист VII.3.) су: **1.** 7437744.27, 4863266.88; **2.** 7437762.96, 4863319.85; **3.** 7437762.07, 4863328.32; **4.** 7437751.13, 4863339.10; **5.** 7437756.69, 4863353.55; **6.** 7437762.36, 4863353.61; **7.** 7437766.62, 4863354.07; **8.** 7437827.99, 4863360.66; **9.** 7437865.82, 4863355.14; **10.** 7437901.35, 4863338.52; **11.** 7437835.57, 4863214.66; **12.** 7437773.91, 4863248.04; **13.** 7437771.24, 4863249.90; **14.** 7437761.09, 4863254.20; **15.** 7437757.77, 4863256.29; **16.** 7437751.83, 4863259.17.

У обухвату детаљне разраде налазе се непокретности на територији КО Рошци у граду Чачку, и то следеће катастарске парцеле: 3141/1, 3144/1, 3144/2.

3.1.8. Манастир Ваведење

Површина детаљне разраде Манастира Ваведење 9,52 ха. Преломне тачке границе детаљне разраде (Карта детаљне разраде VIII, лист VIII.3.) су: **1а.** 7440514.49, 4862479.60; **2а.** 7440499.50, 4862427.94; **3а.** 7439658.23, 4862604.23; **4а.** 7439663.24, 4862616.46; **5а.** 7439667.29, 4862628.67; **6а.** 7439674.09, 4862649.17; **7а.** 7439685.53, 4862684.45.

У обухвату детаљне разраде налазе се непокретности на територији КО Међувршје у граду Чачку, и то следеће катастарске парцеле: 461/1, 463, 466, 467/1; и КО Паковраће у граду Чачку и то: 1639, 355, 357.

3.1.9. Манастир Вазнесење

Површина детаљне разраде Манастира Вазнесење је 2,87 ha. Преломне тачке границе детаљне разраде (Карта детаљне разраде IX, лист IX.3.) су: **1.** 7437987.33, 4862620.21; **2.** 7438005.80, 4862611.31; **3.** 7438078.99, 4862594.00; **4.** 7438113.45, 4862586.57; **5.** 7438133.58, 4862585.56; **6.** 7438144.26, 4862581.99; **7.** 7438158.54, 4862562.14; **8.** 7438179.21, 4862545.22; **9.** 7438190.03, 4862521.30; **10.** 7438186.95, 4862510.29; **11.** 7438179.66, 4862506.90; **12.** 7438155.28, 4862510.70; **13.** 7438144.90, 4862505.63; **14.** 7438085.52, 4862476.11; **15.** 7437986.37, 4862426.92; **16.** 7437961.61, 4862445.99; **17.** 7437981.42, 4862493.52; **18.** 7437979.04, 4862522.90; **19.** 7437972.33, 4862535.37; **20.** 7437952.32, 4862554.44; **21.** 7437924.73, 4862622.65; **22.** 7437930.12, 4862632.86; **23.** 7437941.26, 4862649.84; **24.** 7437951.35, 4862639.17; **25.** 7437966.95, 4862636.51.

У обухвату детаљне разраде налазе се непокретности на територији КО Међувршје у граду Чачку, и то следеће катастарске парцеле: 281/2, 311, 306, 305/1, 281/1, 309.

3.1.10. Врх Овчара

Површина детаљне разраде на врху Овчара износи 7,38 ha. Преломне тачке границе детаљне разраде (Карта детаљне разраде X, лист X.3.) су: **1.** 7437382.24, 4861504.63; **2.** 7437354.62, 4861467.54; **3.** 7437330.32, 4861439.47; **4.** 7437319.07, 4861435.85; **5.** 7437308.95, 4861455.46; **6.** 7437302.74, 4861467.28; **7.** 7437229.52, 4861585.20; **8.** 7437210.86, 4861570.57; **9.** 7437190.19, 4861589.26; **10.** 7437190.19, 4861665.79; **11.** 7437248.01, 4861677.10; **12.** 7437470.64, 4861639.49; **13.** 7437512.48, 4861634.98; **14.** 7437509.00, 4861657.77; **15.** 7437512.28, 4861676.35; **16.** 7437516.45, 4861708.83; **17.** 7437568.65, 4861732.17; **18.** 7437609.96, 4861728.85; **19.** 7437648.27, 4861688.02; **20.** 7437662.28, 4861626.09; **21.** 7437658.00, 4861590.19; **22.** 7437656.26, 4861572.63; **23.** 7437568.72, 4861525.57.

У обухвату детаљне разраде налазе се непокретности на територији КО Дучаловићи у општини Лучани, и то следеће катастарске парцеле: 31/1, 31/2, 36/1, 36/3, 37/1, 37/3, 38/1, 38/4, 43/1, 44/1, 44/2, 44/3, 59/1, 59/2, 59/3, 59/4, 60/1, 60/2, 61/1, 61/2, 61/4, 74/10, 74/11, 74/5, 74/6, 74/7, 74/8, 74/9, 75/1, 84/1, 85/1, 85/2, 90/1, 106, 2169; и КО Међувршје у граду Чачку, и то следеће катастарске парцеле: 304, 305/1, 305/3.

3.2. Подела на карактеристичне целине

Подручје детаљне разраде подељено је на десет карактеристичних целина, чије су границе описане у делу IV глава 3. одељак 5.1. Обухват и опис подручја детаљне разраде и приказане на картама детаљне разраде, у размери 1:1000. Сваки од девет овчарско-кабларских манастира – Сретење, Света Тројица, Благовештење, Никоље, Преображење, Успење, Јовање, Ваведење и Вазнесење – са својим непосредним окружењем чини посебну целину, а десета целина је врх Овчара, са емисионом станицом и полетиштима за параглајдинг.

Овим поглављем утврђују се границе режима I и II степена заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”, преломним тачкама границе, пописом катастарских парцела и површином обухвата.

Табела 6: Подела на карактеристичне целине детаљне разраде, са зонама заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”

Ознака	Назив целине	Површина целине (ha)	I степен заштите (ha)	II степен заштите (ha)
I	Манастир Сретење	2,40	0,23	1,58
II	Манастир Свете Тројице	6,32	0,27	4,74
III	Манастир Благовештење	7,39	0,34	6,86
IV	Манастир Никоље	4,02	0,28	2,91
V	Манастир Преображење	2,41		2,37
VI	Манастир Успења Пресвете Богородице	0,91		0,91*
VII	Манастир Јовање	1,49		1,49*
VIII	Манастир Ваведење	9,52		4,87
IX	Манастир Вазнесење	2,87		2,87
X	Врх Овчара	7,38		
УКУПНО		44,71	1,12	28,6

* зона II заштите целине „Овчарско-кабларски манастири” око манастира Успења Пресвете Богородице и Јовања шира је од наведених целина обухваћених детаљном разрадом и има површину од 40,46 ha.

3.2.1. Манастир Сретење

У границама ове целине налазе се порта и економија манастира Сретење и њихово непосредно окружење које, највећим делом, чини манастирска шума. Целина обухвата подручја са заштитним режимом I и II степена и део подручја са режимом III степена заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”. Целина манастира Сретење налази се у режиму II степена заштите природе и у утврђеном подручју бање „Овчар Бања“.

Зона I заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”, површине 0,23 ha, обухвата манастирску порту. Преломне тачке границе зоне I заштите (Карта детаљне разраде I, лист I.3.) су: **1.** 7436635.18, 4861583.78; **2.** 7436635.68, 4861597.69; **3.** 7436635.56, 4861605.69; **4.** 7436659.14, 4861609.97; **5.** 7436657.73, 4861612.90; **6.** 7436662.28, 4861614.92; **7.** 7436673.84, 4861595.51; **8.** 7436677.56, 4861594.98; **9.** 7436684.91, 4861577.13; **10.** 7436684.64, 4861576.48; **11.** 7436678.93, 4861574.13; **12.** 7436680.03, 4861569.17; **13.** 7436681.13, 4861564.44; **14.** 7436681.88, 4861554.95; **15.** 7436673.18, 4861552.50; **16.** 7436666.62, 4861550.77; **17.** 7436661.85, 4861548.70; **18.** 7436661.05, 4861548.10; **19.** 7436655.02, 4861545.04; **20.** 7436650.68, 4861552.15; **21.** 7436645.28, 4861557.84; **22.** 7436644.58, 4861557.86; **23.** 7436643.50, 4861556.83; **24.** 7436641.65, 4861558.88; **25.** 7436639.98, 4861564.64; **26.** 7436637.63, 4861571.24; **27.** 7436638.57, 4861572.06.

У обухвату зоне I заштите налазе се непокретности на територији КО Дучаловићи у општини Лучани, и то следеће катастарске парцеле: 16/2, 20, 18, 31/4, 29.

Зона II заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”, површине 1,58 ha, обухвата манастирску економију и непосредно окружење. Преломне тачке границе зоне II заштите (Карта детаљне разраде I, лист I.3.) су: **1.** 7436581.20, 4861557.53; **2.** 7436590.06, 4861681.92; **3.** 7436615.06, 4861679.54; **4.** 7436646.32, 4861633.25; **5.** 7436670.52, 4861618.36; **6.** 7436687.99, 4861597.49; **7.** 7436702.66, 4861554.41; **8.** 7436706.15, 4861528.32; **9.** 7436704.45, 4861514.29; **10.** 7436711.44, 4861465.53; **11.** 7436674.28, 4861447.84; **12.** 7436660.30, 4861450.99; **12a.** 7436649.51, 4861481.16. У обухвату зоне II заштите налазе се непокретности на територији КО Дучаловићи у општини Лучани, и то следеће катастарске парцеле: 16/2, 16/6, 17, 18, 20, 21/2, 27, 28, 29, 31/4, 2148.

3.2.2. Манастир Свете Тројице

У границама ове целине налазе се порта и економија манастира Свете Тројице и њихово непосредно окружење које, највећим делом, чини манастирска шума. Целина обухвата подручја са заштитним режимом I и II степена и део подручја са режимом III степена заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”. Целина манастира Свете Тројице налази се у режиму III степена заштите природе и у утврђеном подручју бање „Овчар Бања“.

Зона I заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”, површине 0,27 ха, обухвата манастирску порту. Преломне тачке границе зоне I заштите (Карта детаљне разраде II, лист II.3.) су: **1.** 7436059.94, 4861212.87; **2.** 7436068.75, 4861213.62; **3.** 7436068.32, 4861221.28; **4.** 7436074.68, 4861219.08; **5.** 7436079.71, 4861224.58; **6.** 7436095.44, 4861219.62; **7.** 7436113.44, 4861218.98; **8.** 7436118.01, 4861210.76; **9.** 7436119.41, 4861198.18; **10.** 7436112.92, 4861177.68; **11.** 7436105.32, 4861162.90; **12.** 7436091.47, 4861166.38; **13.** 7436074.72, 4861171.92; **14.** 7436063.15, 4861181.03; **15.** 7436062.23, 4861185.82. У обухвату зоне I заштите налазе се непокретности на територији КО Дучаловићи у општини Лучани, и то следеће катастарске парцеле: 890, 888, 891/2, 887/2, 884.

Зона II заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”, површине 4,74 ха, обухвата манастирску економију и непосредно окружење. Преломне тачке границе зоне II заштите (Карта детаљне разраде II, лист II.3.) су: **1.** 7436193.12, 4861270.30; **2.** 7436195.73, 4861215.91; **3.** 7436066.80, 4861110.24; **3a.** 7436015.06, 4861148.48.

У обухвату зоне II заштите налазе се непокретности на територији КО Дучаловићи у општини Лучани, и то следеће катастарске парцеле: 891/3, 891/4, 16/3, 890, 888, 892, 891/2, 889, 891/1, 887/2, 884.

3.2.3. Манастир Благовештење

У границама ове целине налазе се порта и економија манастира Благовештење и њихово непосредно окружење које, највећим делом, чини манастирска шума, затим црква Светог Илије – Илиње, за коју се претпоставља да је раније била метох манастира Благовештење. Целина обухвата подручја са заштитним режимом I и II степена и део подручја са режимом III степена заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”. Целина манастира Благовештење налази се у режиму III степена заштите природе и у утврђеном подручју бање „Овчар Бања“.

Зона I заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”, површине 0,34 ха, обухвата манастирску порту. Преломне тачке границе зоне I заштите (Карта детаљне разраде III, лист III.3.) су: **1.** 7434905.45, 4861739.90; **2.** 7434897.40, 4861748.56; **3.** 7434901.48, 4861752.35; **4.** 7434903.91, 4861749.62; **5.** 7434933.38, 4861775.84; **6.** 7434932.78, 4861780.15; **7.** 7434939.86, 4861786.18; **8.** 7434943.27, 4861783.86; **9.** 7434944.78, 4861787.28; **10.** 7434952.88, 4861783.89; **11.** 7434953.44, 4861785.20; **12.** 7434958.92, 4861782.81; **13.** 7434962.81, 4861784.48; **14.** 7434966.70, 4861790.44; **15.** 7434980.76, 4861809.87; **16.** 7434988.60, 4861802.96; **17.** 7434908.17, 4861719.79; **18.** 7434909.99, 4861726.21; **19.** 7434908.66, 4861736.04.

У обухвату зоне I заштите налазе се непокретности на територији КО Врнчани у граду Чачку, и то следеће катастарске парцеле: 1756/6, 2317, 2318.

Зона II заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”, површине 6,86 ха, обухвата манастирску економију и непосредно окружење, укључујући и цркву Светог Илије – Илиње. Преломне тачке границе зоне II заштите (Карта детаљне разраде III, лист III.3.) су: **1.** 7434858.47, 4862028.34; **2.** 7434866.62, 4862040.37; **3.** 7434873.44, 4862051.65; **4.** 7434881.47, 4862052.22; **5.** 7434888.89, 4862047.72; **6.** 7434895.02, 4862043.35; **7.** 7434898.94, 4862039.35; **8.** 7434899.63, 4862037.29; **9.** 7434901.35, 4862016.70; **10.** 7434906.13, 4862001.59; **11.** 7434955.42, 4861922.71; **12.** 7434966.76, 4861916.69; **13.** 7435033.93, 4861910.94; **14.** 7435050.85, 4861911.01; **15.** 7434944.40, 4861707.49; **15a.** 7434906.90, 4861706.71; **16a.**

7434870.21, 4861711.70; **17a.** 7434840.44, 4861715.76; **18a.** 7434808.25, 4861720.15; **19a.** 7434774.64, 4861726.25; **20a.** 7434725.40, 4861735.18.

У обухвату зоне II заштите налазе се непокретности на територији КО Врнчани у граду Чачку, и то следеће катастарске парцеле: 1756/13, 1756/14, 1756/15, 1756/16, 1756/23, 1756/5, 1756/6, 2311, 2312, 2313/1, 2313/2, 2314, 2315, 2316/1, 2316/2, 2317, 2318, 2319, 2351/2.

3.2.4. Манастир Никоље

У границама ове целине налазе се порта и економија манастира Никоље и њихово непосредно окружење, између општинског пута ОП 123-24 и леве обале Западне Мораве, као и планинарски дом. Целина обухвата подручја са заштитним режимом I и II степена и део подручја са режимом III степена заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”. Целина манастира Никоље налази се у режимима II и III степена заштите природе и у утврђеном подручју бање „Овчар Бања“.

Зона I заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”, површине 0,28 ha, обухвата манастирску порту. Преломне тачке границе зоне I заштите (Карта детаљне разраде IV, лист IV.3.) су: **1.** 7436628.58, 4863079.16; **2.** 7436627.01, 4863083.70; **3.** 7436625.70, 4863084.74; **4.** 7436634.35, 4863090.26; **5.** 7436637.58, 4863097.62; **6.** 7436635.67, 4863101.85; **7.** 7436652.13, 4863118.88; **8.** 7436648.49, 4863122.39; **9.** 7436652.58, 4863126.61; **10.** 7436656.61, 4863125.97; **11.** 7436668.19, 4863138.85; **12.** 7436681.11, 4863154.31; **13.** 7436692.02, 4863147.61; **14.** 7436706.83, 4863139.42; **15.** 7436709.58, 4863137.18; **16.** 7436693.62, 4863117.49; **17.** 7436690.73, 4863119.92; **18.** 7436669.07, 4863092.67; **19.** 7436658.36, 4863080.22; **20.** 7436645.07, 4863066.22.

У обухвату зоне I заштите налазе се непокретности на територији КО Рошци у граду Чачку, и то следеће катастарске парцеле: 3130, 3144/2, 3177/1.

Зона II заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”, површине 2,91 ha, обухвата манастирску економију и непосредно окружење. Преломне тачке границе зоне II заштите (Карта детаљне разраде IV, лист IV.3.) су: **1a.** 7436859.62, 4863380.95; **2a.** 7436850.16, 4863336.01; **3a.** 7436841.78, 4863294.45; **4a.** 7436793.79, 4863222.15; **5a.** 7436767.02, 4863186.69; **6a.** 7436715.36, 4863132.80; **7a.** 7436704.53, 4863119.31; **8a.** 7436668.21, 4863082.26; **20.** 7436645.07, 4863066.22; **9a.** 7436571.75, 4863001.47; **5.** 7436637.58, 4863097.62; **1.** 7436628.58, 4863079.16.

У обухвату зоне II заштите налазе се непокретности на територији КО Рошци у граду Чачку, и то следеће катастарске парцеле: 3130, 3132/1, 3144/2, 3177/1, 3178, 3179, 3180.

3.2.5. Манастир Преображење

У границама ове целине налази се порта манастира Преображење и њено непосредно окружење, које са северозападне стране тангира државни пут IB реда бр. 23. Целина обухвата подручје са заштитним режимом II степена заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”. Целина манастира Преображење налази се у режиму III степена заштите природе и у утврђеном подручју бање „Овчар Бања“.

Зона II заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”, површине 2,37 ha, обухвата манастирску порту и непосредно окружење. Преломне тачке границе зоне II заштите (Карта детаљне разраде V, лист V.3.) су: **1.** 7435840.61, 4862338.52; **2.** 7435842.23, 4862324.76; **3.** 7435857.51, 4862301.62; **4.** 7435875.94, 4862278.84; **5.** 7435884.02, 4862264.93; **6.** 7435906.17, 4862234.48; **7.** 7435886.95, 4862222.25; **8.** 7435813.77, 4862265.06; **9.** 7435768.42, 4862303.51; **10.** 7435750.39, 4862310.24; **11.** 7435745.05, 4862301.76; **12.** 7435729.76, 4862295.35; **13.** 7435717.89, 4862305.07; **13a.** 7435687.76, 4862327.54; **24a.** 7435827.21, 4862506.32; **24.** 7435826.47, 4862506.94; **25.** 7435850.91, 4862468.84; **26.** 7435854.96, 4862433.44; **27.** 7435849.67, 4862373.01.

У обухвату зоне II заштите налазе се непокретности на територији КО Дучаловићи у општини Лучани, и то следеће катастарске парцеле: 16/1, 16/4, 16/5, 29, 31/1.

3.2.6. Манастир Успења Пресвете Богородице

У границама ове целине налази се порта манастира Успења Пресвете Богородице и њено непосредно окружење. Целина се налази у подручју са заштитним режимом II степена заштите целине „Овчарско-кабларски манастири” и II степена заштите природе.

Зона II заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”, површине 40,46 ha, шири је од ове целине обухваћене детаљном разрадом и обухвата највећи део укљештеног меандра, укључујући и манастир Јовање. Преломне тачке границе зоне II заштите (Карта детаљне разраде VI, лист VI.3.) су: **1.** 7437689.32, 4864078.25; **2.** 7437748.30, 4864087.77; **3.** 7437558.66, 4863904.02; **4.** 7437565.88, 4863912.35; **5.** 7437602.76, 4863956.59; **6.** 7437642.39, 4864034.95.

У обухвату зоне II заштите налазе се непокретности на територији КО Рошци у граду Чачку, и то следеће катастарске парцеле: 3141/1, 3141/3, 3141/4, 3141/5, 3144/1, 3144/10, 3144/11, 3144/12, 3144/13, 3144/15, 3144/16, 3144/17, 3144/18, 3144/2, 3144/7, 3144/8, 3144/9.

3.2.7. Манастир Јовање

У границама ове целине налазе се порта и економија манастира Јовање и њихово непосредно окружење. Целина се налази у подручју са заштитним режимом II степена заштите целине „Овчарско-кабларски манастири” и II степена заштите природе.

Зона II заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”, површине 40,46 ha, шири је од ове целине обухваћене детаљном разрадом и обухвата највећи део укљештеног меандра, укључујући и манастир Успења Пресвете Богородице и описана је у делу IV глава 3. одељак 3.2, пододељак 3.2.6. Манастир Успења Пресвете Богородице.

3.2.8. Манастир Ваведење

У границама ове целине налазе се порта и економија манастира Ваведење и њихово непосредно окружење, између државног пута IB реда бр. 23 и десне обале Западне Мораве. Целина обухвата подручја са заштитним режимом II степена и део подручја са режимом III степена заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”. Целина манастира Ваведење налази се у режиму III степена заштите природе.

Зона II заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”, површине 4,87 ha, обухвата манастирску порту и економију и непосредно окружење. Преломне тачке границе зоне II заштите (Карта детаљне разраде VIII, лист VIII.3.) су: **1.** 7439888.84, 4862624.11; **2.** 7439979.78, 4862616.20; **3.** 7440009.64, 4862610.61; **4.** 7440031.45, 4862611.02; **5.** 7440114.61, 4862589.68; **6.** 7440230.46, 4862542.75; **7.** 7440290.18, 4862526.15; **8.** 7440301.06, 4862523.13; **9.** 7440349.31, 4862509.72; **10.** 7440459.30, 4862472.48; **11.** 7440506.93, 4862453.14; **12.** 7440504.76, 4862445.12; **13.** 7440417.60, 4862475.69; **14.** 7440273.19, 4862453.92; **15.** 7440242.84, 4862460.18; **16.** 7440235.15, 4862462.95; **17.** 7440218.98, 4862460.08; **18.** 7440213.95, 4862458.32; **19.** 7440200.12, 4862463.59; **20.** 7440195.65, 4862462.83; **21.** 7440177.85, 4862467.19; **22.** 7440169.49, 4862472.26; **23.** 7440160.14, 4862477.02; **24.** 7440150.82, 4862484.87; **25.** 7440136.05, 4862494.00; **26.** 7440135.16, 4862497.31; **27.** 7440127.93, 4862499.50; **28.** 7440098.29, 4862513.22; **29.** 7440078.94, 4862522.73; **30.** 7440046.79, 4862539.59; **31.** 7440005.73, 4862549.08; **32.** 7439967.36, 4862554.16; **33.** 7439873.39, 4862558.95; **34.** 7439817.10, 4862564.05; **35.** 7439768.83, 4862581.28; **36.** 7439724.86, 4862599.95; **5a.** 7439667.29, 4862628.67; **6a.** 7439674.09, 4862649.17; **37.** 7439711.09, 4862642.67; **38.** 7439748.03, 4862636.49.

У обухвату зоне II заштите целине „Овчарско-кабларски манастири” налазе се непокретности на територији КО Међувршје у граду Чачку, и то следеће катастарске парцеле: 461/1, 463, 466, 467/1; и КО Паковраће у граду Чачку и то: 1639, 355, 357.

3.2.9. Манастир Вазнесење

У границама ове целине налазе се порта и економија манастира Вазнесење и њихово непосредно окружење. Целина обухвата подручја са заштитним режимом II степена целине „Овчарско-кабларски манастири”. Целина манастира Вазнесење налази се у режиму III степена заштите природе.

Површина зоне II заштите целине „Овчарско-кабларски манастири”, преломне тачке њене границе и катастарске парцеле у обухвату подударају се са истима за детаљну разраду, датим у делу IV глава 3. одељак 3.1, пододељак 3.1.9. Манастир Вазнесење.

3.2.10. Врх Овчара

У границама ове целине на самом врху планине, налазе се емисиона станица „Овчар“ ЛП „Емисиона техника и везе“ и полетиште за параглајдинг. Целина се налази у заштитном режиму III степена целине „Овчарско-кабларски манастири”, а њен западни део у утврђеном подручју бање „Овчар Бања“. Врх Овчара обухвата део подручја са режимом II и III степена заштите ПИО „Овчарско-кабларска клисура“.

3.3. Планирана намена простора и врста и намена објеката

На подручју обухваћеном детаљном разрадом основна претежна намена простора у девет од десет целина (изузев у целини 10. „Врх Овчара“) су верски објекти и комплекси манастира. У ову основну претежну намену спадају детаљне намене *манастирска порта* и *манастирска економија*. У оквиру детаљне намене *манастирска порта* налазе се храмови, звоници и манастирски конаци – стамбени објекти са пратећим помоћним објектима, а у детаљну намену *манастирска економија* спадају економски и пољопривредни објекти и површине манастира. Све дозвољене интервенције у оквиру манастирских комплекса дефинисане су мерама заштите природних вредности и непокретних културних добара, у одељцима „1.1. Заштита подручја Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура“ главе 1. и „2.1. Просторно културно-историјска целина „Овчарско-кабларски манастири“ главе 2, у делу III ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА.

Највећи део непосредног окружења манастира (порти и економија) чине *манастирске шуме*, у којима није дозвољена никаква изградња. Правила уређења и газдовања шумама дата су у делу III, глава 4, одељак 4.1, пододељак 4.1.2. „Заштита и коришћење шума и шумског земљишта и развој ловства“.

У границама целине III „Манастир Благовештење“, налази се месно *гробље* у Овчар Бањи.

У границама целине 10. „Врх Овчара“ заступљене су детаљне намене *инфраструктурне површине и објекти* (емисиона станица „Овчар“) и *спорт* (два узлетишта за параглајдинг). Намена *спорт* заступљена је и у целини IV „Манастир Никоље“, у којој се налази планинарски дом.

Све планиране детаљне намене приказане су на картама детаљне разраде број I.2-X.2.

Табела 7: Приказ биланса намена простора на подручју детаљне разраде (ha)

	Манастирска порга	Манастирска економија	Манастирска шума	Саобраћајне површине	Саобр. површ. – заштитно зеленило	Остало зеленило	Инфраструктура	Гробље	Спорт	Водно земљиште	УКУПНО
I Манастир Сретење											
1-пост.	0,23	0,77	1,20	0,20							2,40
2-план.	0,23	0,77	1,12	0,11	0,04						2,40
1/2	0	0	-0,08	-0,09	0,04						
II Манастир Свете Тројице											
1-пост.	0,27	2,20	3,75	0,10							6,32
2-план.	0,27	2,20	3,50	0,21	0,14						6,32
1/2	0	0	-0,25	0,11	0,14						
III Манастир Благовештење											
1-пост.	0,47	0,90	5,19	0,52	0,01	0,18	0,03	0,08			7,39
2-план.	0,47	0,88	5,28	0,41	0,01	0,17	0,03	0,07			7,39
1/2	0	-0,02	0,09	-0,11	0	-0,01	0	-0,01			
IV Манастир Никоље											
1-пост.	0,28	0,95		0,28	1,09	0,56			0,03	0,83	4,02
2-план.	0,28	1,03		0,30	0,90	0,54			0,03	0,94	4,02
1/2	0	0,08		0,02	-0,19	-0,02			0	0,11	
V Манастир Преображење											
1-пост.	0,17		1,22	0,32	0,22	0,49					2,41
2-план.	0,17		1,61	0,32	0,29	0,49					2,41
1/2	0		0,39	0	0,07	0					
VI Манастир Успења Пресвете Богородице											
1-пост.	0,75		0,05	0,10							0,91
2-план.	0,75		0,01	0,10	0,03						0,91
1/2	0		-0,04	0	0,03						
VII Манастир Јовање											
1-пост.	0,18	0,38	0,21	0,07		0,15				0,49	1,49
2-план.	0,18	0,38	0,19	0,07	0,01	0,15				0,51	1,49
1/2	0	0	-0,02	0	0,01	0				0,02	
VIII Манастир Ваведење											
1-пост.	0,24	4,39		0,85	1,60					2,44	9,52
2-план.	0,28	3,90		1,18	1,46	0,09				2,61	9,52
1/2	0,04	-0,49		0,33	-0,14	0,09				0,17	
IX Манастир Вазнесење											
1-пост.	0,81	0,38	1,24	0,26	0,10	0,11					2,87
2-план.	0,81	0,38	1,04	0,24	0,12	0,11					2,87
1/2	0	0	-0,2	-0,02	0,02	0					
X Врх Овчара											
1-пост.			0,61	0,10		6,20	0,47				7,38
2-план.			0,50	0,24	0,41	4,84	0,46		0,91		7,38
1/2			-0,11	0,14	0,41	-1,36	-0,01		0,91		
УКУПНО											
1-пост.	3,42	9,97	13,47	2,81	3,01	7,70	0,49	0,08	0,03	3,76	44,71
2-план.	3,46	9,54	13,26	3,16	3,40	6,39	0,49	0,08	0,94	4,07	44,71
1/2	0,04	-0,43	-0,21	0,35	0,39	-1,31	0	0	0,91	0,31	

3.4. Урбанистички услови за површине и објекте јавне намене

Површине и објекти јавне намене у обухвату детаљне разраде су: саобраћајне површине, инфраструктурне површине и објекти, месно гробље (Овчар Бања) као и спорско-рекреативне површине и објекти (узлетишта за параглајдинг и планинарски дом).

Табела 8: Попис парцела за јавне намене

I Манастир Срећење	
саобраћајне површине	КО Дучаловићи, делови катастарских парцела број: 16/6, 17, 20, 21/2, 21/3, 27, 31/4, 2148
II Манастир Свете Тројице	
саобраћајне површине	КО Дучаловићи, делови катастарских парцела број: 881, 884, 885, 886, 887/1, 887/2, 887/3, 890, 891/2, 892, 2147
III Манастир Благовештење	
саобраћајне површине	КО Врнчани, делови катастарских парцела број: 1756/5, 1756/14, 1756/15, 1756/16, 1756/23, 2313/1, 2313/2, 2314, 2315, 2317, 2319
гробље	КО Врнчани, делови катастарских парцела број: 1756/5, 1756/23, 2312, 2313/1, 2313/2
инфраструктурне површине и објекти	КО Врнчани, део катастарске парцеле број: 1756/16
IV Манастир Никоље	
саобраћајне површине	КО Рошци, део катастарске парцеле број: 3177/1
водно земљиште	КО Рошци, део катастарске парцеле број: 3144/2
V Манастир Преображење	
саобраћајне површине	КО Дучаловићи, делови катастарских парцела број: 11, 16/1, 16/4, 29, 31/1
VI Манастир Успења Пресвете Богородице	
саобраћајне површине	КО Рошци, део катастарске парцеле број: 3144/1
VII Манастир Јовање	
саобраћајне површине	КО Рошци, делови катастарских парцела број: 3141/1, 3144/1
водно земљиште	КО Рошци, део катастарске парцеле број: 3144/2
VIII Манастир Ваведeње	
саобраћајне површине	КО Паковраће, цела катастарска парцела број: 355 КО Паковраће, део катастарске парцеле број: 357 КО Међувршје, делови катастарских парцела број: 461/1, 463, 467/1
водно земљиште	КО Паковраће, део катастарске парцеле број: 1639 КО Међувршје, део катастарске парцеле број: 466
IX Манастир Вазнесење	
саобраћајне површине	КО Међувршје, делови катастарских парцела број: 281/1, 305/1, 306, 309, 311
X Врх Овчара	
саобраћајне површине	КО Дучаловићи, делови катастарских парцела број: 31/2, 36/1, 36/3, 37/1, 44/1, 44/2, 44/3, 59/1, 59/2, 60/1, 61/1, 74/5, 74/6, 74/7, 74/8, 74/9, 74/10, 74/11, 75/1, 84/1, 85/2, 90/1, 106, 2169
инфраструктурне површине и објекти	КО Дучаловићи, делови катастарских парцела број: 74/10, 74/11, 85/2 КО Међувршје, цела катастарска парцела број: 305/3 КО Међувршје, део катастарске парцеле број: 304
спорт	КО Дучаловићи, делови катастарских парцела број: 31/1, 31/2, 37/1, 84/1, 85/2, 90/1, 106 КО Међувршје, део катастарске парцеле број: 305/1

3.4.1. Саобраћајне површине

Кроз подручје Просторног плана пролази државни пут IB реда бр. 23, који је окосница саобраћајних веза са окружењем. Од целина детаљне разраде директан приступ на овај државни пут имају само целина V „Манастир Преображење“, целина VIII „Манастир

Ваведење“ и целина IX „Манастир Вазнесење“. Остале целине су са широм путном мрежом повезане преко постојећих општинских и некатегорисаних путева из залеђа.

Детаљном разрадом нису ближе дефинисани услови обезбеђења алтернативног приступа са акваторије манастирима Ваведење, Никоље, Јовање и Успење, за шта постоји могућност постављањем пристана за адекватна пловила, што ће бити предмет посебне студије и пројекта.

Приступ Манастиру Сретење остварен је земљаним путем са јужне стране Овчара. Планира се проширење и реконструкција постојећег приступног пута у самој зони испред манастира на ширину од 5,5 m коловоза. У оквиру регулације пута планирано је формирање подужног паркирања за путничке аутомобиле као и могућност окретања испред самог улаза у манастир.

До манастира Свете Тројице се долази са јужне стране Овчара (из правца Паковраће - Марковица) приступним путем кроз насеље Дучаловићи која у постојећем стању има ширину од 3 m до 3,5 m. Планира се рехабилитација постојећег пута у границама постојеће регулације, уз формирање, где год за то има простора, површина за мимоилажење возила. Планом је предвиђено уређење површине за паркирање путничких аутомобила испред самог улаза у манастир (капацитета најмање 7 паркинг места), као и уређење паркинга за путничке аутомобиле и аутобусе на делу катастарске парцеле број 881 КО Дучаловићи.

Манастир Благовештење се налази у Овчар Бањи те се приступ њему надовезује на уличну мрежу Овчар Бање. Планира се проширење саобраћајнице (Улица број 8 према важећем ППР за Овчар Бању на територији града Чачка) са 4 m на ширину од 5,5 m коловоза до Манастира Благовештење. На крају предметне саобраћајнице могућ је улаз за путничка возила на паркинг простор у оквиру манастирског комплекса, који је могуће формирати на катастарској парцели 2317 КО Врнчани.

Планира се рехабилитација постојећег земљаног пута до локалног гробља, уз формирање окретнице и проширења коловоза где је то могуће. Постојећа интерна пешачка стаза која од гробља води до цркве Светог Илије – Илиња, задржава се уз рехабилитацију и уређење. Планира се реконструкција приступног пута до Илиња, уз уређење површине за паркирање два-четири путничка аутомобила.

Манастир Никоље и планинарски дом ПД „Каблар“ повезани су са Овчар Бањом и са осталом путном мрежом у ширем окружењу ОП 123-24, који се налази у коридору старе пруге уског колосека, и пролази целом дужином просторне целине.

Планира се реконструкција овог општинског пута на законом прописану ширину коловоза (возних трака) од 2 - 2,75 m уз формирање подужног паркирања за путничке аутомобиле у смеру од Овчар Бање. Паркирање за путничке аутомобиле је планирано и уз приступ главном улазу у манастир, док је простор за паркирање, односно окретање аутобуса могућ непосредно уз планинарски дом.

Приступ манастиру Преображење је остварен постојећим земљаним путем који се на ДП ИБ реда бр. 23 прикључује на оријентационој стационажи од km 105+850.

Планира се реконструкција постојећег приступног пута тако да, уз савремени коловозни застор, има и законом прописану ширину која омогућава несметано двосмерно кретање возила. Планом је такође предвиђено уређење површина за паркирање путничких аутомобила и аутобуса, као и површина за несметано окретање возила. На предвиђеним површинама је могуће остварити једновремено паркирање најмање 23 путничка аутомобила и 3 аутобуса.

Постојећа пешачка стаза, која се од манастира Преображење пење према манастиру Сретење се, уз уређење, задржава.

Колски приступ манастиру је остварен земљаним путевима до општинског пута број 123-24, преко којег је повезан са једне стране са Овчар Бањом, односно са Чачком са друге.

Планира се рехабилитација постојећег приступног пута према манастиру Успење, са уређењем проширења за мимоилажење возила на локацијама постојећих видиковаца. Испред самог улаза у манастир могуће је уредити површину за паркирање за 6-7 путничких

аутомобила. На рачвању постојећих приступних путева према Манастиру Јовање и Манастиру Успење, планом је предвиђено уређење површине за паркирање и окретање аутобуса.

Манастир Јовање се, као и манастир Успење, налази на левој обали Западне Мораве и нема директан приступ на државни пут IB реда бр. 23, а приступ до ОП 123-24 је једним делом заједнички за та два манастира.

Планира се реконструкција приступног пута према манастиру Јовање тако да има ширину коловоза 2 - 2,75 m са окретницом испред улаза у манастир и уређење површине за паркирање најмање 10 путничких аутомобила.

Манастир Ваведење се налази непосредно уз ДП IB реда бр. 23, а колски приступ је остварен интерном саобраћајницом која пролази кроз економију манастира. Постојећи прикључак интерне саобраћајнице је на оријентационој стационожи државног пута од km 98+744 (у складу са актуелним референтним системом државних путева Републике Србије) и врло је неуслован. Главни приступ манастиру се остварује пешачким кретањима. Наиме, на удаљености од око педесетак метара од улаза, у смеру према Чачку, на државном путу се налазе проширења која посетиоци користе за паркирање својих возила, а онда крећући се уз ивицу коловоза, долазе до манастира. Овакав приступ је изузетно небезбедан за све учеснике у саобраћају.

Планским решењем је предвиђено уређење површине за паркирање на простору између државног пута и реке источно од манастира. Уређење површине за паркирање путничких аутомобила и туристичких аутобуса подразумева нови прикључак на државни пут, на оријентационој стационожи km 98+316. Са планираног паркинга, приступ манастиру биће остварен кратком пешачком комуникацијом у дужини од око 50m. Да би се безбедност саобраћаја подигла на виши ниво, планирана је и реконструкција државног пута у зони новог прикључка која подразумева издвајање траке за десна скретања из правца Чачка, као и траке за лева скретања из супротног смера. Реконструкцију дела постојећег пута урадити у складу са техничком документацијом у оквиру постојеће регулације државног пута.

Постојећи прикључак са западне стране манастира се задржава као интерни и контролисани приступ економији манастира.

Директан приступ Манастиру Вазнесење остварен је асфалтним путем дужине око 1km, који има прикључак на ДП IB реда бр. 23 на оријентационој стационожи km 103+466. Да би се подигао ниво безбедности у зони постојећег прикључка, у оквиру постојеће регулације државног пута, предвиђена је прерасподела саобраћајних трака, односно издвајање траке за лева скретања из правца Чачка.

Предвиђена је и реконструкција постојећег приступног пута (чија је ширина коловоза 3m) на ширину коловоза од 5,5m која ће омогућити несметано кретање возила. На простору испред улаза у манастир, планирано је уређење простора за паркирање (и окретање) како путничких аутомобила, тако и аутобуса.

Постојећи приступни пут до врха Овчара и предајника РТС-ЕТВ неопходно је рехабилитовати уз формирање, где год је то могуће, проширења за мимоилажење.

Планом је предвиђена изградња пута којим ће се, од пута који води до предајника, омогућити и независан приступ параглајдинг летелишту. Нови приступни пут је дужине око 250m, минималне ширине 3,5m и са површином/ проширењем за мимоилажење возила. На површини која се користи као полетиште треба уредити и површину за паркирање најмање 2 путничка аутомобила.

3.4.2. Инфраструктура

У поступку израде Просторног плана нису добијени конкретни подаци о постојећем стању нити посебни услови за детаљну разраду од стране надлежних јавних предузећа. Постојеће стање сагледано је на основу непотпуних и недовољно детаљних података, добијених за ниво просторног плана, и рекогносцирањем на терену.

Постојеће и планиране мреже и објекти инфраструктуре приказани су на картама детаљне разраде I.4-X.4. „Синхрон план инфраструктуре”, у размери 1:1.000. Позиције инфраструктурних водова дате на ситуацији и карактеристичним пресецима су илустративне и могу се по потреби мењати приликом израде техничке документације, с тим да су минимална растојања и дубине обавезујући.

Електроенергетска инфраструктура

Површине јавне намене са наменом *инфраструктурне површине и објекти*, налазе се у целини III „Манастир Благовештење“, којој припада улаз у подземни део ХЕ „Овчар Бања“. Ова површина уређује се и користи у складу са правилима прописаним ППР за Овчар Бању на територији града Чачка.

Главно напајање простора који је обухваћен детаљном разрадом је из постојеће трафо-станице 35/10 kV „Овчар Бања“ снаге 1 x 1.000 kVA + 1x1.600 kVA. Са ове трафо-станице се преко постојећих далековода 10 kV (на бетонским и дрвеним стубовима) напајају постојеће стубне трафо-станице 10/0,4 kV снаге 50 kVA. Све целине детаљне разраде снабдевене су електроенергетском инфраструктуром.

Како се не очекује значајно повећање вршне снаге наведених стубних станица, јер није планирана нова изградња у зонама детаљне разраде, не планира се изградња нових напојних водова већ само текуће одржавање у смислу наставка реконструкције нисконапонске мреже - каблирања и др.

Постојеће стубне трафо-станице налазе се у оквиру следећих комплекса:

- манастир Сретење – ТС 10/0,4 kV снаге 50 kVA;
- манастир Преображење – ТС 10/0,4 kV снаге 50 kVA; и
- манастир Свете Тројице – ТС 10/0,4 kV снаге 50 kVA.

Уколико се појави потреба за повећањем вршне снаге, због евентуалне нове изградње и проширења постојећих капацитета, изградњу електроенергетске инфраструктуре вршити у складу са следећим условима:

а) Електроенергетска инфраструктура

- целокупну електроенергетску мрежу градити у складу са условима надлежног предузећа и условима дефинисаним овим планом;
- трафо-станица монтажно бетонска, зидана или стубна, може бити изграђена на јавној површини, унутар манастирског комплекса или унутар објекта у складу са прописима;
- површина за изградњу зидане или МБТС трафостанице треба да буде око 5 x 6 m, минимална удаљеност од других објеката треба да буде 3 m;
- средњенапонска и нисконапонска мрежа се може градити надземно или подземно на пољопривредном и шумском земљишту, по могућности у већ постојећим електроенергетским коридорима, уз сагласност власника (корисника) парцеле;
- средњенапонску 20 kV мрежу и нисконапонску мрежу на шумском земљишту градити надземно на бетонским стубовима са самоносећим кабловским сноповима, или подземно у путном појасу шумског пута или стази;

б) Надземна електроенергетска мрежа

- минимална удаљеност електричног стуба од земљишног појаса пута при укрштању, треба да буде од 10 m до 40 m у зависности од категорије пута;
- минимална висина најнижих проводника треба да буде око 7 m;

в) Подземна електроенергетска мрежа

- дубина полагања каблова треба да буде најмање 0,8 m;
- електроенергетску мрежу на туристичким локалитетима, зонама заштите непокретног културног и природног добра, зони пратећих путних садржаја, обавезно каблирати;

- каблове полагати у зеленим површинама или путном појасу поред саобраћајница и пешачких стаза, уз удаљеност од минимум 1,0 m од коловоза и 0,5 m од пешачких стаза у насељима;
- у деловима насеља где је електроенергетска мрежа грађена надземно, светиљке јавног осветљења поставити на стубове електроенергетске мреже;
- при паралелном вођењу енергетских каблова до 10 kV и телекомуникационих каблова, најмање растојање мора бити 0,5 m, односно 1 m за каблове напона преко 10 kV;
- при укрштању енергетских и телекомуникационих каблова угао укрштања треба да буде око 90°;
- није дозвољено полагање електроенергетских каблова изнад телекомуникационих, сем при укрштању, при чему минимално вертикално растојање мора бити 0,5 m;
- паралелно полагање електроенергетских каблова и цеви водовода и канализације дозвољено је у хоризонталној равни при чему хоризонтално растојање мора бити веће од 0,5 m;
- није дозвољено полагање електроенергетског кабла изнад или испод цеви водовода или канализације;
- при укрштању електроенергетских каблова са цевоводом гасовода вертикално растојање мора бити веће од 0,3 m, а при приближавању и паралелном вођењу 0,5 m.

Могућа је и изградња алтернативних извора за производњу електричне енергије при чему је обавезна урбанистичка разрада за изворе који ће бити укључени у јавни електроенергетски систем.

Водоснабдевање и одвођење отпадних вода

На подручју Просторног плана постоји изграђена водоводна мрежа, али целине детаљне разраде нису у систему водоснабдевања у надлежности ЈКП „Водовод“, већ имају интерне локалне водоводне мреже.

На подручју Просторног плана не постоји изграђена канализациона мрежа, а целине детаљне разраде имају интерне мреже канализације са септичким јамама.

У оквиру манастира Сретење и манастира Свете Тројице постоје водоводна мрежа која се напаја са изворишта у околини ових комплекса. Мали системи канализације одводи отпадне воде до септичких јама.

У оквиру манастира Благовештење постоји водоводна мрежа која се напаја са изворишта у околини комплекса. Пројектним решењем пријема воде са система „Рзав“ предвиђено је прикључење МЗ Овчар Бања и комплекса манастира. Планом генералне регулације за Овчар Бању на територији града Чачка планирана је изградња фекалног колектора који би прихватио и отпадне воде са подручја манастира.

У оквиру манастира Никоље постоји водоводна мрежа која се напаја са изворишта у околини комплекса. Не располаже се информацијама о начину одвођења отпадних вода.

За манастире Преображење, Успење, Јовање и Ваведење водоснабдевање се врши из локалних бунара, а отпадне воде се одводе до септичких јама.

У оквиру манастира Вазнесење постоји водоводна мрежа техничке воде која се напаја са изворишта у околини комплекса. Мали систем канализације одводи отпадне воде до септичке јаме.

Општи услови уређења и изградње за инфраструктурне системе водоснабдевања и одвођења отпадних вода

- Наставити, односно започети изградњу неопходних објеката на мрежи (резервоари, црпне станице, постројења за кондиционирање и др), како би се комплетирао цео систем, а тиме и обезбедили потребни капацитети.
- Пролазак испод саобраћајница и укрштање са осталим уличним инсталацијама обезбедити челичном заштитном цеви, односно према рангу и условима путне привреде.

- Дубина укопавања водоводне мреже не би смела бити мања од 1,0-1,2m од нивелете терена, због зоне мржњења и саобраћајног оптерећења.
- Сви радови на пројектовању и изградњи водоводног система морају се извести у складу са законом и уз сагласност надлежних органа.
- Атмосферску канализацију градити са отвореним јарковима, делимично као зацевљену, положену уз уличне саобраћајнице (обострано или једнострано), у зависности од техничких и економских услова.
- Све колске прилазе и укрштања са саобраћајницама, обавезно зацевити према важећим прописима и стандардима.
- Забрањује се упуштање било каквих вода у напуштене бунаре или на друга места где би такве воде могле доћи у контакт са подземним водама.

Електронске комуникације

Површине јавне намене са наменом *инфраструктурне површине и објекти* у служби електронских комуникација, налазе се у целини X „Врх Овчара“. Према Условима бр. 6593/17-1 од 5. 10. 2017. године, надлежно ЈП „Емисиона техника и везе“ не планира изградњу нових објеката у обухвату Просторног плана и нема посебне услове, те се у оквиру детаљне намене *инфраструктурне површине и објекти* дозвољавају само радови на санацији, инвестиционом и текућем одржавању постојећих објеката.

Све целине детаљне разраде повезане су на мрежу фиксне телефоније, изузев целине IX „Манастира Вазнесење“. Планирано је повезивање и ове целине, изградњом нове мреже у коридору приступне саобраћајнице.

3.4.3. Гробље

Месно *гробље* у Овчар Бањи налази се у границама целине III „Манастир Благовештење“. Гробље се уређује и користи у складу са правилима прописаним важећим ППР за Овчар Бању на територији града Чачка.

3.4.4. Спорт

Површине јавне намене са наменом спорт налазе се у целини X „Врх Овчара“ – два узлетишта за параглајдинг – и у целини IV „Манастир Никоље“ – планинарски дом.

У целини X „Врх Овчара“, планира се уређење постојећег неформалног полетишта за параглајдинг, на источној падини испод врха Овчара, и уређење новог полетишта за параглајдинг, на западној падини испод врха Овчара. Полетишта се састоје из прилазног платоа, главног узлетишта и резервног узлетишта.

Планинарски дом, у целини IV „Манастир Никоље“, задржава се и за њега важе општа правила из дела IV, глава 2, одељак 2.1. „Правила уређења за објекте туристичке намене“.

3.5. Услови за формирање грађевинске парцеле

Положај парцеле је утврђен регулационом линијом у односу на површину јавне намене и разделним границама парцеле према суседним парцелама. Овим планом утврђују се регулационе линије, а разделне границе између грађевинских парцела утврђују се у процесу парцелације и препарцелације, у складу са Законом о планирању и изградњи.

Грађевинска парцела мора имати приступ јавној саобраћајној површини.

При формирању нових парцела поштовати границе између различитих планираних намена и границе режима заштите целине „Овчарско-кабларски манастири“, тако да свака новоформирана парцела припада само једној планираној намени и да се налази у оквиру једног режима заштите. Препоручује се формирање нових парцела за манастирске порте и

манастирске економије, тако да свака заокружена просторна целина која припада одређеној намени у границама детаљне разраде чини једну парцелу.

3.5.1. Препоруке за формирање грађевинских парцела манастирских порти

Манастир Благовештење са црквом Светог Илије (Илиње)

Порта цркве Илиње површине је 0,14ха (1372,26m²). Преломне тачке границе *порте* су: **1.** 7434782.11, 4861924.82; **2.** 7434784.29, 4861907.46; **3.** 7434777.77, 4861899.07; **4.** 7434722.09, 4861891.79; **5.** 7434719.87, 4861907.92; **6.** 7434751.29, 4861913.67; **7.** 7434757.78, 4861924.79; **8.** 7434770.72, 4861927.77.

У обухвату *порте* налазе се непокретности на територији КО Дучаловићи у општини Лучани, чији је списак катастарских парцела дат: 1756/5, 1756/6 и 1756/13.

Манастир Вазнесење

Порта манастира *Вазнесење* је површине 0,81 ха (8072,43 m²). Преломне тачке границе *порте* су: **1.** 7438103.29, 4862570.81; **2.** 7438094.91, 4862552.60; **3.** 7438086.23, 4862553.68; **4.** 7438076.15, 4862554.08; **5.** 7438072.88, 4862552.97; **6.** 7438054.44, 4862527.04; **7.** 7438053.05, 4862522.99; **8.** 7438053.00, 4862505.62; **9.** 7438051.63, 4862501.54; **10.** 7438051.53, 4862488.91; **11.** 7438050.48, 4862488.95; **12.** 7438005.33, 4862484.87; **13.** 7437999.10, 4862487.88; **14.** 7437996.63, 4862492.91; **15.** 7437994.79, 4862519.18; **16.** 7437995.32, 4862544.86; **17.** 7437988.61, 4862556.07; **18.** 7437974.22, 4862569.61; **19.** 7437992.01, 4862585.05; **20.** 7438003.21, 4862594.77; **21.** 7438006.49, 4862596.89; **22.** 7438084.00, 4862581.60; **23.** 7438083.92, 4862580.38.

У обухвату *порте* налазе се непокретности на територији КО Међувршје у граду Чачку, чији је списак катастарских парцела дат: 281/1, 281/2, 305/1.

Манастир Ваведење

Порта манастира *Ваведење* је површине 0,28ха (2824,20 m²). Преломне тачке границе *порте* су: **1.** 7440237.08, 4862484.34; **2.** 7440232.97, 4862479.88; **3.** 7440226.01, 4862474.40; **4.** 7440204.32, 4862471.35; **5.** 7440200.11, 4862465.45; **6.** 7440195.65, 4862462.83; **7.** 7440192.68, 4862463.56; **8.** 7440177.85, 4862467.19; **9.** 7440169.49, 4862472.26; **10.** 7440160.14, 4862477.02; **11.** 7440160.99, 4862481.87; **12.** 7440158.25, 4862482.36; **13.** 7440160.07, 4862492.71; **14.** 7440162.81, 4862492.23; **15.** 7440166.48, 4862513.37; **16.** 7440175.71, 4862512.00; **17.** 7440177.39, 4862511.16; **18.** 7440185.20, 4862510.71; **19.** 7440185.08, 4862508.62; **20.** 7440198.59, 4862507.83; **21.** 7440238.17, 4862505.37. У обухвату *порте* налазе се непокретности на територији КО Међувршје у граду Чачку, чији је списак катастарских парцела дат: 467/1 и 463.

Манастир Преображење

Порта манастира *Преображење* је површине 0,17 ха (1696,47 m²). Преломне тачке границе *порте* су: **1.** 7435779.48, 4862341.59; **2.** 7435800.13, 4862318.39; **3.** 7435796.19, 4862314.89; **4.** 7435793.97, 4862313.84; **5.** 7435791.26, 4862311.18; **6.** 7435787.42, 4862307.41; **7.** 7435768.87, 4862321.10; **8.** 7435765.71, 4862321.74; **9.** 7435757.13, 4862321.21; **10.** 7435754.33, 4862319.29; **11.** 7435752.12, 4862315.53; **12.** 7435749.02, 4862317.35; **13.** 7435748.17, 4862317.67; **14.** 7435747.35, 4862316.52; **15.** 7435741.67, 4862308.29; **16.** 7435739.53, 4862305.28; **17.** 7435738.28, 4862306.17; **18.** 7435735.96, 4862306.62; **19.** 7435732.37, 4862309.18; **20.** 7435730.22, 4862304.00; **21.** 7435726.97, 4862306.27; **22.** 7435734.47, 4862320.88; **23.** 7435742.72, 4862333.72; **24.** 7435754.52, 4862348.29; **25.**

7435767.78, 4862358.29. У обухвату *порте* налазе се непокретности на територији КО Дучаловићи у општини Лучани, чији је списак катастарских парцела дат: 16/1, 16/4, 16/5.

Манастир Успења Пресвете Богородице

Порта Успења Пресвете Богородице је површине 0,75 ha (7544,85 m²). Преломне тачке границе *порте* Успења Пресвете Богородице су: **1.** 7437554.24, 4863279.12; **2.** 7437560.07, 4863278.81; **3.** 7437558.78, 4863263.82; **4.** 7437556.73, 4863242.10; **5.** 7437546.73, 4863226.02; **6.** 7437508.20, 4863198.54; **7.** 7437478.81, 4863182.08; **8.** 7437462.56, 4863165.50; **9.** 7437444.76, 4863176.17; **10.** 7437420.13, 4863180.12; **11.** 7437416.25, 4863180.14; **12.** 7437412.76, 4863180.68; **13.** 7437399.39, 4863187.08; **14.** 7437394.09, 4863193.14; **15.** 7437392.01, 4863197.95; **16.** 7437392.22, 4863202.22; **17.** 7437400.35, 4863220.27; **18.** 7437406.40, 4863224.13; **19.** 7437451.41, 4863230.35; **20.** 7437493.19, 4863233.84; **21.** 7437497.59, 4863235.78; **22.** 7437499.43, 4863231.59; **23.** 7437501.06, 4863232.37; **24.** 7437527.17, 4863248.15; **25.** 7437549.87, 4863279.35.

У обухвату налазе се непокретности на територији КО Рошци у граду Чачку, на катастарској парцели: 3144/1.

Манастир Јовање

Порта манастира Јовање је површине 0,18 ha (1816,06 m²). Преломне тачке границе *порте* манастира Јовање су: **1.** 7437794.67, 4863285.03; **2.** 7437793.09, 4863276.01; **3.** 7437788.04, 4863266.85; **4.** 7437778.45, 4863251.90; **5.** 7437777.17, 4863252.72; **6.** 7437776.50, 4863251.76; **7.** 7437773.91, 4863248.04; **8.** 7437771.24, 4863249.90; **9.** 7437761.09, 4863254.20; **10.** 7437757.77, 4863256.29; **11.** 7437751.83, 4863259.17; **12.** 7437756.13, 4863271.59; **13.** 7437769.24, 4863308.05; **14.** 7437770.36, 4863311.14; **15.** 7437775.04, 4863311.18; **16.** 7437783.24, 4863310.41; **17.** 7437786.51, 4863306.63; **18.** 7437797.76, 4863301.39; **19.** 7437801.85, 4863300.37; **20.** 7437797.72, 4863291.26; **21.** 7437796.67, 4863284.70.

У обухвату налазе се непокретности на територији КО Рошци у граду Чачку, на катастарској парцели: 3144/1.

3.6. Остала правила грађења

На подручју у границама детаљне разраде овог плана, важе опште мере заштите подручја ПИО „Овчарско-кабларска клисура“ из дела III, глава 1, одељак 1.1. „Заштита подручја Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларска клисура“, и опште мере заштите целине „Овчарско-кабларски манастири“ из дела III, глава 2, одељак 2.1. „Просторно културно-историјска целина „Овчарско-кабларски манастири“ овог плана. Опште мере примењују се у складу са режимом заштите који важи у појединачним целинама.

С обзиром да се све манастирске порте и економије налазе у режиму I или II степена заштите целине „Овчарско-кабларски манастири“, правила за реконструкцију, доградњу и адаптацију постојећих објеката и правила за изградњу нових објеката (положај објеката на грађевинској парцели, индекс заузетости, висина објеката, правила за архитектонско обликовање) одређују се у складу са условима надлежне институције за заштиту споменика културе. За потребе изградње нових објеката обавезна је претходна израда урбанистичких пројеката

3.7. Смернице за спровођење плана у границама детаљне разраде

Планска решења овог Просторног плана за подручје у границама детаљне разраде представљају основ за:

- издавање локацијских услова за све локације за које је планирано непосредно спровођење;

- израду урбанистичких пројеката;
- утврђивање јавног интереса и спровођење поступка експропријације;
- израду пројеката парцелације и препарцелације.

Планска решења овог просторног плана за подручје у границама детаљне разраде спроводе се непосредно, изузев у случају изградње нових објеката у манастирским портама и изградње нових објеката, већих од 50 m² бруто развијене грађевинске површине, на манастирским економијама, када је обавезна израда урбанистичких пројеката.

Обавезно је да се пројектом парцелације/препарцелације за локације које се састоје из више катастарских парцела обухвати цела локација.

За потребе израде техничке документације обавезно је:

- снимање постојеће вегетације (стабала) и унос у геодетску подлогу, уз обавезу задржавања квалитетног зеленила и заштићених групација шумског дрвећа;
- извршити теренска геомеханичка истраживања на локацији и урадити елаборат о геотехничким условима изградње.

За све планиране интервенције, пре израде техничке документације, неопходно је прибавити услове и сагласности надлежних органа, организације и јавних предузећа у складу са законом.

V ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

1. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ И УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ

Имајући у виду принципе и препоруке Просторног плана Републике Србије, националних стратегија и европских политика у области одрживог социо-економског и просторног развоја, заштите природе и културних добара, одређен је оквир имплементације Просторног плана као подручја на којем је, поред очувања и унапређења природних и културних вредности на националном нивоу, потребно плански подржати активности локалне заједнице на просторном и урбанистичком уређењу и комуналном опремању, заштити животне средине и развоју рекреације и туризма и помоћи власнике и држаоце природних ресурса (вода, шума и пољопривредног земљишта) у њиховом рационалном и еколошки безбедном коришћењу.

Интегрално управљање даљим развојем планског подручја подразумева: обезбеђење трајне заштите и унапређења природних и непокретних културних добара; очување резервисаног простора за функционисање постојеће и даљи развој водопривредне и енергетске инфраструктуре и објеката; утврђивање елемената за интегрално управљање и заштиту вода; стварање услова за реализацију компензација локалном становништву кроз развој комуналне инфраструктуре, активности и функција јавног значаја, као и стимулацију постојећих (пре свега пољопривреде) и развој нових делатности (пре свега туризма) компатибилних са функцијама и заштитом природних и културних добара; успостављање ефикасније контроле заштите, коришћења и изградње простора и др.

Кључни учесници у имплементацији Просторног плана, у складу са својим надлежностима и делокругом рада су републички ресорни државни органи, јавна предузећа и установе, посебне организације, град Чачак и општине Лучани и Пожега. По потреби, у имплементацију Просторног плана могу се укључити и друге јединице локалне самоуправе у окружењу, као и други заинтересовани субјекти. У процесу имплементације Просторног плана посебну важност имаће сагледавање и заштита интереса Епархије жичке у погледу очувања услова за духовни рад и живот у Овчарско-кабларским манастирима, са чим ће се усклађивати планиране активности на заштити и развоју.

Поред наведених учесника неопходно је анимирати и организовати учешће других актера у остваривању овог Просторног плана, у првом реду власнике непокретности, привредна предузећа, асоцијације произвођача, невладине организације и друге актере.

Управљање заштитом, развојем и уређењем простора у складу са планским решењима и правилима утврђеним Просторним планом подразумева развој информacionих и мониторинг система и унапређење контролних система у различитим областима, које ће у складу са законом обезбедити:

- министарство надлежно за послове заштите животне средине, Завод за заштиту природе Србије и управљач заштићеног предела (Туристичка организација Чачка), праћењем стања природних вредности и ефеката примене мера и режима заштите природе, даљим истраживањима и учешћем у дефинисању политике просторног развоја и презентације природних вредности;
- министарство надлежно за послове културе, Републички завод за заштиту споменика културе, Завод за заштиту споменика културе Краљево, у сарадњи са Епархијом жичком, мониторингом ефеката примене мера и режима заштите културних добара, даљим истраживањима и учешћем у дефинисању политике просторног развоја и презентације културних добара;
- министарства надлежна за послове водопривреде и енергетике, ЈП „Електропривреда Србије“, Републичка дирекција за воде, Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“ (Водопривредни центар „Морава“ Ниш, РЈ „Западна Морава“ у Чачку), у сарадњи са

осталим градским јавним комуналним предузећима: израдом катастра загађивача вода; праћењем засипања акумулација; периодичним испитивањем абиотичких и биотичких карактеристика акумулација и низводног тока реке Западне Мораве; континуалним осматрањем и систематском контролом објеката и брана; и, израдом економских анализа коришћења воде и производње електричне-енергије;

- министарства надлежна за пољопривреду и заштиту животне средине, у сарадњи са управама града Чачка и општинама Лучани и Пожега, израдом катастра загађивача пољопривредног земљишта и водотока и успостављањем мониторинга коришћења пољопривредног земљишта;
- министарство надлежно за шумарство, у сарадњи са ЈП за газдовање шумама „Србијашуме” успостављањем информационог и мониторинг система о шумама;
- министарство надлежно за интегрално планирање развоја туризма, у сарадњи са управама града Чачка и општинама Лучани и Пожега, формирањем информационог система о туризму и утицајима туризма на животну средину активностима, садржајима и осталим елементима туристичке понуде;
- управе града Чачка и општине Лучани, спречавањем противправне (нелегалне) изградње, посебно појачаним надзором на заштићеном подручју Овчарско-кабларске клисуре;
- управе града Чачка и општине Лучани појачаним надзором над стањем комуналних објеката, пружањем комуналних услуга и обављањем комуналних делатности, приоритетно прикупљања и одношења отпада из зона заштите и туристичко-рекреативних пунктова на подручју Просторног плана.

Управљање заштитом, развојем и уређењем простора у складу са планским решењима и правилима утврђеним Просторним планом подразумева и низ институционално-организационих мера које би требало да предузимају управе града Чачка и општина Лучани и Пожега, месне заједнице и приватан сектор, у сарадњи са републичким ресорним органима, републичким и регионалним организацијама, невладиним организацијама и асоцијацијама грађана, и то:

- организационо и кадровско јачање градских/општинских служби (потенцијално и управа и/или организација на регионалном/међуопштинском нивоу управљања) ради контроле коришћења, изградње и уређења простора, управљања заштитом животне средине и развоја партнерства са невладиним организацијама и другим субјектима заинтересованим за заштиту и презентацију културних и природних добара;
- иницирање координираног управљања животном средином управа града/општина у обухвату Просторног плана;
- побољшање координације градских/општинских јавних предузећа (за комуналне делатности, урбанизам и катастар) у погледу обједињавања активности на побољшању инфраструктурне опремљености и комуналне уређености подручја;
- институционално организовање субјеката развоја туризма ради установљења и координације интегралног развоја туристичке понуде (информатичко-маркетиншка подршка повезивању понуде културних добара, природних и амбијенталних вредности и других мотива у окружењу);
- формирање пољопривредно-туристичких задруга или субјеката села које могу организовати и контролисати квалитет услужно-туристичких програма домаћинства удружених у сеоску кооперативу и др.

Управљање заштитом, развојем и уређењем подручја Просторног плана би требало да се заснива на координисаном деловању државне управе, локалних самоуправа и других корисника простора, путем јавног институционално-организационог аранжмана за имплементацију компензационих шема и програма.

Један од кључних субјеката спровођења просторног плана је управљач заштићеног предела Овчарско-кабларске клисуре, чију функцију од проглашења заштите 2000. године врши Туристичка организација Чачка. Послови управљача, његова овлашћења, обавезе и финансирање законом су уређени. Главни управљачки документ је (десетогодишњи) план

управљања који, у складу са Законом о заштити природе, има респективну снагу односно представља меру са којом се морају ускладити просторни и други планови и програми.

2. СМЕРНИЦЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Просторни план се спроводи, у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи, на следећи начин:

1) директно:

(1) издавањем локацијских услова на основу планских решења и правила овог Просторног плана за објекте и локације у обухвату режима I и II степена заштите непокретних културних добара (детаљна регулациона разрада, целине I-X), и у обухвату режима II и III степена заштите природе и III степена заштите непокретних културних добара;

2) индиректно:

(1) применом и разрадом планских решења овог просторног плана у другим просторним плановима подручја посебне намене;

(2) применом и разрадом планских решења овог просторног плана у планским документима јединица локалне самоуправе (Просторни план града Чачка, Просторни план општине Лучани, Просторни план општине Пожега, урбанистички планови и др).

2.1. Смернице за спровођење Просторног плана у другим планским документима и однос према донетим планским документима

Важећи плански документи донети до дана ступања на снагу овог просторног плана, примењују се на следећи начин:

1. не примењују се плански документи у границама ПИО „Овчарско-кабларске клисуре“ и целине „Овчарско-кабларски манастири“ (део обухвата режима I и II степена заштите непокретних културних добара-детаљна регулациона разрада, целине I-X, део обухвата режима II и III степена заштите природе и III степена заштите непокретних културних добара, део обухвата површина водног земљишта);

2. примењује се, као изузетак, ППР за Овчар бању на територији града Чачка („Службени лист града Чачка“, број 14/2013), у делу површина изван режима I и II степена заштите манастира Благовештење;

3. примењују се у целини плански документи у делу површина изван граница ПИО „Овчарско-кабларске клисуре“ и целине „Овчарско-кабларски манастири“.

На површинама на којима се преклапају зоне заштите културних добара и природе, примењује се строжији режим заштите и коришћења простора.

Надлежни органи јединица локалне самоуправе града Чачка и општине Лучани, чији су делови територије у обухвату овог просторног плана, донеће одлуку и покренути поступак усаглашавања (измене и допуне) донетих планских докумената са овим просторним планом, у року који не може бити дужи од две године од дана доношења овог планског документа.

За делове грађевинског подручја Овчар Бање (План генералне регулације за Овчар бању на територији града Чачка, „Службени лист града Чачка“, број 14/2013), препоручује се преиспитивање саобраћајног решења у делу Блока 1 (Блок 1.1-1.7.).

За део грађевинског подручја Овчар Бање на територији општине Лучани, урадиће се план генералне регулације (у складу са донетом одлуком о изради плана и започетом процедуром).

За грађевинска подручја у обухвату овог просторног плана обавезна је израда плана детаљне регулације, и то за локације Стара пруга-Рапајловача, Кривајица, Видовска обала и Нова пруга. Грађевинска подручја насеља дата су оријентационо на рефералној карти 4. „Спровођење Просторног плана“ и ближе ће се утврдити плановима детаљне регулације. У плановим детаљне регулације правила уређења и грађења утврдиће се поштујући следеће смернице:

- минимална површина грађевинске парцеле је 5,0 а;
- максимални индекс заузетости износи 25% и максимални индекс изграђености 0,25;
- грађевинска линија објекта је на минимум 3,0 m од регулационе линије, а најмања удаљеност од граница парцеле износи 2 m;
- волумен и габарит објекта прилагодити условима окружења, водећи рачуна о очувању аутентичности предела у којем се објекат гради;
- примењени материјали за обраду фасаде морају бити природни и могу се применити: дрво, малтерисана фасада бојене у бело и камен; зидови подрумских етажа, сутерена или подзида који су видни, обрађују се облогом од камена. Није дозвољена употреба бетонских зидова као завршне облоге;
- максимална висина новог и реконструисаног објекта је 5,0 m (од коте приземља до слемена);
- кота приземља је највише 1 m од коте терена,
- ограђивање грађевинске парцеле није дозвољено;
- приступ парцели се обезбеђује директним излазом на јавни пут, или преко приватних пролаза или путем уговора о службености, минималне ширине пролаза 3,5 m; и
- паркирање и гаражирање возила обезбеђује се на сопственој грађевинској парцели (по правилу једно паркинг место на две смештајне јединице), изван површине јавног пута.

У зонама туристичке намене дозвољава се изградња туристичких објеката клупског типа (без смештаја, за потребе рекреације и спорта, дружења и забаве туриста). Типови клупске намене могу бити: риболовни, етно, бициклички, јахачки, дечији клубови и др. Додатна правила уређења и грађења за овај тип туристичких објеката су:

- минимална површина парцеле је 10,0 а;
- објекат се поставља на ободу слободног зеленог простора;
- максимална БРГП износи до 250 m², а висина објекта до 6,0 m (од коте приземља до слемена).

У току имплементације овог просторног плана обавезна је израда стратешких процена утицаја на животну средину за све просторне и урбанистичке планове за површине који се налазе у обухвату овог просторног плана, а уз претходно прибављено мишљење надлежног органа за послове заштите животне средине.

2.2. Смернице за спровођење просторног плана у секторским плановима и програмима

Спровођење и разраду планских концепција, решења и пропозиција утврђених Просторним планом у секторским плановима и програмима у складу са законом обезбеђују:

- 1) министарство надлежно за послове заштите животне средине и Завод за заштиту природе Србије, израдом студије заштите и предлога новог акта о заштити подручја Овчарско-кабларске клисуре на основу Закона о заштити природе;
- 2) министарство надлежно за послове заштите животне средине и Туристичка организација Чачка, израдом и спровођењем плана управљања ПИО „Овчарско-кабларска клисура” (по доношењу нове уредбе о заштити) и програма управљања рибарским подручјем;
- 3) министарство надлежно за послове културе, Републички завод за заштиту споменика културе и Завод за заштиту споменика културе Краљево, израдом одговарајуће стручне документације и предлога акта о проглашењу подручја Овчарско-кабларске клисуре за просторно културно-историјску целину на основу Закона о заштити културних добара;
- 4) Републички завод за заштиту споменика културе, Завод за заштиту споменика културе Краљево и Народни музеј Чачка, систематским и детаљним истраживањима археолошких локалитета и објеката народног градитељства;
- 5) Управа за шуме, ЈП „Србијашуме”, Епархија жичка и управе града Чачка и општине Лучани, ревизијом основа газдовања државним шумама, израдом основа газдовања манастирским шумама и програма газдовања шумама сопственика;

- б) министарства надлежна за водопривреду и енергетику, ЈП „Електропривреда Србије“, Републичка дирекција за воде, Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“, (Водопривредни центар „Морава“ Ниш, РЈ „Западна Морава“ у Чачку), у сарадњи са управљачем и корисником ХЕ „Овчар бања“ и ХЕ „Међувршје“, усклађивањем и спровођењем програма антиерозивне заштите акумулација и програма мониторинга квалитета воде у акумулацијама;
- 7) управе града Чачка и општина Лучани и Пожега доношењем средњорочних и годишњих програма развоја водоводне и канализационе инфраструктуре; планова управљања отпадом; плана проглашења ерозивних подручја и оперативног плана заштите од поплава;
- 8) управе града Чачка и општина Лучани и Пожега, у сарадњи са министарством надлежним за пољопривреду и шумарство, асоцијацијама пољопривредних произвођача и власницима земљишта, доношењем интегралних програма уређења пољопривредног земљишта;
- 9) Јавно предузеће „Путеви Србије“ надлежно за управљање државним путевима, у сарадњи са надлежним управама града Чачка и општина Лучани и Пожега, усклађивањем средњорочних и годишњих програма изградње, рехабилитације и одржавања државних путева;
- 10) управе града Чачка и општина Лучани и Пожега, уз помоћ надлежног министарства, туристичких организација, различитих невладиних и других организација, доношењем програма одрживог развоја туризма;
- 11) управе града Чачка и општина Лучани и Пожега, у сарадњи с министарством надлежним за заштиту животне средине, усклађивањем и реализацијом локалних еколошких програма заштите животне средине преко локалних Агенди 21 (тзв. ЛЕАП);
- 12) управе града Чачка и општина Лучани и Пожега доношењем и спровођењем локалних планова управљања отпадом;
- 13) управе града Чачка и општина Лучани и Пожега доношењем програма и плана мониторинга животне средине (воде, ваздуха, буке, земљишта и др) и програма праћења документације о стратешким проценама утицаја планова и проценама утицаја пројеката на животну средину.

Програм развоја туризма подручја Овчар Бање и заштићеног подручја ПИО „Овчарско-кабларска клисура“ ускладиће се са режимима заштите природе и културних добара дефинисаних овим просторним планом.

За реализацију потенцијалне жичаре из Овчар Бање до комплекса видиковца на Кабларском гребену неопходно је урадити претходну студију оправданости и техничку документацију, као и прибавити услове и сагласност Завода за заштиту природе Србије у односу на режим заштите II степена, преко кога би пролазио коридор трасе жичаре.

3. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ

Приоритетна планска решења и пројекти одређени су у складу са основним циљем обезбеђење просторних услова за одрживи развој подручја посебне намене, који ће се заснивати на заштити, унапређењу и коришћењу природних вредности и културних добара, развоју туризма, спорта и рекреације и функционалној интеграцији ПИО „Овчарско-кабларска клисура“ и ширег окружења.

Приоритетна планска решења и пројекти су:

а) У области заштите природе и непокретних културних добара:

- интегрисана заштита и презентација природних вредности ПИО „Овчарско-кабларска клисура“ и културних вредности целине „Овчарско-кабларски манастири“;
- успостављање режима заштите природних вредности у зонама II;
- успостављање режима заштите непокретна културна добра у зонама I и II.

б) У области развоја туризма:

- уређење параглајдинг полетишта на Овчару;

- развој, уређење и организација туристичких рута: Пут културе и ходочашћа „Мала српска Света Гора“; и Пут „Природе и геонаслеђа“ кроз ПИО „Овчарско-кабларска клисура“;
  - изградња и опремање визитор/образовног центра у Овчар Бањи; реализација спа и велнес туризма у Овчар Бањи;
  - уређење постојећих и по потреби реализација нових деоница планинарских и бициклических стаза и њихово опремање туристичком и рекреативном инфраструктуром;
  - побољшање доступности природним и културним добрима на Овчару из правца Овчар Бање, као и пећини Кађеници;
  - израда претходне студије оправданости и могућности реализације потенцијалне жичаре Овчар Бања-Каблар.
- в) *У области развоја саобраћаја и саобраћајне инфраструктуре:*
- реконструкција и доградња ОП 106 „Овчар Бања – Дучаловићи – Марковица – Вељов гроб – Петровићи“;
  - санација некатегорисаног насељског пута од ОП 108 до врха Овчара;
  - реконструкција и доградња деонице ОП 123-6, дужине 6,17 km од ДП ИБ реда бр. 23 до ДП ИБ реда бр. 335, као и ОП 123-26, дужине 1,72 km, од ДП ИБ реда бр. 335 до врха Каблара.
- г) *У области развоја комуналне инфраструктуре и заштите животне средине*
- поправљање еколошког стања језера Међувршје (побољшање квалитета воде и повећањем корисне запремине); и
  - развој комуналне инфраструктуре (посебно система водоснабдевања и пречишћавања отпадних вода Овчар Бање);
  - санација и заштита термалног изворишта у Овчар Бањи уз наставак истраживања потенцијала термалних вода.

4. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Ефикасност имплементације Просторног плана условљена је обезбеђењем координације између учесника у имплементацији. У томе су битна досадашња искуства у Републици Србији и искуства других држава, да се успешна координација може обезбедити применом мултисекторског приступа, комбинацијом мера и инструмената различитих политика према тематским областима и проблемима који се планом решавају, као и успостављањем институционално-организационих аранжмана и партнерства на различитим релацијама (јавни - приватни сектор, јавне - независне институције/организације, ниво управљања - јавност и др). Основне мере и инструменти различитих политика за имплементацију планских решења Просторног плана базирани су на постојећем систему управљања у Републици Србији. Мере и инструменти за имплементацију Просторног плана су отворени за усклађивање с променама система управљања и планирања у Републици Србији, у току имплементације овог просторног плана.

За остваривање планских концепција, решења и пропозиција Просторног плана најзначајнија је примена основних мера и инструмената имплементације, и то:

Планско-програмске мере и инструменти имплементације:

- израда Плана генералне регулације Овчар Бање за грађевинско подручје на територији општине Лучани;
- израда плана/планова детаљне регулације за локације Стара пруга-Рапајловача, Кривајица, Видовска обала и Нова пруга;
- израда/допуна Просторног плана подручја посебне намене за коридор ауто-пута Београд-Јужни Јадран, Е-763;
- израда измена и допуна Просторног плана града Чачка;
- израда измена и допуна Просторног плана општине Лучани;
- израда Студије заштите Предела изузетних одлика „Овчарско-кабларске клисура“;
- спровођење процедуре проглашења Просторно културно-историјске целине „Овчарско-кабларски манастири“ (на основу решења овог просторног плана);

- израда новог плана управљања заштићеног подручја Овчарско-кабларске клисуре (по доношењу нове уредбе о заштити);
- израда студије оправданости реализације жичаре Овчар Бања-Каблар;
- израда катастра загађивача вода и шумског земљишта;
- израда Програма одрживог развоја туризма.

Административно-правне и организационе мере и инструменти имплементације (уз претходно дефинисане препоруке за унапређење институционално-организационе подршке):

- доношење нове уредбе о заштити Овчарско-кабларске клисуре;
- доношење акта о проглашењу просторно културно-историјске целине;
- обезбеђење мера појачаног надзора урбанистичке и грађевинске инспекције ради контроле режима коришћења, уређења и заштите простора у зонама заштите културних добара и природе;
- оглашавање и информисање становника са планског подручја од стране стручних служби надлежних јединица локалне самоуправе о планским решењима и режимима коришћења, уређења и заштите простора, као и информисање о правима и обавезама власника и корисника обухваћених непокретности и пружање других потребних обавештења у вези са спровођењем Просторног плана;
- систем компензација (услова, обрачуна, модалитета и аранжмана) власницима земљишта и титуларима својине над земљиштем за евентуалне настале штете, ускраћивање и умањење добити (у развоју пољопривреде и села, локалних инфраструктурних система, комуналних објеката, јавних служби, туризма и др) због ограничења у развоју локалних заједница на подручју Просторног плана ради спровођења режима и мера заштите;
- развој модела уговорног повезивања/организовања, односно различити видови кластерског и дестинацијског удруживања (републичких, регионалних и локалних) туристичких субјеката, у креирању понуде туристичких простора; избор управљача и контрола ефикасности управљања одрживим развојем туризма, реализацијом програма развоја туризма и пројеката развоја туристичке инфраструктуре и супраструктуре, односно уређењем грађевинских подручја/локација туристичких дестинација.

Финансијске мере и инструменти имплементације:

- финансијска средства надлежних министарстава, републичких институција, органа локалне самоуправе и других субјеката, потребна за спровођење прописаних мера заштите, изградњу туристичких капацитета и инфраструктуре;
- удруживање средстава јавних прихода Републике Србије и управа града Чачак и општина Лучани и Пожега у области водопривреде и заштите животне средине за реализацију приоритетних активности утврђених овим Просторним планом;
- обезбеђење услова за повољну кредитну политику за инвестирање у: програме уређења пољопривредно-шумског земљишта и програме развоја органске производње;
- обезбеђење пореске подршке диверзификовању сеоске привреде и интегралном управљању природним ресурсима, применом следећих мера: ороченом ослобађању од пореза, како за планирану изградњу туристичких објеката и других услужних делатности на селу, тако и за улагања у оснивање малих и микро предузећа за откуп и прераду локалних пољопривредних производа, откуп и примарну прераду шумских плодова, лековитог и ароматичног биља, ветеринарских станица, сервиса за пољопривредну механизацију и сл; пореским стимулацијама за младе пољопривреднике који преузимају напуштена и старачка газдинства, као и за произвођаче који уводе методе органске производње, улажу у унапређење интегралне производње воћа, оснивају матични запат за пашњачко сточарење и сл; смањењем пореза на пренос апсолутних права коришћења непокретности при куповини пољопривредног земљишта и напуштених стамбених и економских зграда у селима; смањењем/ослобађањем од пореза на закуп пољопривредног земљишта и др;
- обезбеђење буџетске подршке Републике Србије увођењем директних субвенција и подстицаја за рурални развој, који се односе на: (а) одржавање и унапређење пољопривредне производње и пласмана; (б) обнову и развој сеоске инфраструктуре; (в) развој и промоцију

- руралних области, заштиту животне средине и сеоских предела; (г) развој и промоцију органске производње; приоритетно је коришћење средстава за следеће намене: пошумљавање терена угрожених ерозијом; подршка интегралним пројектима за успостављање пашних производних система у брдско-планинским областима; кошење брдско-планинских ливада за припрему сена; подршка интегралним пројектима руралног развоја и сл; промовисање и заштита органских производа; промовисање и заштита локалних производа; доградња и адаптација објеката и набавка опреме на газдинствима за бављење агро, руралним и другим видовима туризма и др;
- удруживање средстава јавних предузећа и јавних прихода града Чачка и општина Лучани и Пожега, у области шумарства и водопривреде с приватним сектором, за финансирање: (а) унапређење стања постојећих шума (ЈП „Србијашуме” и сопственици шума на подручју Просторног плана); (б) пошумљавање и одржавање шума заштитног карактера; (в) заштите и очувања природних добара и биодиверзитета (министарство животне средине, управљач заштићеног подручја, власници непокретности и невладине организације);
  - удруживање средстава која се издвајају из буџета Републике Србије преко надлежног министарства и средстава корисника ловишта, за потребе улагања у заштиту, производњу и узгој дивљачи;
  - удруживање средстава која се издвајају из буџета Републике Србије преко надлежних министарстава, јавног предузећа надлежног за управљање државним путевима и јавних прихода градова и општина за државне и општинске путеве, за пројекте изградње и рехабилитације саобраћајне мреже;
  - удруживање средстава јавних прихода града Чачак и општина Лучани и Пожега и приватног сектора, уз конкурисање за коришћење средстава претприступних програма ЕУ, за развој локалне комуналне инфраструктуре;
  - удруживање средстава јавних прихода јединица локалних самоуправа на подручју Просторног плана и приватног сектора, уз конкурисање за коришћење средстава претприступних програма ЕУ и других средстава за инвестиционе програме и других кредитних и средстава из донација за санитарно безбедно депоновање комуналног отпада;
  - удруживање средстава која се издвајају из буџета Републике Србије преко надлежног министарства и јавних прихода града Чачка и општина Лучани и Пожега у области туризма с приватним сектором.